№. 32. ВТОРНИКЪ, 24 АПРѢЛЯ. 1862. WTOREK, 24 KWIETNIA. №. 32.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

KURYER WILEŃSKI

ГАЗЕТА
ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.
ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ И ПЯТНИЦАМЪ.

GAZETA
URZĘDOWA, POLITYCZNA I LITERACKA.
WYCHODZI WE WTORKI I PIĄTKI.

Цѣна на мѣстѣ: За годъ 10 р. За полъ-года 5 р. За четверть года 3, р. За 1 мѣсяцъ 1 р.
Съ пересылкою за годъ 12 р. За полъ-года 6. р, За четверть года 3 р. 50 к.
За объявленія: За строку изъ 40 буквъ платится 17 коп. сер.

Cena na miejscu: Roczna rs. 10, Półroczna rs. 5, Kwartałowa rs. 3, Miesięczna rs. 1,
Z przesyłką: Roczna rs. 12, półroczna rs. 6, kwartałowa rs. 3 kop. 50.
Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się 17 kop. sr.

СОДЕРЖАНІЕ:

TREŚĆ.

Часть оффиціальная.

Ст.-Петербургъ, 20 апрѣля.

Министру иностранныхъ дѣлъ, дѣйствительному тайному совѣтнику князю ГОРЧАКОВУ, всемилостивѣйше повелѣваемъ быть Нашимъ вице-канцлеромъ.

На подлинномъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою подписано:

„АЛЕКСАНДРЪ."

Въ С.-Петербургѣ, 17 апрѣля 1862 года.

Высочайшимъ приказомъ, по военному вѣдомству, 17 апрѣля, исправляющій должность намѣстника въ Царствѣ Польскомъ и временно главнокомандующій 1-ю арміею, генералъ-адъютантъ, генералъ отъ инфантеріи ЛИДЕРСЪ 1-й, назначенъ членомъ государственнаго совѣта, съ оставленіемъ въ настоящихъ должностяхъ и званіи; управляющій министерствомъ государственныхъ имуществъ, генералъ-лейтенантъ ЗЕЛЕНОЙ 1-й— утвержденъ въ должности министра государственныхъ имуществъ.— Произведенъ изъ генералъ-маіоровъ въ генералъ-лейтенанты: начальникъ военно-топографическаго отдѣла главнаго штаба кавказской арміи, генеральнаго штаба ХОДЗЬКО. Назначены: временный военный губернаторъ минской губерніи, свиты ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА генералъ-маіоръ КУШЕЛЕВЪ; состоящій при Ихъ Императорскихъ Высочествахъ Великихъ Князьяхъ, Александрѣ и Владимірѣ Александровичахъ свиты ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА генералъ-маіоръ графъ ПЕРОВСКІЙ—оба генералъ-адъютантами къ ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ, съ оставленіемъ въ настоящихъ должностяхъ.

— Высочайшимъ приказомъ, 17 апрѣля, по морскому вѣдомству, произведены за отличіе по службѣ: управляющій морскимъ министерствомъ, генералъ-адъютантъ КРАББЕ, въ вице-адмиралы, съ оставленіемъ въ настоящей должности и въ званіи генералъ-адъютанта; изъ статскихъ въ дѣйствительные статскіе совѣтники: по министерству финансовъ, предсѣдатель Могилевской казенной палаты ЭЙЛЕРЪ, по прежней службѣ въ должности начальника отдѣленія артиллерійскаго департамента военнаго министерства.

— Приказомъ управляющаго министерствомъ народнаго просвѣщенія, 14-го апрѣля, начальникъ Гродненскаго училища для приходскихъ дѣвицъ, статскій совѣтникъ ВИНОГРАДОВЪ—перемѣщенъ Ковенскимъ директоромъ училищъ; почетный смотритель училищъ Свенцянскаго уѣзда, губернскій секретарь графъ ПЛЯТЕРЪ—почетнымъ смотрителемъ училищъ Тельшевскаго уѣзда; уволенъ почетный смотритель училищъ Тельшевскаго уѣзда—надворный совѣтникъ КАРПЬ.

Dział urzędowy.

St. Petersburg, 20 kwietnia.

Ministrowi spraw zagranicznych, rzeczywistemu radcy tajnemu książęciu GORCZAKOWOWI, rozkazujemy Najmiłościwiéj być Naszym wice-kanclerzem.

Na oryginale własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

„ALEKSANDER."

W St. Petersburgu, 17 kwietnia 1862 r.

— Przez rozkaz Najwyższy, w wydziale wojennym, 17 kwietnia, pełniący obowiązek namiestnika w Królestwie Polskiém i czasowo głównodowodzący armją 1-szą, jenerał-adjutant, jenerał-piechoty LÜDERS 1-szy—naznaczony został członkiem rady państwa, z pozostawieniem w dotychczasowych obowiązkach i godności;— zarządzający ministerjum dóbr państwa jenerał-porucznik ZIELENOJ 1-szy—utwierdzony został w obowiązku ministra dóbr państwa.— Za odznaczenie się w służbie, mianowani: jenerał-porucznikami, jenerał-majorowie: naczelnik wojenno-topograficznego oddziału głównego sztabu armji Kaukazkiéj, sztabu jeneralnego CHODŹKO; czasowy wojenny gubernator gubernji Mińskiéj z orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI jenerał-major KUSZELEW; zostający przy Ich Cesarskich Wysokościach Wielkich Książętach: Aleksandrze i Włodzimierzu Aleksandrowiczach, z orszaku JEGO CESARSKIEJ MOŚCI jenerał-major hrabia PEROWSKI—obaj jenerał-adjutantami przy JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, z pozostawieniem w dotychczasowych obowiązkach.

— Przez rozkaz Najwyższy, 17 kwietnia, w wydziale morskim, mianowani za odznaczenie się w służbie: zarządzający ministerjum floty, jenerał-adjutant KRABBE, wice-admirałem, z pozostawieniem w dotychczasowym obowiązku i w godności jenerał-adjutanta; z radcy stanu rzeczywistym radcą stanu: w ministerjum skarbu, prezes izby skarbowéj Mohylewskiéj EJLER, ze służby poprzedniéj w obowiązku naczelnika wydziału artyleryjskiego departamentu ministerjum wojny.

— Przez rozkaz zarządzającego ministerjum narodowego oświecenia, 14 kwietnia, naczelnik szkoły Grodzieńskiéj dla panien przychodzących, radca stanu WINOGRADOW—przeniesiony na dyrektora szkół Kowieńskich; dozórca honorowy szkół pttu Święciańskiego, sekretarz gubernjalny hrabia PLATER — dozórcą honorowym szkół pttu Telszewskiego; uwolniony: dozórca szkół pttu Telszewskiego radca dworu KARP.

ПОЛОЖЕНІЕ О ГОРОДСКИХЪ ОБЩЕСТВЕННЫХЪ БАНКАХЪ.

(Окончаніе. См. Н. 31.)

70. Ссуды подъ процентныя бумаги ни въ какомъ случаѣ не должны превышать нижеслѣдующихъ размѣровъ относительно цѣнъ по послѣднему курсу с. петербургской биржи: по билетамъ государственнаго казначейства—95%, по билетамъ государственной коммиссіи погашенія долговъ, государственнымъ 5% и 4% банковымъ билетамъ—90%, по билетамъ городскихъ общественныхъ банковъ—75%, по акціямъ и облигаціямъ гарантированныхъ компаній—60%, а по всѣмъ остальнымъ акціямъ и облигаціямъ—50%. 71. Ссуды подъ залогъ процентныхъ бумагъ выдаются на сроки отъ одного до шести мѣсяцевъ. Подъ акціи и облигаціи частныхъ компаній, принимаемыя въ залогъ по казеннымъ подрядамъ и поставкамъ, но непользующіяся гарантіею правительства, ссуды выдаются срокомъ не болѣе трехъ мѣсяцевъ. 72. По уплатѣ занятыхъ подъ процентныя бумаги денегъ, банкъ возвращаетъ оныя заемщику вмѣстѣ съ даннымъ имъ обязательствомъ, а выданную копію съ сего послѣдняго отбираетъ отъ него обратно. 73. Если заемщикъ не уплатитъ долга въ срокъ, то по истеченіи десяти дней льготы, заложенныя процентныя бумаги, кромѣ билетовъ другихъ городскихъ банковъ, подвергаются продажѣ на мѣстѣ, или чрезъ посредство государственнаго банка, смотря потому, что будетъ выгоднѣе для банка и самаго заемщика, а билеты другихъ городскихъ банковъ отсылаются въ эти послѣдніе съ требованіемъ уплаты по нимъ капитала и процентовъ. 74. Изъ вырученной продажею процентныхъ бумагъ или полученной отъ другаго городскаго банка суммы удерживаются выданныя въ ссуду деньги съ процентами за все просроченное время и издержками въ продажѣ. 75. Еслибы случилось, что продажею бумагъ не была выручена вся должная банку сумма, то недостающее взыскивается, установленнымъ порядкомъ, съ прочаго имущества закладчика.

Б) Ссуды подъ залогъ товаровъ.

76. Въ залогъ городскихъ общественныхъ банковъ принимаются товары россійскаго произведенія, предназначенные къ сбыту оптомъ, какъ за границу, такъ и внутри имперіи, но несоставляющіе предмета мѣстной разничной торговли. Какіе именно изъ товаровъ сего рода могутъ быть принимаемы въ залогъ каждымъ банкомъ, опредѣляется особымъ росписаніемъ, которое составляется правленіемъ банка, утверждается городскимъ обществомъ и объявляется во всеобщее свѣдѣніе, порядкомъ, указаннымъ въ ст. 15-й настоящаго положенія. 77. Представляемые въ залогъ товары должны быть сложены въ томъ городѣ, гдѣ находится банкъ, въ принадлежащихъ залогодателю, или нанятыхъ имъ кладовыхъ, магазинахъ, либо другихъ безопасныхъ помѣщеніяхъ, и за его же карауломъ. 78. Закладываемые товары, кромѣ металловъ, должны быть застрахованы отъ огня въ полной ихъ стоимости. 79. Получивъ прошеніе о выдачѣ ссуды подъ товаръ, банкъ отряжаетъ двухъ своихъ членовъ для осмотра товара, и если они найдутъ оный въ томъ самомъ количествѣ и качествѣ, какъ означено въ прошеніи залогодателя, а помѣщеніе, въ которомъ онъ хранится, соотвѣтствующимъ означеннымъ въ ст. 77-й условіямъ, то къ товару припечатывается печатью банка учетный билетъ, съ означеніемъ, кому товаръ принадлежитъ, въ какомъ количествѣ и качествѣ оказался и на какой срокъ закладывается. Сверхъ того, если помѣщеніе товара замкнутое, то двери онаго запечатываются печатями банка и хозяина товара, а ключи берутся членами банка и представляются для храненія въ этотъ послѣдній, вмѣстѣ съ донесеніемъ о послѣдствіяхъ сдѣланнаго ими осмотра. 80. Затѣмъ правленіе банка, по соображеніи количества и качества товара и существующихъ на него цѣнъ, а также кредита залогодателя и торговыхъ обстоятельствъ вообще, опредѣляетъ размѣръ ссуды, не выходя впрочемъ изъ высшихъ размѣровъ, установленныхъ для ссудъ сего рода по государственному банку. 81. Ссуды разрѣшаются на срокъ отъ трехъ до девяти мѣсяцевъ, соображаясь, съ одной стороны, съ желаніемъ наемщика, а съ другой, со степенью прочности товара и постоянства въ цѣнѣ. 82. При выдачѣ ссуды банкъ беретъ отъ заемщика особое обязательство (по прилагаемой формѣ лит. Б) выкупить залогъ къ назначенному сроку, и въ случаѣ неисполненія сего, отвѣтствовать предъ банкомъ не только заложеннымъ но и другимъ своимъ имуществомъ. Въ то же время выдается изъ банка заемщику копія съ сего обязательства. 83. Принятые въ залогъ товары банкъ свидѣтельствуетъ, въ присутствіи хозяина, еженедѣльно, а въ случаѣ надобности и внезапно, посредствомъ своихъ членовъ, которые о послѣдствіяхъ повѣрки доносятъ банку. Если при этомъ окажется въ товарахъ поврежденіе или утрата, то хозяинъ обязывается въ теченіе десяти дней, или внесть занятую сумму или представить въ обезпеченіе другой соразмѣрный своему долгу, залогъ; если же ни того, ни другаго не сдѣлаетъ, то съ заложеннымъ товаромъ поступается, какъ съ просроченнымъ (ст. 89). Примѣчаніе 1-е. Въ случаѣ отлучки хозяина изъ города, онъ обязывается объявить банку письменно, кому поручилъ надзоръ за товаромъ и печать, которою запечатана кладовая или магазинъ, дабы банкъ зналъ, къ кому обратиться при производствѣ означеннаго въ сей статьѣ свидѣтельства. Примѣчаніе 2-е. Расходы на перевѣшиваніе и перемѣриваніе товаровъ, какъ при повѣркѣ ихъ, на основаніи сей статьи, такъ и при самомъ пріемѣ въ залогъ, обращаются на счетъ заемщика. 84. Если уплачено будетъ въ банкъ часть выданной ссуды, то соразмѣрное количество товара освобождается отъ залога. 85. Заложенные товары дозволяется передавать другому лицу, съ тѣмъ, чтобы приниматель оныхъ подписался подъ обязательствомъ заемщика, что внос денегъ по сему обязательству онъ беретъ на себя. 86. Дозволяется также продавать заложенные товары, съ тѣмъ только, чтобы вся занятая подъ залогъ оныхъ сумма была внесена въ банкъ прежде отдачи товара покупщику. 87. Банкъ не отвѣтствуетъ передъ покупателемъ за полное количество товаровъ, въ кладовой или другомъ мѣстѣ сложенныхъ. 88. По уплатѣ заемщикомъ всей занятой суммы, заложенный товаръ возвращается въ распоряженіе хозяина, вмѣстѣ съ даннымъ имъ обязательствомъ, а копія съ сего обязательства отбирается отъ заемщика обратно. 89. Если заемщикъ не заплатитъ въ срокъ занятой въ банкѣ подъ залогъ товара суммы, то ему дается десять дней льготы, со взысканіемъ слѣдующихъ за оные процентовъ по разсчету. Если же и по минованіи льготныхъ дней занятыя деньги внесены не будутъ, то банкъ дѣлаетъ распоряженіе о продажѣ заложеннаго товара съ публичнаго торга, которая совершается безотлагательно въ правленіи банка, при членѣ городской думы, и ни въ какомъ случаѣ не далѣе, какъ чрезъ два мѣсяца со дня просрочки. 90. Изъ вырученныхъ за проданный товаръ денегъ банкъ удерживаетъ, сверхъ занятыхъ денегъ съ процентами за все просроченное время еще особую пеню въ пользу мѣстнаго приказа общественнаго призрѣнія, полагая по три копѣйки съ рубля со всей должной суммы. 91. Если при продажѣ товара съ публичнаго торга не выручится вся должная банку сумма съ процентами и пенею, то недостающее взыскивается съ прочаго имущества закладчика. Примѣчаніе. Въ случаѣ неисправности заемщика, у котораго заложенный товаръ находится, не въ собственномъ, а въ наемномъ помѣщеніи, плата, слѣдующая за сіе послѣднее, со дня просрочки займа до продажи товара съ публичнаго торга производится изъ суммъ банка, и затѣмъ взыскивается изъ вырученныхъ продажею денегъ, а въ случаѣ недостатка оныхъ на покрытіе всего долга закладчика, изъ прочаго его имѣнія, какое гдѣ оказываться можетъ. 92. Въ случаѣ смерти закладчика, отвѣтственность въ платежѣ занятыхъ имъ денегъ переходитъ къ его наслѣдникамъ.

в) Ссуды подъ залогъ драгоцѣнныхъ и другихъ неподверженныхъ порчѣ вещей. 93. Въ залогъ могутъ быть принимаемы: драгоцѣнные камни, жемчугъ, золотыя, платиновыя, серебряныя и другія неподверженныя прочѣ вещи. Примѣчаніе. Оклады со святыхъ иконъ и вообще вещи со священными изображеніями въ залогъ не принимаются. 94. Правленіе банка обязывается наблюдать, чтобы къ залогу въ оный не были представляемы вещи краденыя, такъ-какъ въ случаѣ пріема въ залогъ таковыхъ вещей банкъ, за силою ст. 1664-й ч 1 т. X св. зак. гражд. (изд. 1857 г.), можетъ подвергнуться убытку, за который отвѣтствовать должны члены правленія. 95. Представляемыя въ залогъ вещи принимаются не иначе, какъ въ сундукахъ, ящикахъ и футлярахъ, если впрочемъ, по свойству вещей, банкъ признаетъ сіе нужнымъ для безопаснѣйшаго ихъ храненія. 96. Оцѣнка вещей производится присяжными въ городѣ оцѣнщиками и ювелирами или золотыхъ и серебряныхъ дѣлъ мастерами, подъ наблюденіемъ одного изъ членовъ правленія, и подъ общею всѣхъ ихъ отвѣтственностію. Лица сіи о послѣдствіяхъ оцѣнки составляютъ подробный актъ, который и представляютъ банку за общимъ подписаніемъ. 97. Металлическія вещи оцѣниваются по содержащемуся въ нихъ вѣсу, драгоцѣнные камни и жемчугъ—по числу, величинѣ, вѣсу и виду оныхъ, а прочія вещи—по качеству и настоящей добротѣ ихъ. 98. Въ ссуду подъ залогъ вещей выдается не болѣе половины оцѣночной суммы. 99. Ссуды подъ залогъ вещей назначаются не болѣе шести до двѣнадцати мѣсяцевъ. 100. При пріемѣ въ залогъ вещей выдается заемщику изъ банка, вмѣстѣ съ деньгами, билетъ (по прилагаемой формѣ лит. В). 101. Не запрещается заемщику заложенныя вещи продать, съ тѣмъ только, чтобы прежде отдачи ихъ покупщику внесена была въ банкъ вся занятая сумма. 102. По уплатѣ занятыхъ подъ вещи денегъ, банкъ возвращаетъ оныя заемщику, а выданный ему при залогѣ билетъ отбираетъ обратно и уничтожетъ, по отмѣткѣ въ книгѣ. 103. Если заемщикъ не заплатитъ долга въ срокъ, то ему дается десять дней льготы и дозволяется въ это время перезаложить вещь на новый срокъ, со вносомъ слѣдующихъ впередъ и за просроченное время процентовъ. Но когда и по минованіи льготнаго времени, ни уплаты занятыхъ денегъ, ни перезалога совершено не будетъ, то банкъ подвергаетъ заложенныя вещи продажѣ съ аукціона, которая производится въ правленіи банка, не далѣе трехъ мѣсяцевъ со дня просрочки. 104. Изъ вырученной продажею вещей суммы удерживаются выданныя въ ссуду деньги, проценты за все просроченное время, издержки по продажѣ и особый въ пользу банка штрафъ, пологая за каждый по истеченіи срока займа мѣсяцъ, не исключая и льготныхъ дней, по одному проценту со всей занятой суммы. 105. Если продажей вещей долгъ банку не будетъ выручень, то недостающее кромѣ штрафа взыскивается, установленнымъ порядкомъ, съ лицъ, виновныхъ въ неправильной оцѣнкѣ залоговъ.

г) Ссуды подъ залогъ недвижимыхъ имуществъ. 106. Ссуды могутъ быть производимы подъ залогъ: каменныхъ и деревянныхъ домовъ, торговыхъ лавокъ, фабрикъ, заводовъ и другихъ зданій въ томъ городѣ, гдѣ банкъ учрежденъ, а равно находящихся въ томъ же городѣ и уѣздахъ его губерніи участковъ земли. 107. Желающій заложить недвижимое имѣніе долженъ представить въ банкъ, при прошеніи: 1) купчую крѣпость или вообще документъ на право владѣнія; 2) свидѣтельство мѣстной гражданской палаты, или мѣстнаго городоваго магистрата, въ которомъ должно заключаться удостовѣреніе о принадлежности заемщику имѣнія, о благонадежности залога и о свободности онаго отъ казенныхъ и частныхъ взысканій, а если закладывается участокъ земли въ уѣздѣ, то и описаніе съ оцѣнкою онаго, на основаніи ст. 108-й настоящаго положенія, и 3) страховой полисъ, если ссуда испрашивается подъ залогъ строенія. Примѣчаніе. Въ отношеніи застрахованія зданій, закладываемыхъ въ банкѣ, принимаются правила постановленныя въ приложеніи къ 4 пункту ст. 125 уст. общ. призр. т. XIII св. зак. (изд. 1857 г.). 108. По полученіи просьбы о ссудѣ подъ залогъ зданія, или участка земли, находящагося въ чертѣ города, банкъ относится въ городскую думу объ оцѣнкѣ онаго, которая производится немедленно посредствомъ присяжныхъ оцѣнщиковъ, въ присутствіи одного изъ товарищей директора, и утверждается городскою думою. О количествѣ оцѣночной суммы дума даетъ знать банку письменно. Что касается залога участковъ земли въ уѣздѣ, то описаніе и оцѣнка ихъ производятся, еще до выдачи изъ гражданской палаты (или городоваго магистрата) свидѣтельства сосѣдними владѣльцами, въ числѣ не менѣе трехъ, при бытности полицейскаго чиновника; причемъ опредѣляется ими и срокъ, на который они отвѣтствуютъ за назначенную ими цѣну. Затѣмъ на актахъ описанія и оцѣнки дѣлается удостовѣреніе: о дворянахъ—уѣзднымъ предводителемъ дворянства, а о купцахъ и мѣщанахъ—городскою думою (или замѣняющимъ ее учрежденіемъ), что производившіе описаніе и оцѣнку суть люди, довѣрія достойные. 109. При оцѣнкѣ закладываемыхъ зданій принимаются въ расчетъ: степень прочности ихъ, приносимый ими доходъ и выгоды мѣстоположенія. Цѣнность земель опредѣляется по качеству ихъ и по количеству получаемыхъ отъ нихъ доходовъ и по выгодамъ мѣстоположенія. Примѣчаніе 1-е. Подъ залогъ такихъ зданій или участковъ земли, которые не могутъ вовсе приносить дохода, ссуды изъ банка выдаваемы быть не могутъ. Примѣчаніе 2-е. Если ссуда испрашивается подъ залогъ фабрики или завода, то, при оцѣнкѣ оныхъ на основаніи сей статьи, стоимость машинъ, товаровъ и прочей заводской и фабричной движимости въ оцѣночную сумму не входитъ. 110. Въ ссуду выдается не болѣе половины оцѣночной суммы. 111. Ссуды назначаются срокомъ подъ залогъ зданій на одинъ, на два и на три года, съ допущеніемъ для каменныхъ строеній отсрочки до осьми лѣтъ, а подъ залогъ земель—на одинъ, на два, на три, на восемь и двѣнадцать лѣтъ. 112. По выдачѣ ссуды подъ расписку заемщика въ книгѣ, банкъ въ то же время дѣлаетъ распоряженіе о наложеніи на принятое въ залогъ имѣніе запрещенія, и относится въ подлежащую полицію (городскую или земскую) о наблюденіи за цѣлостію залога, за чѣмъ впрочемъ онъ обязанъ, по возможности, слѣдить и самъ. Примѣчаніе. Слѣдующія за наложеніе и снятіе запрещенія деньги должны быть представлены заемщикомъ, или удержаны изъ причитающейся ему ссуды. 113. Если владѣлецъ заложеннаго зданія пожелаетъ оное передѣлать, подвергнуть капитальному исправленію или распространить надстройкою этажа и т. п., то долженъ подать о томъ прошеніе въ банкъ, который разрѣшаетъ предположенныя работы въ такомъ лишь случаѣ, если удостовѣрится, что онѣ не могутъ уменьшить цѣнности заложеннаго имущества. 114. Желающій продать или уступить, съ переводомъ долга заложенное въ банкѣ имѣніе, обязанъ испросить на сіе дозволеніе банка, который о совершеніи купчей крѣпости или другаго установленнаго акта относится въ подлежащее судебное мѣсто. 115. По совершенной уплатѣ занятыхъ денегъ, банкъ возвращаетъ заемщику представленные имъ: крѣпостной актъ, страховой полисъ и свидѣтельство гражданской палаты (или городоваго магистрата), съ надписью на этомъ послѣднемъ объ уплатѣ ссуды, а затѣмъ дѣлаетъ распоряженіе о снятіи съ залога запрещенія, и относится въ мѣстную полицію о прекращеніи надзора за цѣлостію онаго. 116. Тому, кто не уплатитъ въ срокъ банковаго долга, дается десять дней льготы, если ссуда выдана подъ залогъ имущества, находящагося въ одномъ съ банкомъ городѣ, или въ его уѣздѣ, и двадцать дней, если заемъ произведенъ подъ залогъ въ другихъ уѣздахъ губерніи; но когда въ теченіе этихъ льготныхъ сроковъ занятыя деньги внесены не будутъ, банкъ относится въ мѣстную полицію (городскую или земскую) объ описи просроченнаго имѣнія и о доставленіи доходовъ съ онаго въ банкъ. Опись составляется не далѣе 10-ти дней съ полученія о томъ полиціею требованія банка. При описи имѣнія, находящагося въ самомъ городѣ, присутствуетъ одинъ изъ товарищей директора. Если же описывается земля, находящаяся въ уѣздѣ, то командированіе, для присутствованія при описи, одного изъ товарищей директора или агента банка предоставляется усмотрѣнію правленія. 117. По полученіи отъ полиціи описи, банкъ дѣлаетъ распоряженіе о продажѣ заложеннаго имѣнія, которая производится на томъ же основаніи, какъ изъяснено въ ст. 55-й сего положенія. 118. Изъ вырученныхъ продажею имѣнія денегъ удерживается должная банку сумма съ процентами на оную за все просроченное время, издержки по продажѣ и особый въ пользу банка штрафъ, на основаніи ст 104-й настоящаго положенія. 119. Въ случаѣ, если, отъ неправильности оцѣнки, продажею просроченнаго имѣнія вся слѣдующая банку сумма не будетъ выручена, то недостатокъ взыскивается, установленнымъ судебнымъ порядкомъ, съ цѣновщиковъ, а при несостоятельности ихъ, съ членовъ думы, утвердившихъ оцѣнку (если заложено было имущество, находящееся въ городѣ), или съ лицъ, засвидѣтельствовавшихъ благонадежность оцѣнщиковъ (если заложена была земля въ уѣздѣ).

IV. Распредѣленіе банковыхъ прибылей. 120. Изъ чистыхъ годовыхъ прибылей банка отдѣляется ежегодно отъ десяти до двадцати процентовъ (по усмотрѣнію правленія онаго) на составленіе резервнаго или запаснаго капитала, который и накопляется такимъ образомъ до суммы, опредѣляемой при учрежденіи каждаго банка. 121. Резервный капиталъ предназначается преимущественно на покрытіе убытковъ банка по его операціямъ. Впрочемъ правленію банка предоставляется, съ разрѣшенія городскаго общества, обращать часть резервнаго капитала на усиленіе основнаго капитала банка, если въ этомъ представится надобность по ходу банковыхъ оборотовъ. Въ семъ послѣднемъ слѣчаѣ, а равно при уменьшеніи резервнаго капитала отнесеніемъ на него какихъ-либо ущербовъ банка, резервный капиталъ пополняется вновь на основаніи предшествующей статьи. 122. Резервный капиталъ банка долженъ обращаться весь, или въ государственномъ банкѣ и его конторахъ, или въ государственныхъ процентныхъ бумагахъ. 123 За отчисленіемъ изъ чистыхъ годовыхъ прибылей банка извѣстной суммы, на основаніи ст. 120-й для составленія резервнаго капитала и за удовлетвореніемъ изъ нихъ необходимыхъ расходовъ по содержанію банка, дозволяется, по желанію городскаго общества, или учредителей, отдѣлять часть прибылей, ежегодно или единовременно, на городскія надобности и на устройство и содержаніе, благотворительныхъ заведеній, какъ-то: больницъ, богадѣленъ, равнаго рода школъ и проч., и вообще на предметы общественнаго призрѣнія, воспитанія и вспоможенія неимущимъ. Примѣчаніе 1-е. При учрежденіи каждаго банка опредѣляется, на какіе именно изъ сихъ предметовъ и какая часть банковыхъ прибылей можетъ быть употреблена. Примѣчаніе 2-е. На открытіе упоминаемыхъ въ этой статьѣ благотворительныхъ заведеній должно быть испрашиваемо каждый разъ особое разрѣшеніе въ установленномъ порядкѣ. Примѣчаніе 3-е. Если бы для городскихъ надобностей или съ благотворительною цѣлію, оказалось необходимымъ, не ограничиваясь однѣми прибылями, отдѣлить часть капиталовъ банка (кромѣ резервнаго, который во всякомъ случаѣ можетъ быть употребляемъ лишь согласно ст. 121 и 122), то сіе можетъ быть дозволено не иначе, какъ въ видѣ ссуды мѣстному городскому обществу на опредѣленный срокъ. Затѣмъ отвѣтственность въ своевременномъ и бездоимочномъ возвратѣ таковой ссуды будетъ лежать на всемъ обществѣ. 124. Всѣ остатки отъ чистыхъ годовыхъ прибылей банка, за употребленіемъ изъ нихъ потребныхъ суммъ на составленіе резервнаго капитала, на расходы по банку, на городскія надобности и на предметы благотворительности, причисляются къ основному капиталу банка.

Подписалъ: предсѣдатель государственнаго совѣта графъ Д. Блудовъ.

(Сен. В).

— Всемилостивѣйше сопричислены, 17 апрѣля, къ орденамъ: бѣлаго орла — митрополитъ римско-католическихъ церквей въ имперіи Венцеславъ ЖИЛИНСКІЙ; св. Станислава первой степени: римско-католическіе епископы—Тельшевскій Матѳей ВОЛОНЧЕВСКІЙ и Минскій Адамъ ВОЙТКЕВИЧЪ; св. Владиміра 3-й степени: Виленскій епископъ Станиславъ КРАСИНСКІЙ; св. Анны второй степени: прелатъ Виленскаго капитула Іосифъ БОВКЕВИЧЪ; св. Станислава второй степени: исправляющій должность Виленскаго декана ксендзъ Антоній НѢМЕКША.

— Высочайшею грамотою, 17 апрѣля, Всемилостивѣйше пожалованъ министръ внутреннихъ дѣлъ, статсъ секретарь, тайный совѣтникъ ВАЛУЕВЪ кавалеромъ ордена св. Владиміра 2-й степени.

— Высочайшимъ приказомъ, по министерству народнаго просвѣщенія, 17 апрѣля, назначены: попечитель Одесскаго округа, дѣйствительный статскій совѣтникъ МОГИЛЯНСКІЙ — членомъ главнаго правленія училищъ; Самарскій гражданскій губернаторъ, дѣйствительный статскій совѣтникъ АРЦИМОВИЧЪ—попечителемъ Одесскаго учебнаго округа; Эстляндскій губернскій предводитель дворянства, въ званіи каммергера, дѣйствительный статскій совѣтникъ графъ КЕЙЗЕРЛИНГЪ—попечителемъ Дерптскаго учебнаго округа, съ оставленіемъ въ придворномъ званіи; членъ консультаціи при министерствѣ юстиціи, инспекторъ классовъ Императорскаго училища правовѣденія, статскій совѣтникъ ВИТТЕ попечителемъ Кіевскаго учебнаго округа, съ производствомъ въ дѣйствительные статскіе совѣтники.

— Приказомъ управляющаго министерствомъ народнаго просвѣщенія, 16-го апрѣля, членъ главнаго правленія училищъ, дѣйствительный статскій совѣтникъ ВОРОНОВЪ — назначенъ предсѣдателемъ ученаго комитета главнаго правленія училищъ, на три года.— Уволенъ: членъ главнаго правленія училищъ, предсѣдатель состоящаго при семъ правленіи ученаго комитета, тайный совѣтникъ ГАЕВСКІЙ—отъ должности предсѣдателя сего комитета, по случаю истеченія 3-хъ-лѣтняго срока, на который былъ избранъ.

Высочайшими указами, пожалованы кавалерами ордена св. равноапостольнаго князя Владиміра 3-й степени: управляющій Волынскою палатою государственныхъ имуществъ, дѣйствительный статскій совѣтникъ ХОНДЗИНСКІЙ, управляющій Минскою палатою государственныхъ имуществъ, статскій совѣтникъ ГОТОВЦЕВЪ, Васильковскій уѣздный предводитель дворянства, отставной полковникъ ГУДИМЪ-ЛЕВКОВИЧЪ; — св. Станислава 2-й степени съ Императорскою короною: совѣтники палатъ; коллежскіе совѣтники: Ковенской, контрольнаго отдѣленія—НАТТЪ, хозяйственнаго отдѣленія: Минской—ЛАВРОВЪ; коллежскіе ассесоры: начальникъ отдѣленія втораго департамента министерства госуд. им. ШАХНО; Витебской палаты, исправляющій должность совѣтника НАЛИВАЙКО; св. Станислава 2-й степени безъ украшенія: надворные совѣтники: старшій учитель горыгорѣцкаго земледѣльческаго училища ВѢНЦКОВСКІЙ, коллеж. ассесоры: управляющій горыгорѣцкою учебною фермою ЮРЕВИЧЪ, завѣдывающій повѣрочною люстраціею въ Подольской губ., люстраторъ РЫСИНСКІЙ, Слонимскій, Гродненской губерніи, окружный начальникъ, отставной маіоръ ГРОНКОВСКІЙ, старшій профессоръ горыгорѣцкаго земледѣльческаго института магистръ ТЮТЧЕВЪ.

— Высочайшею грамотою, 17 апрѣля, пожалованъ кавалеромъ ордена св. Станислава первой степени, Могилевскій гражданскій губернаторъ БЕКЛЕМИШЕВЪ.

— Высочайшими приказами, по министерству внутреннихъ дѣлъ, 17 апрѣля, произведены, за отличіе по службѣ, въ тайные совѣтники: директоръ департамента полиціи исполнительной графъ ТОЛСТОЙ и предсѣдатель временной коммиссіи для разбора древнихъ актовъ, учрежденной при Кіевскомъ военномъ, Подольскомъ и Волынскомъ генералъ-губернаторѣ ЮЗЕФОВИЧЪ; въ дѣйствительные статскіе совѣтники: Кіевскій вице-губернаторъ, въ званіи каммеръ-юнкера, СЕЛЕЦКІЙ, вице-директоръ департамента духовныхъ дѣлъ иностранныхъ исповѣданій фонъ-ШУЛЬЦЪ; въ статскіе совѣтники: Минскій вице-губернаторъ, коллежскій совѣтникъ ЛУЧИНСКІЙ; въ надворные совѣтники, исправляющій должность Подольскаго губернскаго предводителя дворянства, отставной штабсъ-ротмистръ САДОВСКІЙ.

— Высочайшимъ приказомъ, 17 апрѣля, пожалованъ: титулярный совѣтникъ, почетный попечитель Кіевскихъ гимназій, графъ ТЫШКЕВИЧЪ въ званіе каммеръ-юнкера Двора ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА.

— Всемилостивѣйше пожалованъ, 17 апрѣля, кавалеромъ ордена св. Станислава 2-й степени, Виленскій губернскій архитекторъ, статскій совѣтникъ РАНВИДЪ.

— Высочайшимъ приказомъ, 17 апрѣля, произведенъ изъ подполк. въ полков. Виленскій плацъ-маіоръ БОТВИНКИНЪ 2-й.

— Указами правительствующаго сената, 30 марта, произведены за выслугу лѣтъ со старшинствомъ: изъ коллежскихъ въ статскіе совѣтники: совѣтникъ Могилев. палаты государственныхъ имуществъ МИЛОВЪ; изъ надворныхъ въ коллежскіе совѣтники: старшіе учители гимназій: Гродненской БѢЛЯВСКІЙ Мозырской ЛУКАШЕВИЧЪ.

ВЫСОЧАЙШІЙ УКАЗЪ,

данный на имя управляющаго министерствомъ финансовъ.

Въ видахъ установленія денежнаго обращенія на твердомъ основаніи, Мы признали за благо приступить нынѣ же къ приведенію въ дѣйствіе, съ надлежащею постепенностью, мѣръ, для открытія въ государственномъ банкѣ размѣна государственныхъ кредитныхъ билетовъ на звонкую монету. Принявъ, съ тѣмъ вмѣстѣ, во вниманіе, что для вящщаго облегченія государственному банку исполненія таковой обязанности, необходимо подкрѣпить размѣнный фондъ кредитныхъ билетовъ, составляющій нынѣ болѣе 79,000,000 рублей золота и серебра въ слиткахъ и монетѣ и 12,000,000 рублей государственными фондами, Мы признали нужнымъ, согласно съ представленіемъ вашимъ, заключить внѣшній заемъ въ пятнадцать милліоновъ фунтовъ стерлинговъ, чрезъ посредство банкировъ Н. М. Ротшильдъ и сыновья—въ Лондонѣ и Ротшильдъ братья—въ Парижѣ, на утвержденныхъ Нами условіяхъ, съ тѣмъ, чтобы суммы, имѣющія поступить въ счетъ сего займа, были обращаемы сполна въ непосредственное вѣдѣніе государственнаго банка, для употребленія исключительно на предметъ ихъ назначенія. Въ слѣдствіе сего повелѣваемъ вамъ учинить слѣдующія распоряженія:

1) Заемъ сей внести въ государственную долговую книгу, подъ названіемъ седьмаго пяти-процентнаго займа.

2) Билеты государственной коммиссіи погашенія долговъ для сего займа выдать на предъявителя въ 50 фунт. стерл. и выше до 1,000 фунт. стерл. каждый.

3) По займу сему платить по пяти процентовъ въ годъ, начиная съ 19-го апрѣля (1-го мая) сего года. Къ каждому билету присовокупить талонъ съ 20 купонами, для полученія, по предъявленіи оныхъ, причитающихся въ подлежащіе сроки процентовъ.

4) Платежъ таковыхъ процентовъ производить 19-го апрѣля (1-го мая) и 20 октября (1-го ноября) за каждые протекшіе полгода, въ С. Петербургѣ—въ коммиссіи погашенія долговъ, считая рубль въ $37^1/_2$ пенсовъ, въ Лондонѣ у банкировъ Н. М. Ротшильдъ и сыновья, фунтами стерлинговъ; въ Парижѣ у банкировъ братьевъ Ротшильдъ, считая фунтъ стерлинговъ въ 25 франковъ 20 сантимовъ; во Франкфуртѣ на Майнѣ у банкировъ М. А. Ротшильдъ и сыновья, по биржевому курсу; и въ Амстердамѣ по назначенію контрагентовъ и по курсу, который будетъ ими объявленъ.

5) По прошествіи перваго десятилѣтія займа, на билеты, имѣющіе оставаться въ обращеніи, выдать по предъявленіи талона, новые купоны.

и 6) До истеченія двадцати лѣтъ, считая съ 19-го апрѣля (1-го мая) 1862 года, заемъ сей не можетъ быть ни погашаемъ, ни конвертированъ.

Къ исполненію предначертаній Нашихъ, для открытія размѣна кредитныхъ битетовъ на звонкую монету, вы имѣете приступить на слѣдующихъ основаніяхъ:

1) Суммы, которыя поступятъ въ счетъ настоящаго займа, передавать сполна въ непосредственное вѣдѣніе государственнаго банка, исключительно на подкрѣпленіе размѣннаго фонда кредитныхъ билетовъ.

2) Вслѣдъ за обезпеченіемъ поступленія новаго займа, представить на утвержденіе Наше правила объ открытіи постепеннаго размѣна кредитныхъ билетовъ на звонкую монету съ тѣмъ, чтобы изъемлемые изъ обращенія посредствомъ сего обмѣна билеты были неотлагательно предаваемы сожженію;

и 3) За симъ заготовленіе и выпускъ кредитныхъ билетовъ производить впредь по распоряженію и подъ вѣдѣніемъ государственнаго банка, и отнюдь не иначе, какъ въ замѣнъ золота или серебра въ слиткахъ и монетѣ, или въ обмѣнъ крупныхъ билетовъ на мелкіе и обратно, и ветхихъ на новые билеты.

На подлинномъ собственною ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА рукою подписано:

„*АЛЕКСАНДРЪ.*"

Въ С. Петербургѣ, 14-го апрѣля 1862 г.

— *Учрежденіе римско-католической каплицы въ г. Вологдѣ.*— Разрѣшено проживающимъ и служащимъ въ г Вологдѣ дворянамъ римско-католическаго исповѣданія нанимать, согласно ихъ желанію, въ означенномъ городѣ, на счетъ добровольныхъ ихъ приношеній, помѣщеніе для римско-католической каплицы и ксендза, съ тѣмъ, чтобы въ той каплицѣ отправляема была обѣдня безъ проповѣди и чтобы тамошнимъ католикамъ преподаваемы были всѣ положенныя, по уставу римской церкви, духовныя требы (29 марта 1862 г.).

— По Ковенской губерніи производятся: указомъ правительствующаго сената, отъ 8 м. февраля: изъ коллежскихъ ассесоровъ въ надворные совѣтники—Ковенскій губернскій землемѣръ СУРМАЧЕВСКІЙ; изъ губернскихъ въ коллежскіе секретари—Ковенскій уѣздный землемѣръ СНѢШКО; изъ коллежскихъ регистраторовъ въ губернскіе секретари—бывшій землемѣръ упраздненнаго Шавельскаго межеваго апелляціоннаго суда НОРЕЙКО; перемѣщаются, указомъ правительствующаго сената отъ 12 марта: мировые посредники по уѣздамъ: Россіенскому—лейбъ-гвардіи Семеновскаго полка подпоручикъ Зенонъ БОГДАНОВИЧЪ и Тельшевскому—губернскій секретарь Ярославъ СВИРТУНЪ, по ихъ просьбѣ, одинъ на мѣсто другаго; утверждаются: избранные мѣщанскими обществами на должности бургомистровъ городовыхъ ратушъ, состоящіе нынѣ въ сихъ должностяхъ: Вилкомирской—Іосифъ СЛАВИНСКІЙ и Шавельской—Петръ КОВСКІЙ; увольняются отъ службы—засѣдатель отъ дворянства Поневѣжскаго уѣзднаго суда инженеръ-поручикъ ЯНУШЕВСКІЙ, согласно прошенію, по болѣзни; допускается къ должности—кандидатъ на должность засѣдателя Поневѣжскаго уѣзднаго суда губернскій секретарь ШВОЙНИЦКІЙ.

ВИЛЬНО.

22 сего апрѣля возвратился въ Вильно изъ С.-Петербурга его высокопревосходительство членъ государственнаго совѣта, Виленскій военный, Гродненскій и Ковенскій генералъ-губернаторъ, генералъ отъ инфантеріи, генералъ-адъютантъ Владиміръ Ивановичъ НАЗИМОВЪ.

Виленская губернская почтовая контора увѣдомила редакцію, что почты во всѣ мѣста, расположенныя по линіи желѣзной дороги и на отдѣляющіеся отъ нихъ тракты, а также въ Пруссію, земли, за оною лежащія, и Царство Польское, будутъ отправлятся ежедневно съ 25 числа текущаго апрѣля.

— Najmiłościwiéj zostali udarowani orderami, 17 kwietnia: białego orła—metropolita wszech rzymsko-katolickich kościołów w Cesarstwie ksiądz Wacław ŻYLIŃSKI; św. Stanisława 1-go stopnia: rzymsko-katoliccy księża biskupi—Telszewski Maciej WOŁONCZEWSKI i Miński Adam WOJTKIEWICZ; św. Włodzimierza 3-go stopnia: ks. biskup Wileński Adam KRASIŃSKI; św. Anny 2-go stopnia: ksiądz prałat kapituły Wileńskiéj Józef BOWKIEWICZ; św. Stanisława 2-go stopnia: pełniący obowiązek dziekana Wileńskiego ksiądz Antoni NIEMEKSZA.

— Przez Najwyższy reskrypt, 17 kwietnia, Najmiłościwiéj mianowany został minister spraw wewnętrznych, sekretarz stanu, radca tajny WAŁUJEW—kawalerem orderu św. Włodzimierza 2-éj klassy.

— Przez rozkaz Najwyższy, w ministerjum oświecenia narodowego, 17 kwietnia, naznaczeni: kurator okręgu Odesskiego rzeczywisty radca stanu MOGILAŃSKI—członkiem głównego zarządu szkół; cywilny gubernator Samarski, rzeczywisty radca stanu ARCIMOWICZ—kuratorem naukowego okręgu Odeskiego; marszałek szlachty gubernji estońskiéj, w godności szambelana, rzeczywisty radca stanu hrabia KEJSERLING — kuratorem naukowego okręgu Dorpackiego, z pozostawieniem w godności przydwornéj; członek konsultacji przy ministerjum sprawiedliwości, inspektor klass Cesarskiéj szkoły prawa, radca stanu WITTE—kuratorem naukowego okręgu Kijowskiego, z mianowaniem go rzeczywistym radcą stanu.

— Przez rozkaz zarządzającego ministerjum oświecenia narodowego z d. 16 kwietnia, członek głównego zarządu szkół, rzeczywisty radca stanu WORONOW—naznaczony został prezesem komitetu naukowego głównego zarządu szkół na 3 lata. Członek głównego zarządu szkół, prezes będącego przy tym zarządzie komitetu naukowego, radca tajny GAJEWSKI uwolniony od obowiązku prezesa tego komitetu, w skutek upływu 3-letniego terminu, na który był wybrany.

— Przez Najwyższe ukazy, zostali mianowani kawalerami orderu Św. równego apostołom księcia Włodzimierza 3-éj klassy: zarządzający Wołyńską izbą dobr państwa, rzeczywisty radca stanu CHONDZYŃSKI, zarządzający Mińską izbą dóbr państwa, radca stanu GOTOWCEW, Wasilkowski marszałek powiatowy, dymissjonowany półkownik HUDYM-LEWKOWICZ; — Św. Stanisława 2-éj klassy z koroną Cesarską: radcy izb: radcy kollegjalni: Kowieńskiéj, wydziału kontrolnego—NATT, wydziału ekonomicznego: Mińskiéj—ŁAWROW; assesorowie kollegjalni: naczelnik odziału drugiego departamentu ministerstwa dóbr państwa SZACHNO i Witebskiéj—pełniący obowiązek radcy, assesor kollegjalny NALIWAJKO; Św. Stanisława 2-éj klassy bez ozdoby: starszy nauczyciel Horyhoreckiéj szkoły rolniczéj, radca dworu WĘCKOWSKI, assesorowie kollegjalni: zarządzający Horyhorecką fermą naukową JUREWICZ, zawiadujący lustracją sprawdzalną w gubernji Podolskiéj, lustrator RYSIŃSKI, Grodzieńskiéj gubernii Słonimski naczelnik okręgowy, dymissjonowany major GRONKOWSKI, starszy professor Horyhoreckiego instytutu rolniczego magister TIUTCZEW.

— Przez Najwyższe dyplomata, 17 kwietnia, został mianowany kawelerem orderu Sw. Stanisława 1-éj klassy, Mohylewski gubernator cywilny BEKLEMISZEW.

— Przez Najwyższe rozkazy, w wydziale ministerstwa spraw wewnętrznych, 17 kwietnia, zostali mianowani, za odznaczenie się w służbie, radcami tajnymi: dyrektor departamentu policji wykonawczéj hrabia TOŁSTOJ i prezydent kommisji czasowéj do rozpoznania aktów starożytnych, urządzonéj przy Kijowskim wojennym, Podolskim, Wołyńskim jenerał-gubernatorze JÓZEFOWICZ; rzeczywistymi radcami stanu: Kijowski wice-gubernator, w godności kamer-junkra SIELECKI, wice-dyrektor departamentu spraw duchownych innych wyznań von SZULC; tudzież: Miński wice-gubernator, radca kollegjalny ŁUCZYŃSKI radcą stanu i pełniący obowiązek Podolskiego marszałka gubernjalnego, odstawny sztabsrotmistrz SADOWSKI radcą dworu.

— Przez Najwyższy rozkaz, 17 kwietnia, honorowy kurator gimnazjum Kijowskiego, radca honorowy hrabia TYSZKIEWICZ został mianowany kamer-junkrem dworu JEGO CESARSKIEJ MOŚCI.

— Najmiłościwiéj udarowany, 17 kwietnia, orderem św. Stanisława 2-go klassy, Wileński budowniczy gubernjalny, radca stanu RANWID.

— Przez Najwyższy rozkaz z d. 17 kwietnia, posunięty został z podpółkownika na stopień półkownika plac-major Wileński BOTWINKIN 2-gi.

— Przez ukazy rządzącego senatu d. 30 marca, mianowani za wysługę lat ze starszeństwem z kollegjalnego radcy stanu: radca Mohylewskiéj izb dóbr państwa, MIŁOW; z radców dworu radcami kollegjalnymi: starsi nauczyciele gimnazjów: Grodzieńskiego BIELAWSKI, Mozyrskiego ŁUKASZEWICZ.

NAJWYŻSZY UKAZ,

do zarządzającego ministerstwem skarbu.

W widokach ustanowienia obiegu pieniężnego na pewnéj zasadzie, uznaliśmy za dobre przystąpić teraz ku przyprowadzeniu do skutku, stopniowie, środków dla otwarcia w banku państwa rozmiany kredytowych biletów państwa na monetę brzęczącą. Przyjąwszy zarazem na uwagę, że dla większego ułatwienia bankowi państwa wypełnienia tego obowiązku, potrzeba zasilić fundusz wymienny biletów kredytowych, wynoszący obecnie przeszło 79,000,000 rubli złota i srebra w sztabach i monecie i 12,000,000 rubli w kapitałach państwa, uznaliśmy za rzecz potrzebną, stosownie do przełożenia waszego, zaciągnąć pożyczkę zagraniczną w wysokości piętnastu miljonów funtów szterlingów, za pośrednictwem bankierów N. M. Rotszylda i synow — w Londynie i braci Rotszyld— w Paryżu, na utwierdzonych przez Nas warunkach, z zastrzeżeniem by summy mające na rachunek pożyczki wpłynąć, oddawane były całkiem w bezpośrednie zawiadywanie banku państwa, dla użycia wyłącznie na rzecz swego przeznaczenia. W skutek tego rozkazujemy wam uczynić rozporządzenia następujące:

1. Pożyczkę tę wpisać do księgi długów państwa pod nazwą siódméj pożyczki pięcioprocentowéj.

2. Bilety kommisji państwa umorzenia długów na tę pożyczkę wydać na okaziciela w wysokości na 50 fun. szter. i wyżéj do 1,000 f. szt. każdy.

3. W rzeczy téj pożyczki płacić po pięć procentów na rok, zacząwszy od 19 kwietnia (1 maja) roku bieżącego. Do każdego biletu dodać taljon z 20 kuponami, dla otrzymywania, za złożeniem, przypadających we właściwych terminach procentów.

4. Opłata tych procentów uskutecznia się 19 kwietnia (1 maja) i 20 października (1 listopada) za każde upłynione półrocze, w St.-Petersburgu—w kommisji umorzenia długów, licząc rubel za $37^1/_2$ pensów; w Londynie u bankierów N. M. Rotszyld i synowie, funtami szterlingów; w Paryżu u bankierów braci Rotszyldów, licząc funt szterlingów za 25 franków 20 centymów; we Frankfurcie nad Menem u bankierów M. A. Rotszyld i synowie, według kursu gieldy; i w Amsterdamie podług naznaczenia kontrahentów i według kursu, jaki przez nich będzie objawiony.

5. Po upłynieniu pierwszych dziesięciu lat pożyczki, na bilety mające pozostawać w obiegu, wydać za okazaniem taljonu, nowe kupony.

i 6) Przed upłynieniem dwudziestu lat, licząc od 19 kwietnia (1 maja) 1862 roku, pożyczka niniejsza nie może być ani umarzana, ani konwertowana.

Ku wypełnieniu zamiarów Naszych względem odkrycia rozmiany biletów kredytowych na monetę brzęczącą, macie przystąpić na zasadach następujących:

1. Summy, które na rachunek niniejszéj pożyczki wpłyną, oddawać w całości w bezpośrednie zawiadywanie banku państwa, wyłącznie na zasilenie funduszu wymiany biletów kredytowych.

2. Wnet po zapewnieniu upłynienia pożyczki nowéj, podać do utwierdzenia Naszego przepisy o odkryciu stopniowéj rozmiany biletów kredytowych na monetę brzęczącą, z zastrzeżeniem, żeby wyjmowane z obiegu za pomocą téj wymiany bilety były niezwłócznie palone.

i 3. Następnie przygotowywanie i wypuszczanie biletów kredytowych uskuteczniać nadal z rozporządzenia i pod zawiadywaniem banku państwa, i to nie inaczéj, jak w zamian za złoto lub srebro w sztabkach i monecie, albo dla wymiany biletów summ znaczniejszych na drobne i wzajemnie, i starych biletów na nowe.

Na autentyku własną JEGO CESARSKIEJ MOŚCI ręką podpisano:

„*ALEKSANDER.*"

St.-Petersburg, 14 kwietnia 1862 r.

— *Urządzenie rzymsko-katolickiéj kaplicy w m. Wołogdzie.* Pozwolono mieszkającym i służącym w m. Wołogdzie szlachcie rzymsko-katolickiego wyznania, nająć, zgodnie z ich żądaniem we wspomnionem mieście, z dobrowolnych składek, pomieszczenie dla kaplicy rzymsko-katolickiéj i księdza, z tém, ażeby w téj kaplicy odprawiana była summa bez kazania i żeby dla tamecznych katolików odbywane były wszystkie ustawą przepisane posługi duchowne.

— W gubernji Kowieńskiéj: zostali mianowani, przez ukaz rządzącego senatu, z dnia 8 lutego: Kowieński mierniczy gubernjalny, assesor kollegjalny SURMACZEWSKI radcą dworu, Kowieński mierniczy powiatowy, sekretarz gubernjalny ŚNIEŻKO sekretarzem kollegjalnym i były mierniczy skasowanego Szawelskiego appelacyjnego sądu granicznego, regestrator kollegjalny NOREJKO sekretarzem gubernjalnym;— zostają przemieszczeni, przez ukaz rządzącego senatu pod dniem 12 marca: pośrednicy pojednawczy w powiatach: Rossieńskim—podporucznik lejb-gwardji półku Siemionowskiego Zenon BOHDANOWICZ i w Telszewskim—sekretarz gubernjalny, Jarosław SWIRTUN, na własną ich prośbę, wzajem na swe posady;— zostają utwierdzeni: wybrani przez gminy mieszczańskie na posady burmistrzów ratuszów miejskich, zajmujący obecnie te obowiązki: Wilkomierskiéj—Józef SŁAWINSKI i Szawelskiéj Piotr KOWSKI; zostają uwolnieni ze służby — assesor od szlachty Poniewiezkiego sądu powiatowego porucznik inżynierji JANUSZEWSKI, na własną prośbę, z powodu choroby; pozwolono objąć posadę—zastępcy obowiązku assesora Poniewiezkiego sądu powiatowego, sekretarzowi gubernjalnemu SZWOJNICKIEMU.

WILNO.

Dnia 22 kwietnia powrócił do Wilna z St. Petersburga JW. członek rada państwa, Wileński wojenny, Grodzieński i Kowieński jenerał-gubernator, jenerał piechoty, jenerał-adjutant W. NAZIMOW.

Wileński Gubernjalny kantor pocztowy zawiadomił Redakcją, że poczty do wszystkich miejsc leżących wzdłuż linji kolei żelaznéj i na rozchodzące się odeń trakty, jak również do Prus, do krajów za niemi leżących i do Królestwa Polskiego, będą się wyprawiać codziennie począwszy od 25 bieżącego miesiąca.

Dział nierzędowy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Pogląd ogólny.

Jeszcze tajemnica okrywająca zatargi między hrabią de Goyon a margrabią de Lavalette nie została zupełnie wyjaśnioną. Zdawało się, że cesarz powagą swoją, położył na niéj pieczęć i że obadwaj przedstawiciele Francji, wojenny i międzynarodowy, będą nadal zgodnie pracować, każdy w obrębach danego sobie posłannictwa. Tymczasem wszystkie niemal dzienniki paryzkie oznajmują, że jenerał de Goyon został odwołany a margrabia de Lavalette wraca do Rzymu. Jeżeli te wieści sprawdzą się, będzie to najlepszym dowodem, że skargi barona Ricasoli na stronność hrabiego de Goyon były sprawiedliwe, że zbójectwo dla tego takie przybierało rozmiary, takiemi klęskami południe Włoch zakrwawiało, że jenerał de Goyon nie mógł oprzeć się wpływowi ludzi wstecznych, którzy potrafili sąd jego obłąkać co do prawdziwego stanu rzeczy we Włoszech. Nie powinniśmy pominąć jednéj jeszcze wiadomości, a mianowicie, że marszałek Niel ma być wysłany do Rzymu z rozległém pełnomocnictwem, azali nie zdoła pogodzić opieki winnéj ojcu św. z prawami służącemi Włochom pod względem narodowości.

Ponieważ czas przybycia jenerała de Goyon do Paryża, naznaczony został na koniec maja, powrótu zaś margrabiego de Lavalette do Rzymu na dzień 20 tegoż miesiąca, nie prędzéj więc można będzie wiedzieć o wynikłościach téj nowéj drogi, którą cesarz pójść zamyśla, jak w pierwszych dniach czerwca.

Król Wiktor Emmanuel przybył, wczoraj tydzień w poniedziałek d. 28 kwietnia, do Neapolu; przeprowadzały go okręta włoskie i francuzkie a lud przyjął z niewymówném uniesieniem. Wiadomości umieszczone w dzisiejszym Kurjerze, pocieszą czytelników, bo zbójectwo widocznie omdlewa a duch obywatelstwa coraz silniéj między mieszkańcami Obojga Sycylji wzmaga się i potężnieje. Lecz jeżeli ludność krajów neapolitańskich potrafiła ocenić całą różnicę obecnego od przeszłego rządu, jeżeli wielka myśl jednoty rozgrzała i uszlachetniła jéj serce; to znaczna część jéj współziomków, skażonych w szeregach wojska burbońskiego, pozostała głuchą na głos rozumu i miłości ojczyzny. Wiadomo, że po rozprzężeniu tego żołdactwa, którego zbiegowie gromadnie zbójeckie drużyny zasiliły, rząd włoski rozkazał jeńców neapolitańskich przenieść do Piemontu i w osóbnym obozie pracował nad wdrożeniem ich do porządku, nad sprostowaniem wyobrażeń, rozproszeniem ciemnoty i poprawą obyczajową. Owoż to mądre i łagodne postępowanie sprawiło na największéj części tych żołnierzy pożądany skutek; ale żołnierze burbońscy nader długo byli wystawieni na gorszące wpływy, na wszelkiego rodzaju swawolę, aby w umysłach słabszych męty przeszłego życia piętna swego wycisnąć nie miały. kJaož, gdy przeniesiono ich na załogi po miastach lombardzkich, zdradzieckie namowy, zabobonne wrażenia łatwy znalazły przystęp do ludzi ciemnych a zepsutych, wzrosłych w przesądach i wykołysanych wśród powieści o przewagach zbójeckich opromienionych rodzinną ludową poezją. Ludzie występni, zaślepieni namiętnością, dla których wszystkie środki są dobre byle do celu prowadziły, wciągnęli do spisku część żołnierzy neapolitańskich, opatrzyli ich strzelbami, sztyletami i pieniędzmi, stawiąc w możności rozpoczęcia zbójectwa w Lombardji. Dosyć jest wspomnieć o płaszczyznach tego kraju, o dójrzałości jego mieszkańców, aby być pewnym, że co w górach Apulji i Abruzzów mogło mieć niejakie nadzieje powodzenia, to w rządnym i gęsto osiadłym kraju lombardzkim, natychmiast upaść musi. Spisek w Medjolanie i Monza odkryto, kilkudziesięciu żołnierzy i ich podżegaczów uwięziono; urząd wojskowy już badania rozpoczął, winni nie ujdą zasłużonéj kary.

Jeżeli wiadomość o tym zamachu musiała zasmucić Wiktora Emmanuela, to pełne zapału przyjęcie, jakiego doznaje w Neapolu, łagodzi boleść jego wielkiego serca. Król dnia 30 kwietnia przyjmował władze, w przeddzień u gościnnego stołu zasiadły wszystkie znakomitości krajów południowych i admirałowie, francuzki i angielski. P. Benedetti, który dnia 29 kwietnia dopiero przybył, nie mógł znajdować się na téj uczcie. Oznaki radości nie ustają. Avelino i inne miastą nadesłały adresy powitania. Król podpisał dekret przebaczający wykroczenia druku i służbowe uchybienia gwardji narodowéj. Na Górze Pobożności wykupił wszystkie zastawy nie przewyższające wartości czterech dukatów. Miasto znowu było oświecone, a cechy rzemieślnicze urządziły uroczysty obchód na placu Uchwały ludowéj. Wszystko zapowiada, że teraźniejsza podróż królewska do Neapolu, ściśléj niż dotąd skojarzy dwie wielkie części półwyspu.

Wiadomości otrzymane z Prus o wypadkach wyborów pierwszego stopnia, stwierdzają to, cośmy przewidzieli; wszędzie stronnictwo wyzwolone otrzymało niezmierną większość i zaczerpnęło nowe siły. Kraj w ten sposób odpowiedział na wezwanie ministrów. Jeżeli wsteczni zostali pokonani na przeszłorocznych wyborach, wybory 28 kwietnia zadały im cios zabójczy. Dzienniki tego stronnictwa, przeczuwając swą klęskę, po upojeniu krótkiego tryumfu, znowu przemawiają groźbą zamachu stanu. Gazeta krzyżowa natrąca, że ten tylko krok zdoła podać rządowi możność oczyszczenia na zawsze od przekornych pierwiastków izby poselskiéj. Przegląd berliński woła, że niezależność stanu sądowego i swoboda dziennikarstwa zamieniły się w przekleństwo dla kraju i tylko uchylenie ich może państwo zbawić. Ale istnieje nierównie wyższy i szlachetniejszy sposób przywrócenia spokoju, król Wilhelm użyje go zapewne na wzór innego panującego w Niemczech, który widząc kraj swój wichrzony przez samolubne stronnictwo, wrócił mu ufność i bezpieczeństwo przez czarodziejskie słowa: Pragnę żyć w pokoju z moim ludem.

Dla Niemiec wybory pruskie mają doniosłość wielkiego politycznego wypadku. Lud pruski przez swą wytrwałość i jednomyślność, odzyszcze stracone przez rząd współczucie. Przeciwnie państwa wsteczne, które liczyły na wskrzeszenie w Prusiech dawnego trybu, ujrzą się zawiedzionemi w rachubach i będą musiały zmienić swe postępowanie.

Ale jest w Niemczech jedno księstwo nieuleczone, to jest elektorat heski. Wiadomo, że sejm związkowy potępił jego upór, że Austrja wspólnie z Prusami doradzały mu przywrócić konstytucję 1831 r., elektor odrzucił te przestrogi, nie przyjmuje żadnéj myśli pojednawczéj, urąga się narodowi niemieckiemu, dworom sprzymierzonym, sejmom innych krajów i własnemu ludowi, dającemu wzór słabości, spokoju i wierności wśród nieznośnych cierpień. Elektor zwołał nową izbę poselską, ale na zasadzie prawa wyborczego, darowanego w 1860 i na domiar lekceważenia, własną powagą nakazał, aby każdy wyborca z góry podpisał potępienie dawniejszéj konstytucji. Cokolwiek bądź elektorat jest cierpliwy, zdaje się, że nic go nie sprowadzi z drogi umiarkowania i prawności.

W Austrji p. Schmerling, który powrócił do zdrowia, zapowiedział w izbie poselskiéj, że za przyzwoleniem cesarskiém wniesie projekt do prawa o odpowiedzialności ministrów. Dzienniki wiedeńskie, trzymające z rządem, starają się od niejakiego czasu powszechność przekonywać, że konstytucja wiernie dotrzymaną będzie. Te zapewnienia wpływają dobroczynnie na uspokojenie umysłów i mogą dopomódz rządowi do przeprowadzenia przez izbę poselską środków skarbowych, które jeżeli nie podźwignąć, to przynajmniéj na pewny czas uspokoić potrafją zatrwożoną wiarę publiczną.

Pocieszająca wiadomość, że dwa wielkie mocarstwa stanowczo oparły się wtargnieniu Turków do Czarnogórza, jest tém pożądańszą, że podług umieszczonéj w dzisiejszym Kurjerze depeszy

wielkiego wezyra do Omer-Paszy, lękać się należało, aby serdar okrucieństw swoich jeszcze szerzéj w Słowiańszczyźnie nie zatoczył. W skutek zapewne szlachetnego wdania się tych mocarstw, już naczelny wódz wojska tureckiego miał oświadczyć, że Hercogowina może wyjednać dobrodziejstwa samorządu. Nie odpowie to ani potrzebom, ani życzeniu krajów Słowiańskich pod panowaniem sułtańskiém zostających, ale pozwoli im przynajmniéj wytchnąć, zabliźnić ciężkie rany powstania, odbudować popalone świątynie i domy, zaludnić i uprawić pustkowia, któremi wojna kraj okryła.

W Grecji zdobycie Nauplji nie podlega już wątpliwości. Wojska królewskie weszły rzeczywiście do téj twierdzy. Otworzenie bram poprzedziły układy; dziewiętnaście osób wyjętych z amnestji, przesłały do rządu prośbę, aby mogły poddać się Francuzom i Anglikom i na okrętach tych narodów odpłynąć za granicę. Wnet parostatki wojenne, francuzkie Eumenida i angielski Pelikan wypłynęły dnia 18 kwietnia o północy pod Nauplję. Dłuższy opór wtrąciłby tylko kraj w nieszczęścia, w żaden zaś sposób nie doprowadziłby do osiągnienia zamierzonego celu. Nie mniéj przecież rząd po opanowaniu Nauplji nie zapewni sobie spokojności. Należałoby odzyskać zaufanie między tronem a narodem, lecz król Otton dotąd nie myśli o zmianie ministrów. Wprawdzie ogłosił dekret zaprowadzenia w kraju gwardji narodowéj na wzór belgijskiéj i włoskiéj, zwołał izby na dzień 7 maja, ale gdzież są ludzie, którzy tę wolę królewską wykonają? Otwarcie sejmu nowe burze wywoła, bo oppozycja żądań swych nie odstąpi. Programmat pana Kanarysa czytany jest z chciwością tém większą, że ministrowie niepozwolili ogłosić go dziennikom. Uniwersytet ateński i gimnazja nie będą otworzone w następném półroczu, straconém dla młodzieży. Handel z każdym dniem gorzéj idzie, dopóki zaś rzeczy nie ustalą się w kraju, żaden obcy kapitalista nierzuci się tu na przedsięwzięcia pożyteczne. Niezadowolenie wzrośnie, nędza jest nieuchronna a za nią pójdą zgubne jéj następstwa. Co do wychodźców nauplijskich, Anglja odmówiła im pobytu na wyspach jońskich, udali się więc do Smyrny. Dowódzca francuzki nie chciał zabrać na pokład powstańców zbrojnych, którzy nie przyjęli amnestji; rzucili więc oni broń w morze, nim usiedli na parostatek Eumenida. Pozostało tylko w Nauplji 400 rokoszanów, których odprowadzono do Tiryntu, gdzie tymczasowie obozują. Minister wojny zwiedził już twierdzę, wielce zniszczoną i potrzebującą wielkiéj naprawy. Zbrojownia, w któréj znajdowało się 30,000 strzelb celnych, była zupełnie pustą. Nakazano poszukiwania w mieście i okolicach, wszystko bowiem zapowiada, że ta broń została ukrytą. Lud tymczasem łudzi się pogłoskami i wierzy, że książe Ludwik, starszy syn książęcia Luitpolda, domniemanego następcy tronu, zgadza się objąć dziedzictwo korony i przyjąć greckie wyznanie.

Włochy.

Turyn 23 kwietnia. Książe Kapui umarł wczoraj rano w hotelu Trombetta po długiéj i bolesnéj chorobie. Cała jego rodzina udała się do zamku Stupini, pod Turynem, który król oddał w jéj rozporządzenie. Kiedy w radzie ministrów toczyła się rzecz o wrócenie majątku, który książe Kapui poczytywał za osobisty, król płacił mu na rok z własnéj szkatuły po 100 tysięcy franków. Karol-Ferdynand książe Kapui, urodzony w październiku 1811 roku, miał lat 50, żonaty był z miss Penelopą Smith.

Wiele tu mówią o instrukcjach nadesłanych przez Napoleona jenerałowi de Goyon, z powodu podróży króla włoskiego do krajów południowych. Zdaje się naprzód, że główno-dowodzący powinien czuwać nad zbójectwem urządzanem staraniem księdza de Mérode; że powtóre powinien udać się do Neapolu dla powitania Wiktora-Emmanuela; nakoniec, że kilka okrętów francuzkich stanie na kotwicy w porcie neapolitańskim, podczas pobytu naj. pana; to ostatnie ma mieć miejsce i ze strony rządu angielskiego.

W skutek tych uwag rozeszło się wiele nowin; wyobrażono sobie, że sprawa rzymska ma być rozwiązaną; renta włoska podniosła się prawie do 70-ciu.

Zapewne nie pociągnie to za sobą następstw jakich spodziewają się, ale to pewna, że nastąpiło niejakie polepszenie w polityce francuzkiéj względem Włoch.

Gdyby wojska francuzkie chciały wytrwać w dozorze nad uzbrojeniami czynionemi w Rzymie, oczywista, że zbójectwo prędkoby zniknęło, oszczędzono by okrucieństw i odwetów, będących hańba wieku w którym żyjemy.

Biskupi zjeżdżający się do Rzymu na sobor, przywożą nie tylko zachętę dla reakcji, ale i pieniądze: Przed opuszczeniem swych diecezij, kołatali do drzwi gorliwców i nie zawsze bezskutecznie.

Co za smutny widok, sługi ewangelicznego miłosierdzia zbierają jałmużny na zbójców i łupiezców dla osypywania złotem steku zbrodniarzów, jak Chiavone i Crocco! Jakiż człowiek uczciwy, serdeczny, pobożny chciałby brać na siebie odpowiedzialność za walkę, któréj religja służy za pozór a skazani przez sądy karne są zapaśnikami.

Pracują z największym pośpiechem nad otwarciem rozmaitych dróg żelaznych. Kolej między Medjolanem i Paryżem zacznie być czynną od 10 maja. Położenie stolicy lombardzkiéj jest wielkiéj strategicznéj wagi; nie dalekie od połączenia się Tycino i Padu, wiąże Placencję z Aleksandrją. Austryjacy zrobili ze zbiegu tych dwóch rzek znakomity przyczołek mostowy w czasie wojny 1849 i 1859 r.

Droga żelazna odległość jego zbliżyła o godzinę od Medjolanu, o 2 godziny od Placencji, półtrzecia godziny od Aleksandrji i 4 godziny od Genui.

Kanał spławny łączy go z Medjolanem; pierwsza myśl wykopania tego kanału należy do książęcia de Fuentes, który rządził Lombardją pod panowaniem Hiszpanów; za jego staraniem stanął pomnik z napisem przypominającym to wielkie dzieło, ale kanał nigdy nie był wykopany; potrzeba było potężnéj ręki Napoleona I do urzeczywistnienia tego przedsięwzięcia.

Deputowany Emmanuele Marliani, upoważniony został do rokowania o nowy traktat handlowy z Anglją, trudno było o lepszy wybor. P. Marliani pochodzi początkowie z Medjolanu, ale rodzina jego oddawna zamieszkała w Bolonji. Przez bardzo długi czas był wychodźcem, zamieszkał w Hiszpanji, przyjaźń złączyła go z Espartero, i był senatorem. Jest poufnym lorda Clarendon, lorda Palmerstona i innych znakomitości angielskich.

Hr. de Cavour, oceniając jego serce i głowę, poruczał panu Marliani rozmaite trudne i ważne posłannictwa, z których doskonale się wywiązał.

Liczba oficerów wojska ochotniczego, którzy nie chcieli wejść do wojska prawidłowego, jest bardzo szczupła i zapewniają, że nie przechodzi dziesięciu.

— Genua 23 kwietnia. Wczoraj o południu król Wiktor przybył do Genui. Od rana nieprzejrzane tłumy, w świątecznym stroju udały się na drogę żelazną i pod pałac królewski, dla powitania ukochanego króla.

Naj. pan, otoczony licznym orszakiem, odbył przegląd gwardji narodowéj i wojsk załogi które przeciągnęły przed bramą pałcową. Około godziny 4-éj król zwiedził wystawę sztuk pięknych. Wieczorem był w teatrze Carlo-Felice w towarzystwie książąt Humberta Oddona, ministra Rattazzi i główniejszych urzędników dworu. Król o północy wsiadł na statek Marja-Adelaida i popłynął do Liwurny.

Kossuth, który mieszka w Albano pod Genuą, stracił córkę jedynaczkę w 18-m roku życia. Znakomity tułacz jest pogrążony w największym smutku.

— W okolicach Ponta Sievve, mówi dziennik florencki Nazione, jeden kaznodzieja, opowiadając w kazaniu wielko-tygodniowym mękę Jezusa Chrystusa i szczodrze mieszając do niéj politykę, tak się zapomniał, iż powiedział że Bóg-człowiek został uwięziony w ogrodzie Getsemane przez gwardję narodową!

— Wenecja 21-go kwietnia. Reakcja, jak się tego spodziewać należało, zbiera owoce swych usiłowań. Zbiegowie wojska włoskiego pokazują się znowu za Mincio i Padem. Są to Neapolitanie. Czyż potrzeba mówić, że wnet po przebyciu granicy przyjmowani są z największą radością przez żołnierzy austryjackich. Zapytani o przyczyny zbiegostwa, odpowiadają, że ich źle karmiono, że oficerowie Piemonccy ostro się z nimi obchodzili, inni skarżyli się na klimat wyższych Włoch, a niektórzy nakoniec utrzpmywali, że sumienie nie pozwalało im służyć sprawie niesłusznéj i pogańskiéj. Ale po przejściu dni wesela, Austryjacy nowych przybyszów posyłają do Tryestu pod rozporządzenie komitetu burbońskiego, który robi z nich zbójców i wsadza na statki, dla odwiezienia na brzegi byłego królestwa. O! wówczas kłamstwo ustaje i ci nieszczęśni wydają krzyki boleści i otwarcie wyznają, że zdradzeni są przez księży i knowaczów. Pierwsi straszyli ich piekłem i zatratą duszy, drudzy ponętą pieniędzy, tak z kolei kuszeni zabobonem i chciwością, zapominali wszystkich zasad czci i patryotyzmu. Ludność miast w kraju weneckim nie szczędziła im oznak pogardy: biedni ludziska. Ciemnota ich była na rękę naszym wrogom.

Ale czyż uwiedzenie małéj garstki jednostek jest zwycięztwem dla stronnictwa klerykalnego? Bynajmniéj;— jest to klęska, bo księża plamią przez to swoje święte powołanie, dopuszczając się czynności podłych i samolubnych. Sama nawet sprawa któréj służą, splamiona bezbożnemi środkami, nie może nieotworzyć oczu tym, którzy się w nią wdali bez rozwagi do czego to doprowadzi. Cokolwiek bądź, prosimy Boga, aby władze włoskie pozbywszy się niepojętéj obojętności, położyły koniec postępowi zbiegostwa, gorszącemu patryotów i dostarczającemu broni naszym wrogom.

Przeciwnie Austrja pilnuje najściśléj swych granic; pod pozorem przecięcia przemytnictwa, ajenci policyjni, przebrani w mundur celników, rozstawieni są na wszystkich przesmykach prowadzących do Lombardji i Emilji. Szczególniéj podwojoną została ostróżność od czasu objazdów Garibaldiego. Przejście Tonalu, od strony tyrolskiéj, opatrzone dotąd słabą załogą, w tych dniach silniéj osadzono.

Ogromne mnóstwo żołnierzy, zwłaszcza po wsiach, jest niewyczerpaném źrzódłem zepsucia obyczajowego i wielkiego ucisku. W porze wiosennéj, letniéj i jesiennéj, pola są zwykle ogrodzone, lecz pod pozorem ćwiczeń wojskowych, płoty zrzucają i zboże depcą. Kradzieże drobiu i inne, są ciągłe. Na zanoszone skargi, władze zwykle odpowiadają: hultaje, jak śmiecie skarżyć się, kiedy wam za wszystko płacą, a prócz tego żołnierze strzegą was od złodziejów. Czy myślicie, że żołnierzom miło być na wsi? Rząd dla tego ich trzyma, żeby wieśniaków zasłaniać od zdzierstwa panów, którzy prócz tego mogliby ich jeszcze użyć do zamachów rewolucyjnych. Żołnierze nakoniec bronią religji, którą niegodziwcy chcieliby obalić. Potrzeba też darować, jeżeli żołnierz, znudzony do śmierci, pozwoli sobie jakiéj niewinnéj swawoli.

Co do zapłaty odbywa się ona następnie. Nakazano gminom dawać pomieszkanie żołnierzom i płacić za to właścicielom domów; gminy nałożyły podatek postojowy; tym sposobem właściciele sami sobie płacą, bo oczywista wyjmują pieniądze z jednéj a kładną do drugiéj kieszeni.

Co do zepsucia obyczajów, naprzód, rząd upowszechnia między ludem wiejskim teorje socjalistowskie; zasiewa nienawiść przeciw właścicielom ziemskim; podburza umysły przeciw patryotom, których nazywają bezbożnikami i odszczepieńcami i źrzódłem wszelkiego nieładu i nieszczęść. Przeciwnie pod niebo wynoszą wszechmocność Austrji, dobrodziejstwa domu cesarskiego i cnoty Franciszka-Józefa. Chłopi ciemni, ale bardzo łagodni, słuchają i sami nie wiedzą na którą przechylić się stronę. Boją się przytem żołnierzy, ale nie wierzą temu co mówią, bo to dobrze pojmują, że kiedy im chleba zabraknie, Austrja pewno go im nie da.

Widmem trwożącém sen ludzi stanu austryjackich, jest Garibaldi. Widzą go oni co chwila stojącego, to na szczycie Alp, to zagrażającego Tyrolowi; to wgłębi Dalmacji w gotowości podania ręki powstańcom Czarnogórskim i Hercegowińskim i torującego sobie drogę do Węgier. Jeden z dzienników tryestyńskich, dla uspokojenia żołnierzy i gminu, nie wstydził się wymyśleć następnéj bajki: Garibaldi zginął pod Volturno, ten zaś, który dziś nosi jego imię podobny jest do złudzenia do tamtego; ukrywał się on długo na Kaprerze, dopóki mu nie wyrosła broda, ale ci co tego oszusta zblizka widzieli, wiedzą co o nim sądzić.

Nędznicy Wiktora Hugo czynią ogromne wrażenia, każdy padając na kolana przed prawdziwym uczniem Chrystusa, jakim był biskup Miriel, porównywa go z pasterzami na których patrzy i ubolewa, że przyrodzenie było tak skąpe w wydawaniu ludzi tak czystych i wzniosłych.

Francja.

— Paryż, 26 kwietnia. Dekret odroczenia ciała prawodawczego aż do 14 czerwca, odczytany został dziś zrana w pałacu Bourbon. Najważniejsze przedmioty nie zostały jeszcze przez izbę poselską rozstrzygnięte; budżetu nie zagłosowano, wiadomo zaś, że silna oppozycja, objawia się przeciw nowym podatkom. Wielkie jest podobieństwo do prawdy, że przyjdzie nam być obecnymi znakomitym zapasom mówczym ministrów bez wydziału, którzy rozwinęli tyle zdolności w rozprawach adresowych. Mówią, że projekt do prawa uposażeń, który będzie na izby wniesiony, wywoła niemałą burzę.

Senat odbył wczoraj posiedzenie publiczne, dla wysłuchania sprawozdań o prośbach. W ich liczbie wiele znajduje się zajmujących. Naprzód jedna, któréj sprawozdawcą był baron Dupin, żąda, aby senat zwrócił uwagę rządu na uprawę bawełny w Guyanie. Odesłano ją na rozbiór właściwych ministrów. Inna prośba domaga się, aby rząd w niczém nie mięszał się do wyborów. Sprawozdawca p. Nimerel de Roubaix wykazawszy, że wszystkie rządy sądzą mieć prawo używać swego wpływu na wybory,—niema więc żadnéj przyczyny, aby rząd cesarski miał zaniechać téj drogi;—doradzał zatém porządek dzienny Znalazł się i taki, który żądał, aby administracja postarała się o wytępienie kłamstwa. Sprawozdawca i sam bardzoby tego pragnął, lecz nie znajduje sposobu odesłania téj prośby do ministra, bo nie wie do którego.

P. de Boissy, nie opuścił zręczności zabrania głosu. Zarzucał, że dwie prośby bardzo ważne nie zostały jeszcze przedstawione przez sprawozdawców. Odpowiedziano mu: że właśnie dla ich ważności zwłoka stała się nieuchronną. Senat przeszedł do porządku dziennego.

— Z powodu podróży królowéj hollenderskiéj (Zofji-Fryderyki-Matyldy, urodzonéj 17 czerwca 1818 r.) córki Wilhelma króla Würtemberskiego, piszą z Hagi do dziennika paryzkiego Czas:

„Pobyt w stolicy waszéj bardzo podoba się waszéj królowéj, pani oświeconéj, lubiącéj sztuki a nawet umiejętności, Niemce pod tym względem w całem znaczeniu wyrazu. Bardzo ją ujmuje grzeczność cesarza i cesarzowéj.

Jak zwyczajnie odgadywacze przyszłości, z rzemiosła, wyciągają z téj podróży rozmaite wnioski polityczne, chociaż każdy domyśli się, że gdyby pobudką podróży miała być polityka, królowa pewnoby do Paryża nie przyjechała. Ale królowa lubi Paryż, korzysta więc z konstytucyjnego prawa zostawującego jéj swobodę ruchu. Przez czas jéj nieobecności król zwiedzi niektóre strony swego kraju, w których od wstąpienia na tron jeszcze nie był.

— Dnia 27 kwietnia. Przed kilku dniami umarła hrabina Montagu de Sandwih, teścia hrabiego Walewskiego; umarł też hr. de Séz, brat obrońcy Ludwika XVI-go. Burbonowie, wróciwszy do Francji, uszlachcili ród Séz; herb nadany im jest prawdziwym herbem mówiącym: na tarczy wznosi się zamek Temple ozdobiony srebrnemi kwiatami lilji i z napisem 26 grudnia 1795-go. Umarł też w Atenach poseł angielski p. Wyse, mąż Letycji Bonaparte, siostry książąt Piotra i Antoniego Bonapartych.

— Cesarz Francuzów urodzony 9 kwietnia 1808 roku zaczął 55-ty rok życia.

Anglja.

Londyn 24 kwietnia. Ranna Poczta podaje treść mowy pana Gladstone, wyrzeczonéj w Stockport, w któréj głównie rozwiódł się nad niedostatkiem, jakiego ludność rękodzielnicza doznaje. Oddawszy sprawiedliwość wzorowemu zachowaniu się wyrobników i szczodrobliwości zamożniejszych w pomocy niesionéj uboższéj spółbraci, pragnął słuchaczów swoich przekonać, że polityka rządowa nie wpłynęła na ten dotkliwy choć chwilowy tylko stan rzeczy.

Niektórzy pisarze i ludzie polityczni, mówił daléj p. Gladstone, starają się wrażać wyrobnikom, że ich cierpienia są skutkiem szlachetnéj odmowy rządu wdania się w uchylenie blokady i uznania Związku Południowego. Ta zasada polityki zewnętrznéj musi zapewne wydawać się najwłaściwszą ludziom, których chleb powszedni zależy od zapasów bawełny i nie dziwi nas wcale, że droga któréj postanowiliśmy się trzymać, musi w ich oczach wydawać się błędną i szkodliwą.

Wszakże, chociaż szanowanie przez nas praw stron wojujących amerykańskich czyni nam zaszczyt, nie należy przecież ze stanowiska polityki i prawdy zbyt przeceniać naszéj ofiary. Nikt z ludzi wdrożonych w przemysł bawełniczny nie ośmieli się twierdzić, że samo otwarcie portów południowych wystarczy do znacznego powiększenia pracy w naszych miastach rękodzielniczych. Nie ma nawet pewności, że mogło by to znacznie podnieść przywóz bawełny; bo Południe zdaje się postanowiło nie dopuszczać tego wywozu; zamknęło swe składy wewnątrz kraju, w zamiarze wyzucia Yankeesow z téj pierwszéj potrzeby ich rękodzieł. Aby ogłodzić nieprzyjaciół, głodzi razem wszystkie narody świata.

Nie ma téż pewności, że otworzenie portów południowych zwiększy nasz wywoz tkanin bawełnianych. Południe równie jak Północ ubożeją. Wydatki wojenne zmniejszają zasoby Południa i nie pozwalają mu tyle co dawniéj kupować. Są bez wątpienia pewne przedmioty, bez których naród nie może obejść się ani podczas pokoju ani podczas wojny; ale jeżeli nasz handel z Ameryką w długim przeciągu czasu był tak znakomity, to dla tego, że 30 milljonów Amerykanów kupowało nasze wyroby w nierównie większéj ilości niż 60 a nawet 90 miljonów Europejczyków. Owoż, dopóki wojna potrwa, handel nasz z Południem Ameryki musi być bardzo ograniczony; co do Północy, wiadomo o ile tenże handel upadł od czasu wprowadzenia taryfy Morilla.

Słowem, wyrobnicy, Lancashiru i Cheshire potrzebują pokoju w Ameryce, nic innego prócz pokoju. Koniec wojny, zwłaszcza gdyby Południe zwyciężyło, otworzył by prędko drogi naszego wywozu. Co do nas, to jest rządu, sądzimy, że tylko pokój może zasilić nasze składy bawełny i wywoz jéj wyrobów.

Kiedy p. Gladstone oświadczył, że ludność wyrobnicza ma prawo do ojcowskiéj pieczy dzisiejszego parlamentu i do pieczy wszystkich rządów przyszłych, wyraził tylko uczucie szczerze podzielane przez kraj cały, i do którego kraj, jeśli by złe dłużéj trwać lub powiększyć się miało, nie omieszka zastosować swego postępowania. Świetny stan klass bogatych w obwodach dotkniętych dziś klęską niedostatku pracy po rękodzielniach, pozwolił miłosierdziu rozwinąć się na większe rozmiary, niż to mogły uczynić obwody rolnicze. Nadto niedostatek dzisiejszy bardzo jest różny od niedostatków lat minionych jak np. od głodu w Irlandji. W Irlandji niedostatek był narodowy, dzisiaj jest miejscowym, chociaż bardzo dotkliwym.

Nie należy przecież powątpiewać, że jeśliby złe długo jeszcze nie ustawało, parlament będzie musiał postarać się o jego odwrócenie. W obecnéj chwili jeszcze taka konieczność nie istnieje. Mówimy tylko, że jeśli wojna w Ameryce przeciągnie się bez nadziei jéj zmniejszenia, przyjdzie urządzić jakiś systemat rozdawania przez zimę pomocy na wielkie rozmiary; będzie to krokiem równie politycznym, jak szlachetnym i sprawiedliwym.

Spodziewamy się jednak, razem z panem Gladstone, że czeka nas pomyślniejsza przyszłość. Wojna dosięgnęła w Ameryce rozmiarów, które walkę tak spotęgowały, że długo już trwać nie może. Przed zamknięciem parlamentu, wiele jeszcze zmian zajdzie, a trzy miesiące działań wojennych, popieranych na stopę dzisiejszą, muszą wyczerpać ludzi, pieniądze i wszelkie zapasy niezbędne do toczenia wojny.

Przytaczamy tu dosłównie miejsce mowy p. Gladstone, stosujące się do spraw amerykańskich:

„Co do opłakanych zatargów różniących Amerykę, nie zazdrościmy Amerykanom wielkości postępów i dzielności ich narodu. Patrzymy na ich przewagi bez zawiści i bez obawy; ale po tamtéj stronie oceanu, postępowanie nasze było złe i jednostronnie oceniane. Amerykanie do tego stopnia byli rozdrażnieni zerwaniem jednoty, że nie mogli spokojnie i sprawiedliwie osądzić stanowiska Wielkiéj Brytanji. Lud amerykański żądał, abyśmy dali mu dowody spółczucia. Jakaż była myśl tego żądania. Oto, abyśmy stanęli w sprzeczności z 5-ciu lub 6-ciu miljonami, z których się składa ludność Południa.

Mamy własne przekonanie o istniejącéj instytucji (niewolnictwa) w tych Stanach. Ale nie mogliśmy działać, jak przeciwnicy z tymi, którzy mogą mieć z nami stosunki wielkiego przyjaznego państwa. Łatwo rozumiem myśl politycznéj przewagi Północy, my sami w naszym kraju wiemy dobrze, jaką boleść sprawia podział kraju, lecz mimo żalu z oderwania się osad amerykańskich, Anglja dziś przekonała się, że ten rozdział był dla obu stron dobrodziejstwem. Północ nie chce pozwolić Południu oderwać się od niego, Południe postanowiło koniecznie tego dokazać. W takim składzie rzeczy, przymusowe spojenie Stanów Oderwańczych miałoby skutki straszliwe. Dziś lub jutro musi to wziąć koniec.

Anglicy odnieśli nie jedno wielkie zwycięztwo w wojnie amerykańskiéj, ale te powodzenia nie doprowadziły do odzyskania osad. Podobnież i dziś będzie. Żadne zwycięztwa Północy nie zmienią uczuć Południa. niepodobieństwem jest zatém, aby te dwie części żyć mogły pod jednym rządem.

Co do handlu, położenie tego obwodu jest bardzo smutne, ale ludność dała dowód wielkiego zaprzania, wielkiéj czci dla powszechnego porządku i wielkiéj cierpliwości. Z godną podziwienia ochotą, mieszkańcy wzajemnie sobie dopomagali; postępowanie kapitalistów było pełne szlachetności i zjednało im spółczucie i poszanowanie ogólne."

— Wyszedł tu programmat urzędowy otwarcia powszechnéj wystawy. Królowa, któréj żałoba nie pozwala być obecną na téj uroczystości, wyraziła przecięż chęć, aby nadano jéj o ile można znamię obchodu narodowego. Najjaś. pani poleciła książęciu de Cambridge, arcy-biskupowi Cantrbury, lordowi wielkiemu kanclerzowi, lordowi Derby, lordowi podkomorzemu, lordowi Palmerstonowi i prezesowi izby gmin, aby w jéj imieniu przewodniczyli otwarciu.

Kommissarze najjaś. pani udadzą się do pałacu wystawy przez Hyde-Park i przybędą około godziny 2-éj przed podwoje galerji malarstwa, gdzie stać będzie straż grenadjerów gwardji.

Ministrowie jéj królewskiéj mości, kommisarze cudzoziemscy i inne władze, przyjmą kommisję. Przybycie jéj zapowiedziane będzie odgłosem trąb; po powitaniu rozpocznie się orszak w następnym porządku:

Trębacze gwardji przybocznéj, nadzorcy pałacu, dozorcy królewscy robót publicznych, przedsiębiercy i budowniczy pałacowi, uwieńczony poeta, autor hymnu zagajenia, lord-dozórca glasgowski, lord-major yorkski, lord-dozórca edynburgski i lord-major dubliński.

Pieczętarz i miecznik miasta Londynu poprzedzą lorda-majora i szeryfów londyńskich i midlesexskich; rada i sekretarze towarzystw ogrodniczego i sztuk pięknych; deputacja, złożona z 10-ciu akcjonarjuszów wystawy; komitet skarbowy i budowniczy; prezes sądu przysięgłych, kommissarze osad i krajów zależących od Anglji, kommissarze: austryjacki, badeński, bawarski, belgijski, boliwski, brezylski, Costa-Rica, duński, rzeczypospolitych: dominikańskiéj, równikowéj, francuzki, grecki, guatemalski, hanowerski, hanzeatycki, haitiński, heski, hiszpański, hollenderski, liberijski, peruwjański, portugalski, pruski, rzymski, rossyjski, Stanów Zjednoczonych, saski, szwedzki i norwegski, szwajcarski, turecki, wenezuelski, uruguajski, włoski i würtembergski, prezes kommisij cudzoziemskich, kommisarze królewscy wystawy 1851 r., kommisarze królewscy 1862, biskup londyński w towarzystwie archidjakona Midlesexskiego; minitrowie, delegowani, urzędnicy dworu jéj kr. mości. Oddziały marynarzy, grenadjerów gwardji, inżynjerów, gwardji konnéj i gwardj przybocznéj.

Ten orszak uda się pod kopułę części zachodniéj, gdzie będzie wzniesiona estrada. Po odśpiewaniu hymnu narodowego, hr. Granville prezes kommissji kierowniczéj, mieć będzie mowę, na którą odpowie książę Cambridge, w imieniu delegowanych jéj kr. mości.

Następnie orszak uda się pod kopułę wschodnią, gdzie odbędzie się obrzęd zagajenia. Orkiestra z 2.000 głosów i 400 instrumentów, pod kierunkiem pana Costa, wykona wielką uwerturę Meyerbeera, chorał doktora Sterudale Benett i wielki marsz Aubera. Po odśpiewaniu ostatniego choru, orszak uda się do nawy środkowéj, w któréj będzie wzniesiony tron. Biskup londyński odprawi modlitwy, hymn narodowy jeszcze raz będzie odśpiewany, poczém książę Cambridge ogłosi otwarcie wystawy. Odgłos trąb i wystrzały z dział pozdrowią to oświadczenie.

Austrja.

Wiedeń, 25-go kwietnia. Donoszą z dobrego źrzódła, że minister stanu p. Schmerling, chce przedstawić cesarzowi projekt amnestji na rzecz wszystkich redaktorów dzienników, którzy już ulegli karom sądowym, lub których sprawy dotąd jeszcze się toczą. Zdaje się, że ta amnestja zostanie spółcześnie ogłoszoną z nowemi prawidłami dla dziennikarstwa. Hr. Forgach podzielając w téj mierze myśl pana Schmerling, stara się o podobnąż łaskę dla dziennikarstwa austryjackiego.

— Peszt, 24 kwietnia. Wszelkiego rodzaju cierpienia trapią Węgry; niedostatek zajął miejsce zamożności, byt dobry jak sen zniknął, cały kraj wpada w nędzę. Pauperyzm, znany dotąd tylko z imienia, rozciąga swą ranę na całe ciało społeczne, chociaż proletarjat wyrobniczy nie istnieje w Węgrzech. Przeszłe żniwa były obfite, wojna amerykańska nie wywarła szkodliwego wpływu na przemysł i handel jak w krajach zachodnich; przeciwnie przerwa stosunków handlowych z Ameryką, otworzyła wrota dla ziemio-płodów węgierskich nowy odbyt.

Nie wchodząc w przyczyny tego zubożenia, wszyscy wiedzą, że obrót pieniężny zawichrzony został przez zły zarząd i nieład skarbowości austryjackiéj, przez nieudolność rządu do zabliźnienia ran mających początek nie w wojnie domowéj, ale w częstéj tymczasowości, w rozprzężeniu sądów, w opłakanem zwichnieniu stosunków węgierskich z Wiedniem. Zagranicą wprawdzie mówią, że umysły są spokojniejsze, że łatwo przewidzieć czas zbliżenia; nie zmienia to stanu rzeczy. Im spokojność jest pozorniejsza, tém głębsza otchłań rozwiera się pod nogami. Austrja może podbić, może zniszczyć Węgry, ale nigdy nie potrafi ich stożsamić.

Własność ziemska jest ciężko nadwerężona w swych żywotnych siłach. Najogromniejsze dobra są zagrożone wywłaszczeniem. Nie tylko Austrja zagarnęła bank pesztański i jego pieniądze, nie dając w zamian nawet papierów banku wiedeńskiego, ale statecznie odmawia pozwolenia założyć ziemską kredytową kassę.

Aż dotąd liczne zakłady dobroczynne i kassy sieroce dozwalały zaciągać pożyczki z obezpieczeniem ich na własności ziemskiéj; ale rząd w swoich kłopotach skarbowych, ściągając zewsząd pieniądze, zagarnął fundusze dobroczynności, puściznę sierót, a w celu powiększenia banku wiedeńskiego, oraz aby zemścić się nad oppozycją węgierską, cofnął wszelki kredyt właścicielom dóbr w Wę-

grzech. Łatwo zrozumieć, jaki zamęt poprowadziło to za sobą. Otworzył się wiek złoty dla lichwiarzów. Dobra wystawione na przedaż, nie znajdowały nabywców; kapitaliści cudzoziemcy nie odważyli się pożyczać Węgrom, wówczas kiedy bank wiedeński odmawiał im wszelkiego kredytu. W takim stanie rzeczy kilku zacnych mężów dawniejszych posłów, pp. Iwanka, Paweł Almasi i Somsicz, podali narodowi lekarstwo bardzo praktyczne, które może ściągnąć nie tylko kapitały miejscowe, ale nawet obce, z powodu rękojmi i następstw, jakie rzeczony projekt zapowiada. Od początku bezkrólewia, nie było ani jednego stowarzyszenia obiecującego tyle korzyści, jak to, które dziś jest doradzane, na poniższych zasadach.

We wszystkich sprzedażach nieruchomości znajdują się ajenci pośredni, którzy nawet tych dóbr nie znają, są to bowiem bankierowie wiedeńscy, jedyni co korzystają z tego rodzaju przedaży. Nabywcy miejscowi muszą ulegać najtwardszym warunkom, nabywcy zaś obcy postrzegają się bardzo prędko, że kupowali na oślep. Stowarzyszenie więc ma zamiar zostania razem ajentem i bankierem, względem przedawców i nabywców. Ktokolwiek więc zechce przedawać dobra, uda się do stowarzyszenia, które przedewszystkiem starać się będzie o nabywców krajowych, ułatwi im kupno, udzieleniem pożyczki z warunkiem corocznego jéj umarzania. Ponieważ stowarzyszenie spodziewa się mieć akcjonarjuszów i ajentów we wszystkich komitatach, nie zbędzie mu zatém na dokładnych wiadomościach tak co do dóbr wystawionych na przedaż, jak co do stanu i zamożności nabywców. Akcjonarjusze ze swéj strony będą mieli kapitał oparty na dobrach, które w pewien sposób przejdą przez ręce towarzystwa.

Powyższy projekt jest rozumny; godzi bowiem bespieczeństwo sprzedawcy z pewnością nabywcy i kapitalisty. Wszyscy starać się będą o wejście do towarzystwa; sprzedawca dla poznania nabywcy; nabywca dla poznania sprzedawcy; nakoniec kapitalista, dla umieszczenia swych pieniędzy bez zawodu, pod rękojmią całego stowarzyszenia, Na pierwszy początek ma byc złożony kapitał miljona zł. reńskich; jest to summa skromna, ale też jest to początek. Tyle kapitałów martwych leży za granicą, że towarzystwo będzie mogło liczyc na 10 razy tak wysoką summę, skoro się przekona, że kierunek powierzony został ludziom praktycznym i uczciwym; kapitaliści pragną wypożyczać swe pieniądze, nie mogą zaś znaleźć większego bezpieczeństwa, jak opierając je na majątku sprzedanym i w połowie opłaconym.

Niekiedy bardzo wielkie dobra są wystawione na przedaż. Kiedy towarzystwo, przez wdanie się swoje ułatwi wybycie wielkiego majątku częściami, odda przez to usługę nie tylko nabywcy i małym kapitalistom, którzy przejdą na właścicieli, ale też przyczyni się do rozwoju rolnictwa. Wejście w życie towarzystwa zależy od pozwolenia rządu, obawiać się więc przychodzi, aby ztąd właśnie nie zaszła największa przeszkoda.

— Piszą z Wiednia d. 25 kwietnia: Wczoraj 3-a sekcja komitetu skarbowego, zebrała się po raz pierwszy po świętach. Wszyscy oczekiwali z niecierpliwością wypadku tego zebrania. Wiadomo, że cały komitet, po uchyleniu projektu pana Plenner, co do zawarcia umowy z bankiem, poruczył 3-éj sekcji obmyślenie nowych przełożeń. Lecz zdania podzieliły się; większość oświadczyła się przeciw konwencji z bankiem i doradzała zapełnić niedobor, przez wypuszczenie określonéj summy papierowych pieniędzy; mniejszośc była za umową z bankiem, ale na innych zasadach, niż te jakie podawał minister skarbu. Należało więc czekac nadzwyczaj żwawych sporów, których wypadek miał być bardzo wątpliwy. Zdaje się jednak, że przerwa czynności izby przygotowała drogi do zgody, która też rzeczywiście nastąpiła. Sekcja postanowiła, prawie jednomyślnie, poprawic bez zwłoki projekt rządowéj umowy z bankiem. W ten sposób sekcja rzuciła przynajmniéj osnowę dla prac izby poselskiéj, a razem ostatecznie uchyliła projekt zgubny: wypuszczenia nowych papierowych pieniędzy.

Osoby zwykle posiadające dokładne wiadomości są tego zdania, że należy uważać traktat handlowy, zawarty między Prusami i Francją, za niedoszły do skutku w obec oporu, jaki znajduje ze strony większości krajów składających związek celny i że koniecznie o ten opor roztrącic się musi. Względy polityczne i handlowe tych państw w równym stopniu są traktatowi przeciwne. Przystąpienie gabinetu drezdeńskiego niema innéj doniosłości prócz téjże uważać je należy, za nowy objaw przywiązania Saksonji do Francji napoleonowskiéj. Nic to wszakże nie wpłynie na istotny stan rzeczy, bo przyzwolenie izb saskich było wyraźnie zastrzeżone, izby zaś traktatu nie potwierdzą. Nadto w wiedeńskich politycznych kołach podejrzewają Prussy o zamiar utworzenia, pod orędownictwem Francji, nowego wiązku reńskiego, złożonego z państw północno-niemieckich i coraz wzmaga się wiara w istnienie politycznego tajemnego traktatu, w którym mają się znajdować wyrażone ustępstwa, jakie Francja wyłącznie dla Prus uczyniła.

Dziennik Prassa zapytywał wczoraj, co Austrja pocznie w obec traktatu handlowego? Gazeta Dunajska odpowiada dziś w następny sposób:

O ile chcemy ze wszystkich sił uniknąć odosobnienia Austrji, o tyle daleką jest od nas myśl gwałtownego rozwiązania Związku celnego i zaprowadzenia w Niemczech dwoistego systematu polityki handlowéj, choćby nawet taki podział mógł mieć dla nas jaką korzyść. Odrzucamy wszelką myśl mogącą sprowadzić rozerwanie Niemiec i narażac na podejrzenie, że Austrja pragnęła by wcielić większe lub mniejsze części ziemi niemieckiéj w budowę gmachu swojéj własnéj wielkości. Jednym z największych błędów dawniejszego naszego rządu był ten właśnie, że nie przyczynił się do utworzenia Związku celnego i że odmówił wejścia do tego związku przy samem jego powstaniu. Dziś należy ten błąd poprawić; Austrja nigdy niewyrzekała się zamiaru zjednoczenia handlowego z Niemcami; a więc w obec traktatu francuzko-pruskiego, chce z największą sprężystością ten zamiar popierać.

— Czytamy w Gazecie Dunajskiéj: Niektóre dzienniki zajmują się, od pewnego czasu, pogłoską, według któréj liczne processa drukowe już wytoczone, mają być wstrzymanemi, a zapadłe kary będą przebaczone. W artykule, który obiegł wszystkie dzienniki wymieniony nawet został minister, który wszedł z przedstawieniem w téj mierze do cesarza. Ale ponieważ zasięgaliśmy wiadomości w wydziałach, do których ten przedmiot właściwie należy i ponieważ nas upewniono, że podobny projekt nie istnieje, mamy więc wszelkie prawo przypuszczać, że ta wieść jest bezzasadną.

Wiedeń 25 kwietnia. Nowa wycieczka cesarza do Wenecji niema jeszcze nic pewnego.

Arcy-książe Wilhelm, mianowany komendantem twierdzy mogunckiéj, ocalał dziś z wielkiego niebespieczeństwa. Podczas przejażdżki po Praterze koń jego wziął na kieł i jak strzała poleciał długą ulicą; ledwie na bardzo znacznéj przestrzeni dał się wstrzymać przez jagiegoś jeźdźca, który w poprzek zagrodził mu drogę.

— Gazeta Dunajska pisze pod dniem 21 kwietnia z Krakowa:

O mało, że nie mieliśmy wczoraj zbiegowiska, w sam dzień Wielkonocny. W kościele marjackim znowu śpiewano hymu Boże coś Polskę. Sierżant policyjny został znieważony w kościele, w chwili gdy z niego wychodził; wnet napastników uwięziono i odprowadzono na odwach. W tém liczny tłum zebrał się na rogu ulicy Mikołajewskiéj, czata więc złożona z 6 do 8-miu żołnierzy pieszych i kilku sierżantów miejskich, udała się na to miejsce. Przyjęto ją kamieniami; jeden żołnierz ciężko ugodzony wystrzelił na wiatr, inni poszli za jego przykładem. Naczelnik policji śpiesznie przybył, bo działo się to w bliżkości jego urzędu; tyle dokazał przez rozsądne napomnienia, że tłum się rozszedł, w czém chwalebnie dopomogli mu obywatele. Odtąd spokojność nie była zakłóconą. Co do winowajców, którzy nie chcieli nawet pozwolić, aby święta Wielkonocne odbyły się spokojnie, osadzono ich wszystkich w więzieniu i niepotrafią uniknąć zasłużonéj kary za swoje zuchwalstwo.

Wiedeń 26 kwietnia. Gazeta Dunajska wraca znowu do mowy lorda Palmerstona, wyrzeczonéj w sprawie włoskiéj i stara się dowieść, że szlachetny lord bynajmniéj nie wymierzył swych oświadczeń przeciw Austrji. Co do objaśnień téj mowy, podanych przez Ranną pocztę, mówi, że nie należy przywiązywać do nich wielkiéj wagi, ponieważ zdaje się, że ten dziennik już nie czerpie swych natchnień z gabinetu angielskiego. Przypuszczając nawet, że usposobienia lorda Palmerstona względem Austrji były dawniéj nieżyczliwe, rzeczą jest pewną, że w tych ustatnich czasach, stanowczo przechyliły się na jéj stronę. Jakże mógłby mieć jakie spółczucie dla dawnego rządu, który oświadczył, że niepodobna jest panować konstytucyjnie? Ale od czasu kiedy pierwiastek konstytucji jednolitéj ocalił Austrję od rozprzężenia poczytywanego za nieuchronne, Anglja znowu nauczyła się oceniać nasze cesarstwo jak na to zasługuje i wszystko nakazuje wierzyć, że sprawa wschodnia na nowo znituje polityczne porozumienie między obu krajami.

— Czytamy w korrespondji Scharfa: Rada ministrów zajmuje się wielu bardzo ważnemi sprawami. W przeszły wtorek, d. 22, odbyła się konferencja pod przewodnictwem cesarza; rzeczona konferencja ma znowu odbyć się dzisiaj (25-go). Stan chorobliwy pana Schmerling nie pozwala mu ciągłéj pracy, co wstrzymuje ruch rządowy. Za radą lekarzy przeniesie się on na dłuższe mieszkanie na wieś, najęto nawet dla niego dom w Ischlu, co dało powód do rozmaitych pogłosek.

— Dowiadujemy się, że wyjdzie wkrótce oświadczenie korony do ministra stanu, w rzeczy odpowiedzialności ministrów.

Prusy.

Berlin, 25 kwietnia. Gazeta Gwiazdy ogłasza tekst okolnika ministra spraw wewnętrznych do naczelnych prezesów prowincji i prezydentów regencji. Brzmienie tego pisma jest następne:

„W liczbie nagannych środków, używanych teraz dla zmylenia ducha publicznego z powodu wyborów, znajdują się pogłoski i wymysły, które przez pewność z jaką są powtarzane mają ułatwić rozpowszechnienie ich między ludźmi łatwowiernymi i płochymi. Raz utrzymują, że okolniki wyborcze rozmaitych ministerstw mają być cofnięte lub zmienione, w skutek nagany królewskiéj, oraz złego wrażenia jakie sprawiły; to znowu twierdzą, że zgoda i trwanie gabinetu są silnie zagrożone. Rzeczone pogłoski nie mają żadnéj zasady. Gabinet jest najzupełniéj zgodny i nie da się zmylić przez namiętności stronnicze; utrzyma stanowisko na którem umieszczony został przez zaufanie królewskie i nie odstąpi od zasad wyrażonych nie tylko w okolnikach ogólnych, ale i w tych, które ściągają się do uczęstnictwa urzędników w wyborczem wichrzeniu.

Wzywam do zaprzeczenia, w drodze, jaka za najprzyzwoitszą uznana będzie, pogłoskom tego rodzaju.

Ze względu na krótkośc czasu, wysłałem wprost do wszystkich naczelników powiatów kopję niniejszego reskryptu.

Berlin 23 kwietnia 1862 r.

Minister spraw wewnętrznych „von Jagow.“

Czytamy „w Gazecie narodowéj:“ Mamy przed sobą odpis rozkazu dziennego ks. Augusta Wirtembergskiego do dywizji gwardji. Ten rozkaz dzienny zaledwie zasługiwałby na wspomnienie, między niezliczonemi pismami, które świadczą o nadużyciach wpływu na wybory, gdyby niezawierał w sobie potwierdzenia: że istnieje okolnik „poufny“ ministra wojny, niezależnie od dokumentów, które „gazeta Gdańska“ już na jaw wydała, a o których jest wzmianka w art. 3 wyżéj wspomnianego rozkazu dziennego. Treść tego poufnego okolnika, jest dotąd dla wszystkich tajemnicą, ale byłoby rzeczą pożądaną, aby go minister wojny ogłosił; krążą względem tego pisma takie wieści, że dobro kraju wymagałoby najprędszego ich zaprzeczenia. Mówią naprzykład, że został w tym okolniku wyrażony sąd o zadaniu Niemieckiem. Tak dziwne pogłoski oczywiście są dalekie od wszelkiego prawdopodobieństwa, gdyż inaczéj rozkaz dzienny nieżądałby, aby ten poufny okolnik co najprędzéj odczytać klasom obrony ziemskiéj (Landwehr).

Wspomniany rozkaz dzienny brzmi jak następuje:

„Przesyłam dywizji przy niniejszym:

1. Ośm egzemplarzy „poufnego okolnika,“ pisanego przez pana ministra wojny w przedmiocie uczęstnictwa oficerów, żołnierzy i urzędników wojskowych w blizko przyszłych wyborach.

2. Ośm egzemplarzy postanowienia p. ministra spraw wewnętrznych tyczących się tegoż przedmiotu.

3. Jeden egzemplarz okolnika ministra wojny przesłanego również z powodu wyborów wszystkim intendentom.

Mam prawo oczekiwać, że dywizja podziela w zupełności zasady wypowiedziane w poufnym okolniku ministra wojny.

Spodziewam się, że oficerowie w granicach swych obowiązków, uczynią co tylko będą mogli dla rozpowszechnienia między wyborcami wojskowymi przekonań politycznych, jakie mogą wyłącznie być zgodne z obowiązkami i przysięgą żołnierza. Polegam zupełnie na świetle oficerów, w wyborze środków dójścia do celu; chciałbym jednak zwrócić baczność dywizji na następne uwagi: należy przyśpieszyć co najprędsze rozdanie postanowień ministerjalnych, przez wzgląd na blizkość wyborów.

Okolnik ministra wojny był nazwany „poufnym,“ życzyćby należało, aby puszczając go w obieg zachować mu to znamię.

Okolnik ministra do intendentów, tudzież postanowienie ministra spraw wewnętrznych przeznaczone są na doręczenie ich wszystkim urzędnikom wojskowym. Wszystkie zatém sztaby i kommendy dywizji powinny doręczyć wspomniane pisma wszystkim lekarzom, płatnikom, tudzież innym osobom cywilnym użytym do służby wojskowéj i otrzymać ich świadectwa, że wspomniane pisma przed nimi odczytano.

Postanowienie ministra wojny powinno być co najprędzéj doprowadzone do wiadomości bataljonów obrony ziemskiéj, aby naczelnicy mogli w czasie właściwym wywrzeć wpływ na sierżantów, kapralów i żołnierzy.“

— Po śmierci książęcia Windischgraetz, posada gubernatora związkowego twierdzy mogunckiéj została niezajętą. Potwierdza się, że arcy-książę Wilhelm, młódszy syn arcy-książęcia Karola feldmarszałka i głównego dyrektora artyllerji wojska stojącego we Włoszech, rzeczoną posadę obejmie. Niesłusznie więc mówiono, że książę Aleksander heski ją otrzyma.

Trwanie obowiązków nowego gubernatora, kończy się 29 października 1864 roku; w tym zaś czasie, prawo mianowania gubernatora na następny pięcioletni okres przejdzie na Prusy.

— Piszą z Berlina z d. 25 kwietnia: Wieść o przesileniu gabinetu stała się tak powszechną, że uznano być potrzebném, wyraźnie zbić ją w gazecie Gwiazdy. Na nieszczęście od czasu, od którego ten dziennik został organem, dzisiejszego gabinetu, stracił on wielką część powagi, jaką przypisywano mu aż dotąd, podobno niesłusznie, i zaczęto właśnie poczytywać to za prawdę, co gazeta Gwiazdy za fałsz oznajmuje. Przynajmniéj Publicysta, dziennik bardzo czytany w Berlinie jest tego zdania, tłómaczy się bowiem następnie w przedmiocie przesilenia gabinetowego:

„Upewniono nas, że na jedném z ostatnich posiedzeń, król wręcz oświadczył ministrom, że nie uznaje ich za mężów, którymby mógł powierzyć piastowanie najdroższego klejnotu korony, t. j. miłości swego ludu.

„Naprzód gabinet radził rozwiązać izbę, ponieważ domagała się rzeczy niemożliwych; teraz zaś kiedy to rozwiązanie wywołało w kraju wzburzenie, skutkiem którego nastąpi wybór téj saméj izby, gabinet radzi udzielić właśnie to wszystko, co spowodowało odwołanie się do narodu. Taka sprzeczność niepowinna mieć miejsca w radzie koronnéj. Dodają, że król oznajmił zamiar zapewnienia dla kraju jednorodnego i wyzwolonego zarządu.

Publicysta rozumie, że może nadto donieść, iż w skutek tych słów królewskich, jenerał von Roon, prosił o uwolnienie od urzędu ministra; podług innéj zaś wiadomości, pan von Roon uczynił to z powodu bardzo żwawego wystąpienia królewicza następcy przeciw polityce dzisiejszego gabinetu. Ponieważ ważną jest rzeczą, rozpoznanie przedmiotu pod wszelkiemi względami, nie należy przemilczeć i tego zdania, które przypisuje te wszystkie wieści o zmianie gabinetu zabiegom zwolenników pana von der Heydt, w nadziei, że zaprzeczenie tym pogłoskom będzie mogło być uważane za wyrównywające uchwale zaufania dla ministra, któremu dziś nie wierzą ani zachowawcy ani wyzwoleni.

— Gazeta Pruska nagania objawy uniwersytetów przeciw okolnikowi wyborczemu. Powiedziawszy, że professorowie wszechnic berlińskiéj, nadreńskiéj, halskiéj, wrocławskiéj i królewieckiéj, protestowali w wyrazach umiarkowanych, co pozwoliło i ministrowi narodowego oświecenia odpowiedzieć im w tymże duchu, Gazeta Pruska mówi daléj:

„Jeden tylko uniwersytet grejfswaldzki otrzymał odpowiedź surową i stanowczą na oświadczenie, którego w żaden sposób ani pod względem treści, ani pod względem formy nie podobna było przyjąć. Gdy bowiem uniwersytet nie wahał się wystąpić tam z oskarżeniem, gdzie tylko mogła zachodzić wątpliwość, przemawiać językiem żalu, zamiast wyrażenia pytania, rząd w uczuciu swéj powinności i służącego sobie prawa musiał surowo odpowiedzieć.“

— Berlin 25 kwietnia. Pan von Patow, w piśmie do wyborców potsdamskich, wyraził jak myśli zachować się w blizko przyszłéj izbie poselskiéj, jeżeli wyborcy dadzą mu umocowanie. Przeszły minister skarbu uczynił tę uwagę, iż spodziewa się, że zachował dotąd ufność najjaś. pana.

Głogow 18 kwietnia. Doszła tu dziś wiadomość, że w skutek badań nakazanych z powodu ucieczki dwóch poruczników zwanych Sobbe i Putzki, komendant twierdzy głogowskiéj jenerał-major von Hirschfeld został oddalony ze służby; naczelnik zaś dywizji, jenerał-porucznik Ciesielski, przeniesiony został do Poznania.

Czytamy w gazecie Krzyżowéj: Prezes rady, książę Hohenlohe, przeniósł się do pałacu ministra stanu. Dzienniki demokratyczne mogą ztąd przekonać się, że gabinet nie jest tak zachwiany jak się im wydaje.

Berlin 27 kwietnia. Dziennik wojskowy dziś dopiero ogłosił rozkaz królewski z d. 5 kwietnia, mianujący kommisję dla roztrząśnienia, jakie oszczędności dadzą się zaprowadzić w budżecie wojennym. Brzmienie tego rozkazu jest następne:

I. Do ministra wojny i marynarki. Przesyłam przy niniejszém dla wiadomości, odpis mojego rozkazu, do jenerał-feldmarszałka barona Wrangel i uprzedzam, że jenerałowie wezwani do zawiadywania w kommissji, są o tém wprost przezemnie zawiadomieni.

Berlin 5 kwietnia 1862. podpisano: „Wilhelm.“

II. Do jenerał feldmarszałka barona von-Wrangel. Najjaśniejsi, ojciec i brat mój, według statecznego zwyczaju w Prusiech, zasięgali zdania wyższych jenerałów, ile razy przychodziło przedsiębrać jakie ważne rozporządzenia tyczące się wojska. Trzymając się téj drogi i ja zwołałem w roku 1859 kommisję z wyższych jenerałów pod waszém przewodnictwem, dla wysłuchania ich zdań, co do reorganizacji wojska, którą stała się potrzebną. To wielkie rozporządzenie było co do istoty swojéj urzeczywistnione, ku prawdziwemu dobru wojska a więc i ojczyzny. Wszakże, w wykonywaniu szczegółów, dawałem zawsze wzgląd na pieniężne zasoby kraju. Ten wzgląd którego ważność, jak to nie jednokrotnie powtarzałem, nigdy nie był przezemnie zapoznawany i skłonił mię do zastosowania się w doprowadzeniu do końca reorganizacji do rozporządzalnych środków pieniężnych. Jakoż tymczasowie przyjąłem oszczędności, mogące pogodzić się z potrzebą udoskonalenia mojego wojska. Wojsko zapewnia bezpieczeństwo i niezależność tronu i państwa, niepodobna jest więc czynić oszczędności z jego uszczerbkiem. Dla utrzymania męztwa, dzielności wewnętrznéj i doskonałości wojska, należy utrzymać zasady, które uznałem za niezbedne razem z najdoświadczeńszymi moimi jenerałami. Te zasady polegają na trzyletniéj służbie pod chorągwiami i na sile ram pułkowych takich, jakie dziś istnieją,

Wszakże położenie państwa każe dziś żądać, o ile można, zmniejszenia wydatków we wszystkich gałęziach zarządu, Rozkazałem więc mojemu ministrowi wojny, aby wszedł z przełożeniami pod względem możliwości nowych oszczędzeń w jego wydziale. Doniósł mi, że przez wzgląd na ważność pytania, pragnąłby uniknąć dowolności własnego sądu, i odpowiedzieć wówczas dopiero, kiedy porozumie się i naradzi z wyższymi jenerałami wojska. Chcę więc pod waszém przewodnictwem zebrac kommissję dla ocenienia, czy przy ścisłém utrzymaniu wyżéj wypowiedzianych zasad, można wprowadzić do budżetu wojskowego tymczasowe oszczędności.

Mój minister wojny pragnie jako członek téj kommisji przedstawic jéj osobiście swoje domniemane przełożenia. Mianuje więc członkami: syna mojego, jego królewską wysokość następcę, jenerała piechoty książęcia Radziwiłła, jenerała piechoty von Werder, jen. jazdy jego kr. wysokość książęcia Augusta Wirtemberskiego, jen. piechoty von Schack, jen. jazdy von Hahn, jen. jazdy jego kr. wysokość książęcia Fryderyka Karola pruskiego, jen. jazdy książęcia Adolfa Hohenlohe-Ingelfingen, moich jen. adjutantów, jenerał-porucznika von Schlemüller i jenerał-porucznika von Bonin, jenerał-porucznika Vogel von Falkenstein, jenerał-porucznika barona Moltke i jenerał-porucznika von der Muhle.

Kommissja powinna zebrać się we czwartek d. 10 bież. miesiąca w Berlinie. Po zamknięciu narad, złożycie mi sprawozdanie i wywody słówne. Mój kochany jenerał-feldmarszałku, w ciągu długiego wojennego zawodu złożyliście ważne usługi państwu, z zupełną więc ufnością poruczam wam to ważne posłannictwo. Potraficie kierować rozprawami w taki sposób, aby utrzymując żywotne potrzeby wojska, miano wszystkie możliwe względy na prawdziwe skarbowe położenie ojczyzny.

Berlin 5 kwietnia 1862 r. „podpisano: Wilhelm.“

— Kolonja 20 kwietnia. Professor von-Sybel w liście pisanym do wyborców swoich w Krefeld, mówi: że walka tocząca się teraz w Prusiech, nie jest walką między królewskością i parlamentem, ale między przesadzonemi przywilejami szlachty i prawowitością zasługi osobistéj. W granicach wiejskich, w stanach prowincjonalnych, w izbie panów, w składzie oficerów; w wojsku, szlachta posiada przewagę i wpływ, niczém przez rzeczywisty stan rzeczy nie usprawiedliwione. Mniemanie powszechne przyjęło, że rodowitość stanowi różnicę w wojsku, że człowiek gminu stworzony jest do służby, a szlachcic do rozkazywania, to mniemanie nie zostało dotąd zaprzeczoném w praktyce. P. von Sybel przypomina tę uwagę pewnego oficera francuzkiego, który zapytany o przyczynach pogromu walecznego wojska pruskiego, odpowiedział: to rzecz bardzo prosta; u nas robią jenerałów hrabiami i książętami, a u was hrabiów i książąt robią jenerałami.

Berlin 27 kwietnia. Hr. Karoli pełnomocny minister austryjacki przy naszym dworze, wyjechał zawczoraj z ojcem swoim do Wiednia i za miesiąc tu powróci.

Gazeta Pruska donosi, że poselstwo japońskie z Paryża uda się do Londynu i Amsterdamu, zkąd potém przybędzie do Berlina.

Królowa pruska Elżbieta (wdowa Fryderyka-Wilhelma IV), rozkazała w pewnéj liczbie egzemplarzy sporządzić wspaniałe wydanie modlitw swego małżonka, dla rozdania ich członkom rodziny królewskiéj. Zmarły król ułożył te modlitwy przed 10 laty. Mówią, że wkrótce wyjdą na jaw zdania polityczne, które Fryderyk-Wilhelm IV spisał w 1829, a które teraz znalazły się między jego papierami.

Królewiec 22 kwietnia. Rada miejska postanowiła odrzucić dane sobie przełożenia pociągnienia do odpowiedzialności, jednoty rzemieślników, ustanowienie nad tą jednotą śledztwa i rozstrzygnienie jego rozwiązania.

Z listu pisanego z New-Yorku z d. 4 kwietnia dowiadujemy się, że porucznicy Sobbe i Putzki, którzy uciekli z twierdzy głogowskiéj, przybyli do Ameryki. Dziennik New-Yorkski z góry protestuje przeciw przyjęciu tych oficerów w szeregi wojska amerykańskiego,

Turcja.

Wojna zdawała się być nieuchronną między Turcją i Czarnogórzem. Omer-Pasza zabierał się już do wtargnienia w granice państwa książęcia Mikołaja, gdy Rossja i Francja stanowczo się temu oparły. Wiadome są przyczyny, które skłoniły Czarnogórzan wziąść się do broni, ale niemniéj ciekawy jest pogląd turecki na te przyczyny, oraz w jakiém świetle rząd sułtański je przedstawia. Owoż odbija się to w depeszy, którą wielki wezyr, znany namiestnik syryjski Fuad-Pasza przesłał dnia 9 kwietnia Omerowi-Paszy. Brzmi ona jak następuje:

„Odczytaliśmy depesze telegraficzne zamienione między waszą wysokością i książęciem Mikołajem w rzeczy napaści Czarnogórzan. Jedną z pobudek przywiedzionych przezeń na usprawiedliwienie najazdu było, że pomimo ogłoszenie amnestji udzielonéj mieszkańcom osad Kiernicza i Selsza w obwodzie skutaryjskim, które oświadczyły się za Czarnogórzanami, wprowadzono wojska do tych miejscowości; druga, że przed półrokiem zakazano z powodu nieurodzaju wywozu zboża z tych miejsc i że przedsięwzięto środki obronne przeciw najazdom czarnogórskim.

Naprzód, kiedy zbuntowana ludność błaga o łaskę, nikt nigdy aż do dziś dnia nie słyszał, aby istniała taka zasada lub jakiekolwiek prawo, że od chwili nadania amnestji za uprzednie winy, rząd nie będzie mógł wprowadzać wojska do tych osad. Gdyby władza przyrzekłszy przebaczenie, chciała karać amnestjowanych, wówczas słusznie możnaby ją potępiać za złamanie obietnicy; ale rząd cesarski w żadnym czasie nie miał zwyczaju uciekać się do tak nieuczciwych środków.

Nadto, jest to wiadomem i dowiedzioném, że mieszkańcy wsi Kiernicza, umyślnie wysłali swoje starszyny do dowódzcy wojska nieprawidłowego, stojącego załogą w Chistan, z prośbą przysłania im zbrojnego oddziału dla obrony przeciw góralom; że wojsko, które się tam udało nie popełniło nic przeciwnego amnestji a jednak Czarnogórzanie w przeważnéj sile napadli na osadę.

Gdy Czarnogórzane nie są związani żadną rękojmią do opiekowania się temi miejscowościami, czyż nie powinno dziwić, że utrzymują iż wprowadzenie do nich zbrojnego oddziału, ubliża cześci Czarnogórza? Rzecz oczywista, że roszczenia tego rodzaju nie mogą być według rozumu i prawa ani rozbierane ani przyjęte. Jakoż odpowiedzi waszéj wysokości tak co do środków obronnych, jak co do zakazu wywozu zboża znaleziono zgodnemi z prawdą i słusznością.

Rząd cesarski, jak to waszéj wysokości wiadomo, przepisał sobie co do owego kraju, przyprowadzenie do posłuszeństwa powstańców niektórych powiatów hercegowińskich i obronę Skutary.

Owoż w chwili, kiedy ta ludność niejednokrotnie okazywała gotowość wrócenia do posłuszeństwa, Czarnogórzanie nie dopuścili jéj tego uczynić przez namowy, oraz groźby tajemne lub jawne; oni to jeszcze zwątlili skutek proklamacji wydanéj na początku posłannictwa waszéj wysokości do Hercegowiny, proklamacji, obejmującéj ustępstwa i przyzwolenie na prośby, zanoszone dawniéj przez mieszkańców; proklamacji nakoniec, któréj treść była pochwaloną przez dolegowanych państw przyjaźnych i sprzymierzonych jasnéj Porty.

Rząd cesarski, więcéj niż od pięciu lat cierpi codzienne napaści, jawne i pokątne podżegania Czarnogórzan; znosi znaczne nakłady i zamyka oczy na czynności nader znane, jakich dopuszczają się na żołnierzach lub innych osobach, które na ustroniu zdarzy się im zaskoczyć.

Niemniéj wszakże wszyscy przypomnieć sobie mogą, ile jasna Porta, mimo taki stan rzeczy, dała dowodów pojednania, chcąc nawet rozszerzyć obręby Czarnéjgóry i określić jéj granice spólnie z państwami przyjaźnemi.

W obec tych okoliczności Czarnogórzanie podnieśli dziś przyłbicę i biorąc za powód wyżéj wymienione a bezzasadne pobudki, ponowili dziś jawnie i urzędowie dawniejszą ukrywaną napaść, któréj wyrzekali się w potrzebie. Z jednéj strony pozwalają sobie najeżdżać wsi wspomniane i dostarczać pomocy mieszkańcom Wassowicz; z drugiéj otwarcie wtrącają się do spraw obwodów hercegowińskich.

Rząd cesarski ani dłużéj milczeć, ani okiem obojętném patrzeć na tak przeciągły rozlew krwi tylu istot muzułmańskich i chrześcijańskich nie może; nie może cierpieć łupieżstwa i pożogi ich własności i pozwolić żoł-

nierzom swoim z bronią na ramieniu, być widzami tych niegodziwości.

Tysiąc razy dowiedziono, że rząd cesarski nigdy aż dotąd nie przekraczał zakreślonéj granicy, i że najazdy działy się zawsze ze strony Czarnogórzan; między innemi pobyt ich i w téj chwili w miejscowościach leżących za pomienioną granicą wspiera to twierdzenie. Dla tego rząd cesarski poczytuje za obowiązek, iż powinien wymagać od zarządu czarnogórskiego stanowczego i publicznego zobowiązania, z dostatecznemi rękojmiami, że nie będzie w żaden sposób dopomagał mieszkańcom obwodu Wassowicze, że wstrzyma się zupełnie od dostarczania im czynnéj pomocy, którą obecnie przygotowuje.

2-re. Że natychmiast opuści wsi Kiernicze i Selczę, tudzież inne miejsca znajdujące się zewnątrz zakreślonéj granicy.

3-cie. Że odda zdrowych i całych bez żadnéj zwłoki żołnierzy nieprawidłowych i ich oficerów, tak znajdujących się w Kierniczy, jako i przeniesionych do Cetynji.

4-te. Że wstrzyma się od wszelkiéj pomocy materjalnéj i moralnéj rzeczonym powiatom hercegowińskim i że w czasie jak najprędszym cofnie znajdujących się tam Czarnogórzan.

5-te. Że odtąd nie pozwoli sobie najmniejszego kroku napaści.

Zechce wasza wysokość urzędowie doprowadzić to co poprzedza do wiadomości książęcia i udzielić mu kopję niniejszéj depeszy. Spółcześnie mam zaszczyt uwiadomić, że jeżeli w przeciągu pięciu dni od niniejszego zawiadomienia nie odbierzesz odpowiedzi, zawierającéj zupełne przyzwolenie książęcia w tym względzie, jesteś wasza wysokość z rozkazu cesarskiego zupełnie upoważnionym do przedsięwzięcia wszelkich środków, jakie uznasz za potrzebne jedynie do odparcia wyżéj wspomnianych najazdów za granice zakreślone i do przywrócenia porządku bezpieczeństwa mieszkańców, bez żadnego wszakże zamiaru, dążącego do zmiany status quo Czarnogórza, ze względu na jego posiadłości administracyjne i terrytorjalne.“

Depesze Telegraficzne.

BERLIN, sóbota 26 kwietnia. Gazeta Pruska oznajmuje, że na przyszłość prawo i tabelle budżetowe będą ogłaszane z początkiem roku skarbowego w dzienniku praw, aby służyły za przewodnictwo administracji.

Ten dziennik dodaje, że podług rozkazu królewskiego przedstawionym zostanie na przyszłym sejmie projekt budżetu na rok 1863, tudzież budżet na rok 1862, że nadto król rozkazał zachować największe wyszczególnienie w obudwu budżetach, ponieważ praca, jakiéj wymaga to wyszczególnienie, da się ukończyć przed otwarciem sejmu.

ATENY, niedziela 20 kwietnia. Chcąc dowieść ufności swojéj w narodzie, król rozkazał organizację gwardji narodowéj na wzór tego, co istnieje w Belgji i we Włoszech. Izby zwołane są na dzień 7-my maja.

PARYŻ, sóbota 26 kwietnia. Donoszą z Raguzy pod dniem dzisiejszym, że Omer-pasza przełożył książęciu czarnogórskiemu wejść w układy na podstawie samorządu hercogowińskiego i że książe przyjął to przełożenie.

LONDYN, poniedziałek 28 kwietnia. Zakład Reutera daje następne wiadomości z New-Yorku, z d. 15 kwietnia:

Sprawozdanie jenerała oderwańców Beauregard oznajmuje, że drugiego dnia bitwy pod Pittsburg wziął 10,000 jeńca. Działa oderwańców zostały uprzątnione z okopów koryntskich. Eskadra związkowa, trzymająca blokadę schwytała statek angielski Coyell.

Jenerał Mitchell zajął sto mil drogi żelaznéj między Charlestown i Memphis. Wieść rozbiegła się, że oderwańcy opuścili Frederiksburg i udali się do Richmond i Yorktown; w tém ostatniem mieście znaleźli znaczne zasiłki.

Nowy traktat zawarty między Stanami Zjednoczonemi i Meksykiem, waruje wydawanie złoczyńców przez władze każdemu stanowi Jednoty bez pośrednictwa rządu centralnego. Twierdza Puławski poddała się d. 11 bezwarunkowo, łodziom kanonjerskim związkowym.

LONDYN, poniedziałek 28 kwietnia. Zakład Reutera udziela następne wiadomości z New-Yorku, z d. 17 kwietnia:

Pan Menket minister skarbu, opuścił Washington i udał się do Richmond; nagły jego odjazd dał powód do rozmaitych domysłów. Jenerał Mac-Clellan nie przestaje czynić przygotowań do szturmu twierdzy Jorktown.

Merrimac wraca do Norfolku.

BRUXELLA, poniedziałek 28 kwietnia. Korrespondencja paryzka Niepodległości belgijskiéj donosi, że wiadomość o dwumiesięcznem pozwoleniu margrabiemu de Lavalette niewracania do Rzymu potwierdza się. Dodaje, że cesarz nie pojedzie do Anglji na wystawę i wspomina o pogłosce niebawnego zmniejszenia wojska.

BERLIN, poniedziałek 28 kwietnia. Wybory pierwszego stopnia dziś odbyte w Berlinie, są nadzwyczaj pomyślne dla stronnictwa postępowego. Telegrammy dotąd otrzymane z prowincji podobnież donoszą o widoczném zwycięztwie stronnictwa wyzwolonego.

NEAPOL, poniedziałek 28-go kwietnia. Król Wiktor Emmanuel przybył tu przeprowadzony przez okręta włoskie i francuzkie. Powitano go z zapałem. Miasto zostało oświecone.

BERLIN wtorek 29 kwietnia. Wyborcy drugiego stopnia w Berlinie odbyli wczoraj naradę, wybor wszystkich dawniejszych posłów stolicy, wyjąwszy pana Kuhne, jest zapewniony.

BRUXELJA, wtorek 29 kwietnia, wieczorem. Niepodległość belgijska ogłasza list z Londynu twierdzący, że wyjazd pana Mercier, ministra francuzkiego w Waszyngtonie jest znakiem wdania się dyplomatycznego Europy, w zamiarze pojednania Północy z Południem Stanów Zjednoczonych. Ten list dodaje, że przed bitwą pod Pittsburg, uznanie Południa było wzięte za zasadę rokowań; lecz że potém rzecz stała się trudniejszą.

MEDIOLAN, wtorek 29 kwietnia. Żołnierze neapolitańscy umieszczeni w koszarach San-Ambrosio byli opatrzeni w broń, puginały i pistolety, zamyślali rozpocząć zbójectwo w Lombardji. Około czterdziestu tych żołnierzy uwięziono. Podobnyż zamach odkryto w Monza. Kommissja wojenna odbywa śledztwo.

KASSEL, wtorek 29 kwietnia. Dziennik praw ogłasza dekret elektora z dnia 26 kwietnia, nakazujący nowe wybory do izby hesskiéj, na zasadzie prawa wyborczego 1860. Dekret mówi: że wszyscy wyborcy, którzy zechcą czynnie lub biernie wziąść udział w wyborach, powinni będą naprzód podpisać protokół, w którym oświadczą, że uznają konstytucję 1860. Kommissarze wyborczy, działający przeciwnie temu dekretowi, ulegną karze pieniężnéj do 30 do 50 talarów.

KONSTANTYNOPOL, niedziela 27 kwietnia. Rossja i Francja formalnie protestowały przeciw wtargnieniu do Czarnogórza; wojska tureckie nie przekroczą granicy.

LONDYN, środa 30 kwietnia. Na wczorajszém posiedzeniu izby gmin, p. Layard oznajmił, że władze hiszpańskie zobowiązały konsula angielskiego w Sewilli do zawieszenia obrzędów wyznania protestanckiego w mieszkaniu konsulatu. Minister angielski w Madrycie zaniósł protestację.

LONDYN, środa 30 kwietnia. Zakład Reutera oznajmuje z Bobmay 12 marca, że Persowie zajęli Herat i ciągną na Kandahar, tudzież że Afganowie wezwali pomocy angielskiéj.

PARYŻ, środa 30 kwietnia wieczorem. Dziennik Ojczyzna pisze dziś w wieczór, że rozeszła się powszechnie wieść, iż jenerał de Goyon przybywa do Paryża.

Dziennik Prassa oznajmuje, że jenerał de Goyon został odwołany.

Dziennik Mniemanie powszechne zapewnia, że jenerał de Goyon z rozkazu cesarza został wezwany do Paryża.

Wiadomości z Vera-Cruz, dnia 3 kwietnia, donoszą, że ponieważ Francja nie potwierdziła umowy podpisanéj w Soledad, wojska więc francuzkie, które powinny były wrócić dnia 4, udadzą się do Mexyko dnia 15 kwietnia.

WIEDEŃ, czwartek 1 maja. Na dzisiejszém posiedzeniu izby poselskiéj, p. Schmerling oznajmił, że cesarz zgodził się, aby gabinet zagaił przedstawienie w formach konstytucyjnych projektu do prawa o odpowiedzialności ministrów, wypracowanego na zasadach wypowiedzianych w miesiącu lipcu 1861.

P. Wieser wyrzekł kilka słów podziękowania, zgromadzenie zaś powitało tę wiadomość trzykrotnym okrzykiem: Niech żyje cesarz!

LONDYN, czwartek 1 maja. Obrząd otwarcia wystawy powszechnéj był wspaniały. Widziano na nim przedstawicieli arystokracji i wielką liczbę znakomitości. Utwory Meyerbeera, Aubera i Bennetta przyjęto z zapałem. Domy miasta są przystrojone, powiewają nad niemi chorągwie.

BREST, czwartek 1 maja. Wojska i zapasy wojenne zostały wysłane do Meksyku.

RZYM, czwartek 1 maja. Rodzina królewska neapolitańska obiadowała z papieżem w Porto d'Anzio. Papież uwiadomił swych gości, że podług doniesień z Meksyku, i Hiszpanie pociągną na Mexico.

BRUXELLA, czwartek 1 maja wieczorem. Podług listu pisanego z Paryża do dziennika Niepodległość belgijska, potwierdza się odwołanie z Rzymu jenerała de Goyon, który wróci do Paryża pod koniec maja. Tenże list dodaje, że p. de Lavalette przybędzie do Rzymu około 20 tegoż miesiąca.

LONDYN, czwartek 1 maja. Zakład Reutera donosi z Lizbony, 30 kwietnia wieczorem, że rozruchy wybuchnęły w bliskości Oporto, z powodu nowo nakazanych opłat. Trzystu ludzi uzbrojonych napadło na dom poborcy i spaliło jego papiery. Władza potłumiła zbiegowisko.

LONDYN, czwartek 1 maja. Zakład Reutera oznajmuje następne wiadomości z dnia 18 kwietnia wieczorem:

Związkowi uderzyli na twierdze Jackson i Philipp, broniąc przystępu do Nowego Orleanu. Jenerał Beauregard oznajmuje w depeszy przesłanéj do Richmond, że okopał się w Koryncie i że gotów jest oprzeć się związkowym bez względu na ich liczbę.

Oderwańcy wyszli z Yorktown, usiłując okrążyć lewy brzeg związkowych. Daniesienie telegraficzne jenerała Mac-Clellan zapewnia, że oderwańców odparto. Łodzie kanonierskie bombardowały Yorktown, ale bez skutku.

Doniesienia związkowych potwierdzają wzięcie twierdzy Puławski, ze czterdziestu siedmiu działami i mnóstwem zapasów, po trzydziestogodzinném bombardowaniu.

Dziennik Norfolk-daybook przypisuje wielką wagę podróży pana Mercier do Richmond.

FRANKFURT, czwartek 1 maja. Sejm związkowy postanowił na dzisiejszém posiedzeniu odrzucić, jako nieuzasadnioną protestację, na wszelki przypadek złożoną dnia 19 marca przez pełnomocnika duńskiego, pana von Bulow, przeciw uchwale związkowéj w sprawie księstw, zapadłéj późniéj, t. j. dnia 27 marca.

TRIEST, czwartek 1 maja. Nadeszły wiadomości z Aten z dnia 26 kwietnia. Okręta sardyńskie, stojące w porcie pirejskim, pomnożone zostały dwóma statkami. Blokadę zatoki pod Argos podniesiono. Żołnierzy amnestjowanych wcielono do wojska. Siły oblegające Nauplję, wróciły na swoje stanowiska.

PARYŻ, piątek 2 maja. Dziennik Duch publiczny oznajmuje, że marszałek Niel uda się do Rzymu z władzą dyplomatyczną i wojenną, że posłannictwem jego ma być pogodzenie opieki należnéj papieżowi, z prawami Włochów.

Przegląd miejscowy.

WILNO.

Posiedzenie Cesarskiego tow. lek. Wileńskiego d. 19 kwietnia 1862 r. pod przewodnictwem prezesa dra med. prof. Adamowicza.

Prace towarzystwa:

1.) Odczytanie i przyjęcie protokołu.

2.) Zebranie postrzeżeń praktycznych lekarskich, z których się okazuje, że częste są febry przepuszczające nawet u dzieci, i pomimo dostatecznych wziątek siarkanu chininy z wielką do powrótów skłonnością: że cierpienia reumatyzmowe w rozmaitych formach chronicznych i ostrych, mogą się policzyć do panujących; nadto, że się pojawiać poczęły gorączki tyfoidalne albo z gastrycznemi powikłaniami, albo z charakterem nerwowym. Z wysypkowych postrzegano ospy naturalnéj liczne przykłady u szczepionych, i odry stale z łagodnym charakterem. Zasługujące na uwagę objawy chorobne, szczęśliwsze zastosowania niektórych środków lekarskich i rozbiór krytyczny naukowy podawanych postrzeżeń, szczegółowie jak zwykle zostały do protokółu towarzystwa wniesione.

Następnie odczytany został raport komitetu naznaczonego do rozbioru rozprawy konkursowéj: „O kołtunie.“ Komitet w czterech posiedzeniach poświęconych pracy znanego tylko z dewizy autora, przygotowany już był dostatecznie przez poprzednie traktujące o kołtunie pisma i rozprawy. Nie uprzedzając się atoli żadném przyniesionem z sobą zdaniem, ale na drodze rozważnego sądu stawiąc każde mniemanie i przypuszczenie autora w obec najświeższych pojęć fizjologicznych i patologicznych, jak i wszelkich odkryć i postępów czynionych w chemji organicznéj, rozjaśniających o ile dotąd przystępne teorje zaraźliwych pierwiastków z wyziewów (miasma) i zarazy (contagium), mógł należycie ocenić obszerną, ze znajomością naukową wypracowaną rozprawę. W szczególném więc sprawozdaniu, komitet wyjaśnił jéj zalety, a między innemi niezmierną zauważał pracę w zebraniu tysiąca dwiestu przeszło postrzeżeń rozklassyfikowanych na statystyczne poglądy. Ale obok tego, gdy autor wiele stron jeszcze programmu nie rozjaśnił, członkowie komitetu w swém sprawozdaniu przed Towarzystwem musieli się ograniczyć na oddaniu sprawiedliwości li tylko zasłudze autora, wykazującéj się w przedsięwziętéj pracy, i na zachęceniu, by na zaczętéj drodze rozwiązania naukowego postępował daléj, jako już bliżéj od innych oznajomiony z warunkami endemicznemi, na ocenieniu których scisłem, polega głównie konkursowe zadanie. Towarzystwo zdanie komitetu podzielając, przedłużyło termin konkursu do roku 1864 po dzień 12 grudnia.

Dalej złożone zostały towarzystwu szczegółowe i wierne opisy strasznego wypadku pokąsania przez wilka wściekłego przeszło 60 ludzi płci obojéj; z tych urzędowie stwierdzonych 58: a.) od członka towarzyst. i inspekt. zarządu lekark. w Mińsku R. S. Spasowicza, b.) raport lekarza powiatowego Słuckiego p. Dąbrowskiego, c.) i list obszerny szczegółowy pisany do prezesa Tow. p. Reytena. Nieszczęście to miało miejsce w majętności Ussowie, należącéj do p. Stanisława Reytena roku upłynionego 1861 stycznia 27. Smutny ten wypadek, a dający rzadką możność czynienia postrzeżeń lekarskich jednocześnie stosowanych na tylu indywiduach, przekonywa nas, że sposoby zaradcze rozliczne użyte: jakoto obmywanie ran gryzącym roztworem potażu, dawanie proszku ołowiu z miedzią zarobionegó z miodem, przy piciu odwaru z rośliny Hieracium pilosella, użycie z całą ścisłością metody poleconéj przez dra med. rz. r. st. Arendta, empiryczne rozmaite i sympatyczne środki nie okazały tyle widocznego działania, by jakiemu bądź z tych sposobów leczenia można przyznać pierwszeństwo. Jak widzimy z opisu pana Reytena z 58 pokąsanych umarło 37, jeden z rany a 36 z wodowstrętu, mężczyzn 22, kobiet 15. Wyzdrowiało 21, mężczyzn 13, kobiet 8. W liczbie umarłych kobiet karmiących kilka, a rzecz godna uwagi, że dzieci pozostały zdrowe. Pan R. oddaje sprawiedliwość wielkiemu poświęceniu się lekarzy: pp. Grabowskiemu, Małkiewiczowi i Obwodowiczowi. Towarzystwo zaś Cesarskie lek. Wileńskie nie może się powstrzymać od oświadczenia swego hołdu poważania dla dostojnego, zacnego i szlachetnego obywatela, który we własnym dworze 58 osób nieszczęśliwych pomieścił, wszelkiemi środkami i pomocą hojnie opatrzył, a spotężniały duchem chrześcijańskiéj miłości bliźniego, pokonywając swój wiek sędziwy, bo osiemdziesięcioletni, jak sam wspomina, wystarczył o własnych siłach jeszcze chorych doglądać i pocieszać.

Staranne historyczne opisanie wypadku, stanowiące dla monografji wodowstrętu ważny materjał naukowy, złożone zostało w archiwum towarzystwa.

W dalszym ciągu posiedzenia sekretarz towarzystwa odczytał pismo Towarzystwa lek. Wołyńskiego, które przy uczczeniu zasług naukowych wyborem jednomyślnym, na członka czynnego ich towarzystwa naszego prezesa dra. m. i prof. Adamowicza, z uprzejmą grzecznością jednocześnie wyraziło, ile mu jest drogie wspomnienie imion znamienitych, jaśniejących kiedyś w szkole lekarskiéj Wileńskiéj i jak łączność ściślejsza bratersko-koleżeńska na wspólnéj ciężkiéj drodze prac i zawodów lekarskich byłaby pożądaną. Przyłączone do pisma: dyplom emelematyczno-medyczny w języku łacińskim, wręczony na posiedzeniu prezesowi i sprawozdanie z czynności Tow. lekarsk. Wołyńskiego złożone na posiedzeniu 15 lipca 1860 r. przez sekretarza i redaktora tow. Edw. Mar. Galli, drukowane w Żytomierzu 1861 r. Sprawozdanie to dowodzi bytu ustalonego i przez rząd zatwierdzonego towarzystwa, mieści w sobie ustawę zasadniczą w ramach obszernych i kodeks administracyjny, a w poglądzie ogólnym historycznym, wyjaśniającym korzyść towarzystw lekarskich, kilka myśli sprawiedliwych, które pozwalamy sobie powtórzyć: „Stosunek lekarza do społeczeństwa go otaczającego jest tak namiętny, tak stronniczy, tak pozbawiony cichego, rozmyślnego sądu, tak trudny ze stron obu do schwycenia prawdy, do kierowania się nią, iż najwyższą korzyścią społeczną, musi być ustalenie potęgi moralnéj dość silnéj, dość świadoméj tych trudności, pośród których życie lekarza staje się zagadką dla mass niedocieczoną, a sami lekarze jednostkami najmniéj poznanemi, najniezasadniéj ocenionemi. Opinja publiczności marzy, kiedy sądzi lekarza, sztuka jego tak go usuwa od najprzenikliwszego oka społeczeństwa, iż sąd o nim wydany, zbyt musi być powierzchownym, a więc najczęściéj mylnym. O lekarzach tylko powiedzieć to można, że ich nie dosięgła nigdy opinja publiczna jako lekarzy, dosięgnąć tylko mogła jako ludzi, i t. d.“ —

Nakoniec przejrzano pomniejsze korespondencje; tu należą: od dra Jana Pileckiego z przyłączonem sprawozdaniem o ruchu chorych u źródeł Druskiennickich z roku ubiegłego, i od p. Szrejera przy ofiarowanym towarzystwu wydanym przez niego Doręczniku Telegraficznym.

Nadto professor Adamowicz złożył na korzyść towarzystwa 70 egzemplarzy sposzytu 5-go Praktycznych postrzeżeń niektórych lekarzy zebranych przez siebie. Redakcją tego pisma i korrektą zajmował się dr Korewa.

D. R.

Przegląd
Pism czasowych.

Gazeta Warszawska (do N. 95).

— Ze wszystkich stron, z Wiednia, z Berlina, z Wrocławia, donoszą o zawiązujących się kompanjach akcyjnych w celu konkurowania o dzierżawę górnictwa rządowego w Królestwie; sądzimy, że i nam czasby utworzyć kompanję, na czele któréj stanęliby krajowcy chociażby w następstwie przyszło przypuścić kapitały niemieckie a lepiéj francuzkie lub angielskie. Przedmiot ten, wymagający dokładnego zbadania, teraz już rozebranym powinien być w osobnéj komissji, że specjalnych górników, finansistów i prawników złożonéj, aby materjały do téj sprawy w danéj chwili znaleźć gotowe. Nie dajmy się uprzedzać Niemcom!

— Z Poznania piszą, że w końcu marca odlanym nareszcie został z żelaza pomnik dla Klonowicza, w fabryce machin Cegielskiego. Składa się on z trzech części, postumentu z napisami i wznoszącéj się na nim kolumny w kształcie obelisku. Cały ten odlew waży około stu centnarów a wysokość pomnika dochodzi 24 stop. Postawionym zaś będzie, jak wiadomo, w Sulmierzycach, powiecie Odolanowskim. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Poznaniu zebrało potrzebne na ten pomnik fundusze.

— Piszą z Poznania, pod 17 kwietnia: Wczoraj toczyła się przed kryminalnym wydziałem tutejszego sądu apelacyjnego sprawa przeciwko księdzu Czaplewskiemu ze Szmigla, oskarżonemu o gwałtowny opór i obrazę woźnego gminnego Boya ze Szmigla, kiedy tenże wykonywał swą powinność urzędniczą. Zapozwu na termin w piérwszéj instancji ks. Czaplewski dwukrotnie nie przyjął, ponieważ był pisany w niemieckim języku; sąd zaś utrzymując, że ks. Czaplewski dobrze językiem niemieckim włada, bo w nim miewa nawet kazania, nie chciał go w języku polskim wezwać na termin i wskazał in contumacium na sześciotygodniowe więzienie. Przeciwko temu wyrokowi apellował ks. Czaplewski. W dzisiejszym terminie bronił oskarżonego rzecznik Janecki i wniósł o złagodzenie kary; natomiast prokurator obstawał za potwierdzeniem wyroku piérwszéj instancji. Po krótkiéj naradzie sąd przychylił się do wniosku prokuratora.

— Piszą z Paryża: W Roczniku wychowania publicznego we Francji, na rok 1862, który wyszedł tu w tych czasach, jest między innemi także wykaz wszystkich nauczycieli w publicznych szkołach francuzkich. W liczbie tych nauczycieli spotyka się następujące nazwiska polskie: Bartkowski prof. języka niemieckiego w Saint-Etienne, Żarnowski prof. języka angielskiego w Brest, Koszutski prof. języka niemieckiego w Rochelli, Malinowski prof. języka niemieckiego w Dijon, Odynecki prof. języka niemieckiego w Lyonie, Biliński, prof. prywatny instytutu w Montpellier, Wróblewski, professor języka niemieckiego w Limoges i wielu innych.

— Donoszą z Kłajpedy pod dniem 12 kwietnia: Wychodzi dotąd jedno dla Litwinów pruskich pismo perjodyczne w języku litewskim, wydawane w duchu konserwatywnym, przez kaznodzieję Kurzata w Królewcu, pod nazwą „Keleiwis.“ Teraz niemieckie stronnictwo postępowców tutejszych, dla zapewnienia sobie wpływu na włościan, wydawać ma polityczny tygodnik w języku litewskim, w którym mają być rozbierane najważniejsze kwestje polityczne w myśli tego stronnictwa.

— Piszą ze Śremu, pod d. 12 kwietnia: Dnia 6 lutego odbyło się tu walne zebranie Towarzystwa naukowéj pomocy imienia Karola Marcinkowskiego, w powiecie śremskim. Zebranie w porównaniu z dawniejszemi było bardzo liczne, zgromadziło się bowiem przeszło 49 członków. Radować się musi serce każdego prawego i gorliwego obywatela na widok jak ta instytucja, zaprowadzona przez wiekopomnego założyciela, budzi i utrzymuje tak silne i gorliwe zajęcie wszystkich, o wychowanie ubogiéj a zdatnéj młodzieży dbałych. Bezwątpienia, jest to cechą jak najlepszych chęci i niezmordowanéj gorliwości obywateli śremskiego powiatu, że umiejąc uznać i ocenić ważność walnego zebrania, licznie się na nie zjechali. Z odczytanego sprawozdania okazuje się, że do chwili zwołania zgromadzenia odesłano 532 tal. do kassy głównéj Towarzystwa, remanentu zaś w kassie powiatowéj pozostaje 54 tal. 5 sr. gr., a 55 talarów jest zaległości. Stan złożonych składek jest więc w stosunku do innych powiatów bardzo świetny. Według sprawozdania sporządzonego przez dyrekcję główną za rok 1861, powiat śremski w znoszeniu corocznych składek zajmuje drugie zaraz miejsce po okręgu miasta Poznania z lewéj strony Warty, najwięcéj składek dostarczającym. Dla tego walne zebranie tutejszego powiatu złożyło jednogłośnie podziękowanie za gorliwość, tak komitetowi jak i podskarbiemu. Ponieważ skończył się prawny okres urzędowania komitetu, walne zgromadzenie obrało jednogłośnie 4 członków do tegoż. Członkowie nowo obranego komitetu wybrali na przewodniczącego p. Leona Szmitkowskiego, na sekretarza dr. Szenica, a na podskarbiego, pana sędziego Porawskiego.

Gazeta Polska (do N. 95).

— Czytamy w artykule redaktora: Od lat dwóch kilka pań tutejszych zajęły się czynną opieką nad istniejącemi szkółkami elementarnemi dla dzieci wyznania Mojżeszowego. Piękna ta myśl znalazła tak czynny współudział w obywatelstwie wszystkich wyznań, że zebrany fundusz dozwala już założyć prywatną szkółkę elementarną niższą dla dzieci płci obojga, mniéj zamożnych rodziców. W szkółce téj dzieci przyjmowane będą bezpłatnie i na wzór istniejących dawnéj Ochronek, oprócz wykładu nauk stosownego, znajdą obiad, podwieczorek, troskliwy nadzór i opiekę. Staranie to około opuszczonych i biednych, dla których początkowe wychowanie jest najsilniejszym bodźcem do dalszego kierunku w życiu, niepotrzebuje pochwał: jest ono nieocenionem dobrodziejstwem. Dobrą wróżbą dla nas jest to, że sama pobudka miłosierdzia, że chęć zużytecznienia chwil, które życie swobodnie często inaczéj używać dozwala, wywołały tę instytucję. Kosztowała ona nim przyszła do skutku, wiele zabiegów i trudu, wymagać musi wiele wytrwałéj pracy, ale właśnie niewiasty rzeczą jest dać najpiękniejszém przykład cichego poświęcenia. Takie jest

i najobfitsze przynosi owoce. Życzymy, aby ten piérwszy zakład był zarodkiem i wzorcm dla innych; niewątpim, że nim się stanie.

— Dnia 9-go b. m. zawiązało się Towarzystwo rolnicze dla powiatu starogardzkiego i graniczących z nim obwodów dawniejszego województwa pomorskiego pod nazwą „Towarzystwo rolnicze ziemi Pomorskiéj.“ Udział w niém okazał się bardzo liczny, albowiem oprócz większych posiadaczy ziemskich z okolicy zjechali się w znaczniejszéj daleko liczbie mniejsi gospodarze z wsi u nas zwanych górskiemi, którzy z wielkiem zajęciem przysłuchiwali się toczącym się rozprawom. Dowodzi to, że brak takiego Towarzystwa dawno wszyscy czuli, spodziewać się więc należy, że gospodarstwa, które w ręku tutejszych posiadaczy polskich po większéj części jeszcze dużo wymagają polepszenia, przez wzajemne udzielanie uzyskanych wiadomości rolniczych i przez zachęcanie do usilniejszéj i inteligencyjniejszéj pracy staną się źródłem lepszego bytu materjalnego. Statuta tego Towarzystwa ułożone zostały na podstawie statutów istniejącego już Towarzystwa rolniczego ziemi Chełmińskiéj z małemi tylko odmianami.

— Piszą z Chełma dnia 9 kwietnia. Wprowadzenie w czyn i życie oświaty ludowéj w tutejszym okręgu rzetelnie winni jesteśmy panu B..... z Nadrybia, który wpływem swoim działał na sąsiadów, aby szkółki wiejskie pozakładali, a sam dawszy z siebie przykład, oddał dom bardzo wygodny na użytek szkółki—sprowadził i własnemi funduszami zapłacił nauczyciela—dał mieszkanie i stół księdzu z klasztoru OO. Reformatów z Chełma, który wykłada słowo Boże; do szkółki w Nadrybiu uczęszcza stale 70 dzieci z poblizkich wsi niestanowiących nawet własności p. B. Z licznych w każdéj niemal wsi naszego okręgu dziś już znajdujących się szkółek, wymieniamy tu niektóre: W dobrach Zużanne właściciel p. S... oprócz zwyczajnéj elementarnéj szkółki, założył od lat dwóch dla włościan szkołę gospodarstwa, w któréj oni oprócz rolnictwa uczą się składu i użyteczności narzędzi rolniczych—i obiedwie te szkółki zaopatrzywszy własnym kosztem w potrzebne książki, szczególną swą opieką i starannością o ich użyteczność osłonił. W dobrach Puchaczew właściciel p. J. od roku założył szkółkę, do któréj codziennie 40 dzieci uczęszcza, i oprócz osobistego nad nią dozoru własnym kosztem nauczyciela opłaca. W dobrach Husynne także od lat dwóch egzystuje szkółka elementarna pod opieką właścicielki pani G.... W dobrach Dorohusk, córki hrabiego S... same przyjęły udział w wykładaniu nauk dla ludu wiejskiego. W dobrach Żmudz i Kientów właściciel p. K. F... sam osobiście zajmował się przez całą zimę codziennie po kilka godzin uczeniem w urządzonéj przez siebie szkółce, tak skutecznie, że wielu z dzieci czyta i pisać zaczyna—a naocznym sam byłem świadkiem, jak na zapytania szanownego profesora uczące się dzieci opowiadały całą historję Starego Testamentu—i z zajęciem słuchały czytane im pisma perjodyczne „Kmiotka i Czytelnię Niedzielną.“ Nakoniec w mieście Chełmie w dwóch szkółkach elementarnych, księża Pijarzy w dni niedzielne po południu licznie zbierającym się do urządzonego na czytelnię domu, mieszkańcom rozmaitego wieku i zatrudnienia, oprócz wykładu nauki religji i moralności czytają „Kmiotka“ i inne téj treści pisma perjodyczne—co błogie skutki za sobą pociągnęło, bo przed tém, w niedziele napełnione były ludnością wszystkie szynki, a dziś ze smutkiem szynkarzy są pustemi.

— Staraniem rodziny i kolegów zmarłego nieodżałowanéj pamięci Hieronima Łabęckiego ma być wkrótce wydanym Słownik górniczy, owoc kilkonastoletniéj ciężkiéj bardzo pożytecznéj pracy. Słownik ten w pięciu językach: Polskim, Łacińskim, Francuzkim, Niemieckim i Rossyjskim składa się z 2 tomów i obejmuje nazwy i wyrażenia: „Mineralogji, Geologji, Skamieniałości, Kopalnictwa, Miernictwa kopalnianego, Płóczek, Tłuczek, Węglarstwa, Hutnictwa żelaznego, cynkowego, tudzież właściwe w hutach ołowiu, miedzi, srebra; Mincerstwa, Probierstwa, Warzelni soli, machin używanych w kopalniach, hutach i warsztatach, rzemiosł główniejszych, kruszczowych jako też odlewni kowalstwa, ślusarstwa, tokarstwa, blacharstwa, wyrobu stali i t. p.

— Piszą z Żytomierza pod dniem 9 kwietnia: Wylewy wód téj wiosny, przeszły w naszych okolicach bez wielkich szkód grobli i młynów. Od kilku dni mamy dnie dość pogodne i ciepłe. Ceny targowe, na produkta żywności nieco podniosły się — czy z powodu zbliżającego się czasu, zwanego „przednówkiem“, czyli też tylko z powodu blizkich świąt, zwiększających konsumpcję... Przychodzi mi w tém miejscu zrobić uwagę, że uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego, w roku bieżącym, w jednym dniu obchodzoną będzie przez cały świat chrześcijański — wszelkich wyznań; a nawet święta Wielkanocne starozakonnych, dotykają do naszych. Zdawałoby się to być dobrą wróżbą zgody... Gdy mowa o zgodzie, niepodobna nie dodać, że na Wołyniu podanych zostało trzynaście listów nadawczych, z których dziewięć wprowadzono w wykonanie, reszta zacofane z powodu uzupełniających się drobnych tylko formalności. Wiosna, dając możność pomiarów jeometrycznych, prędko zapewne powiększy ich liczbę. Z miejsca zaś dodać mamy tylko, że ks. biskup Łucko-Żytomierski Kasper Borowski, wyjechał w tych dniach do Rzymu na kanonizację męczennników Japońskich.

KRÓTKA WIADOMOŚĆ
O POTRZEBNEJ ILOŚCI I CENIE PIJAWEK
W Królestwie Polskiem i Litwie.

(Dokończenie ob. Nr 30).

Hodowla pijawek w gubernji grodzieńskiéj w gorszym jeszcze jest stanie od gubernji mińskiéj, albowiem niema żadnych zakładów pijawczanych. Przed 25 laty były sadzawki z pijawkami nad Narwią i Bobrem, w Białostockiem i w Brzeskiem, lecz teraz są puste, niektóre tylko błagna w lasach białostockich, brzeskich, porzeckich i pińskich mają cokolwiek pijawek. W gubernji grodzieńskiéj liczy się 700,000 mieszkańców, po miastach 90,000, a przyjmując rocznie 200,000 chorych, toby przy zwyczajnem leczeniu było potrzeba pijawek 800,000. Takiéj liczby gubernja nie może dostarczyć, gdyż zaledwo wystarcza na szpitale miejskie, w których bywa do 7000 chorych rocznie, wymagających 20,000 pijawek. Najwięcéj pijawek sprowadza się z Małorossji przez włościan rossyjskich, wiele z Włodawy przez lubelskich żydów. Ceny zawsze są wielkie. Szpital wojskowy w Brześciu Litewskim w przecięciu przez lat 10 płacił za 100 po 6 rs., u cyrulików kosztuje latem pijawka kop. 10, zimą kop. 15—20.

W Królestwie Polskiém hodowla pijawek na ogół dobrze idzie, najwięcéj ich znajdowało się przed 30 laty między Ostrołęką i Łomżą, dosyć też około Lublina, Radomia, Płocka. Teraz daleko mniej jest pijawek i wszystko prawie sprowadza się z Czernomorji, Bessarabji i Kaukazu. Na 1500 mil kwadratowych obszaru i 4,800,000 mieszkańców, z których po miastach liczy się 460,000, rachowano w r. 1856 zmarłych 199,000, a przyjmując stosunek 1 : 20, musiała być liczba chorych około miljona, a licząc po 4 pijawki na chorego, wypadłoby 4 miljony pijawek.

Hodowla pijawek w Królestwie Polskiém daleko wyżéj stoi aniżeli na Litwie, przyczynia się do tego bogactwo jezior, klimat stosowny, blizkość Podola i Wołynia, a stąd ułatwiony przywóz. W Lubelskiem w Łańcuchowie u p. Węglińskiego i w Ostrowie u p. Zaleskiego hodują się doskonale, a w stawach i jeziorach u p. Szmolawskiego około Włodawy i w obwodzie Radzyńskim między Brześciem Litewskim i Uściługiem nad Bugiem, znajduje się zakład pijawczany, należący do stowarzyszenia, posiadającego mnóstwo sadzawek, z których jedne dla dorosłych pijawek, inne dla młodych, inne dla samek są przeznaczone. Sadzawki te mają dobrą wodę, dno gliniaste, szerokość i głębokość trzyarszynową, otoczenie z ajeru. Do tak urządzonych sadzawek wpuszczają stare pijawki, a nawet w nich przechowują się bessarabskie i czernomorskie. Po roku wydobywają się samki i przenoszą do drugich sadzawek, a młode pozostawają i wykarmiają się krwią wołową. Tym sposobem włodawskie sadzawki przechowują i rozmnażają pijawki, chociaż nadto corocznie wieśniacy z wielkiéj Rossji przynoszą pijawki ułowione na Podolu i Wołyniu w garnkach zawierających od 2—3 tysięcy sztuk. Wieśniacy ci przybywają w Lubelskie i Radomskie, zostawują swój towar po balwierniach lub ustępują podradczykom, którzy za kontraktami dostarczają pijawek do szpitalów, albo też przedają właścicielom zakładów pijawczanych włodawskich po 1 lub $1\frac{1}{2}$ kopiejek sztukę. Taki sposób przenoszenia pijawek bardzo jest dla nich szkodliwym, daleko lepiéj udaje się przewóz w workach po 500—1000 sztuk, na wozach przedzielonych słomą i te przedają się po 2—3 kopiejki sztuka. Doświadczeni balwierze gatunkują pijawki na słabe i zdrowe, a śmiertelności zapobiegają, kupując tylko pijawki przywożone osobnemi wozami w workach umieszczonych w płaskich drewnianych skrzyniach, na dnie których znajduje się słoma: worki te przykrywają się cienką warstwą wilgotnéj gliny i słomy, a skrzynie mają nakrywki drewniane z otworami, wozy zaś kryte są i resorowe. Takim to sposobem z Czarnomorza, Bessarabji i Nowéj Rossji sprowadzają pijawki Niemcy zamieszkali w Kaliszu, wychodząc gromadami na wiosnę dla połowu a powracając na jesień, a za takie pijawki biorą po 5—8 kop. sr. za sztukę. Zwinny arendarz Flaumbaum skupuje ciągle te pijawki dla utrzymania sadzawek włodawskich, a zimą sprzedaje przekupniom, albo rozsyła po Królestwie, stosownie do umowy. Obrót handlu tego w Włodawie ma wynosić 60,000 rs.

W Lubelskiém i Radomskiém aptekarze nie handlują pijawkami, nawet balwierze i felczerowie nie mają wielkich zapasów, chowając tylko przez zimę po 150—200 sztuk w kamiennych naczyniach z wodą rzeczną, szczególnie z Bystrzycy w Lublinie braną. W aptekach szpitalnych chowają po kilka tysięcy, po wojennych niektórych szpitalach w wielkich kadziach na nóżkach, na arszyn i ćwierć wysokich, a na arszyn szerokich. Kadź taka podzieloną jest na dwie połowy, podziurawioną poprzeczną deską; dolna połowa napełnia się warstwami torfu i piasku rzecznego tak, iż u góry i u dołu jest torf; górna połowa napełnia się wodą, która się kranem wypuścić może, a całe naczynie pokrywa się sitem włosianem. Latem trzymają te kadzie na wolném powietrzu, a zimą w opaloném mieszkaniu. Tak utrzymywane pijawki rzadko chorują i jaja znoszą w lipcu na górną warstwę torfu, dokąd woda nie dochodzi a na przyszłą wiosnę wylęga się młody płód. Wodę zmienia się zimą, raz na tydzień, latem częściéj, temperatura powietrza może być aż do 3° ciep. zniżoną, lecz powinno być ono świeże i czyste, gdyż widziano choroby przypłodku, od zostawionych podwójnych okien w mieszkaniu, chociaż dorosłe pijawki zostawały zdrowemi.

Cena pijawki we wspomnionych dwóch gubernjach Królestwa, bywa od 1—5 kopiejek, po szpitalach wojennych po 6—8 rs. secina rocznie, po balwierniach latem 12 a zimą 20—30 kopiejek sztuka. Biedni zatém nie są w stanie kupować pijawek dla leczenia się, w Lublinie np. na 15,000 mieszkańców przedaje się tylko 25 — 30,000 pijawek, w Zamościu o 4000 mieszkańcach licząc z wojskiem, używa się 10,000 pijawek. A ponieważ w gubernji Lubelskiéj 15 jest mniejszych i większych miast i mieszkańców 70,000, więc odbyt ogólny pijawek wynosić może tylko 70,000 sztuk, dodajmy ⅔ tego na gubernję Radomską z ludnością miejską o połowę mniejszą, toby odbyt ogólny w tych 2ch gubernjach wynosił 250,000 sztuk na summę 15 do 30 tysięcy rsr. licząc od 5—10 kop. za sztukę.

W gubernji Augustowskiéj, Płockiéj i Warszawskiéj mało jest pijawek, w pierwszéj u księcia Szachowskiego o 40 wiorst od Łomży jest kilka bogatych błot. W Płockiém kilka jest jezior pod Ostrołęką, w Smulsku pana Andrychewicza pod Nowogeorgiewskiem także znajduje się kilka bogatych w pijawki jezior, podobnież pod Kaliszem. Łowią się zwykle gęstemi sieciami, rzadko skórami wołowemi albo świeżemi owczemi. Niekiedy pod Ostrołęką i Łomżą wpędzają konie do bagien, aby się do nich wpijały pijawki i później pozbierały, lecz miejscowy połów wcale nie wystarcza na potrzeby i dla tego Warszawa sprowadza pijawki z Włodawy i południowéj Rossji. Przewozi się ich po 40 do 50 tysięcy na każdym wozie, a kupcy rossyjscy nie wprowadzają ich do Warszawy, ale tylko do miast południowych Królestwa, tak iż Warszawianie otrzymują pijawki z drugiéj ręki, albo od niemieckiéj kompanji w Kaliszu, albo od żydów we Włodawie.

W aptekach prywatnych nie trzymają pijawek, tylko balwierze, felczerowie i osoby prywatne niemi handlują, chowając w kamiennych naczyniach z wodą, do któréj się niekiedy wrzuca torf albo Equisetum palustre, ulubione przez pijawki. Inni trzymają pijawki w gęsto zarobionéj glinie, którą napełniają się cebry do połowy, a w cebrze o 4 wiadrach można 4,000 pijawek trzymać i hodować. Tego sposobu trzyma się Jackowski w Warszawie, który przez rok do 20,000 pijawek chowa, bo w innych zakładach warszawskich kilka razy do roku zaopatrzenia się robią.

Pilniéj chodzą około pijawek po szpitalach wojskowych i miejskich, gdzie codzień oddzielają potrzebną liczbę od ogólnéj massy i tak chowają po 200—300 sztuk po sklepach w kamiennych naczyniach zawiązanych płótnem pokrytych drewnianemi dziurkowatemi deszczułkami Woda bierze się ze źródła lub rzeki już wypróbowanéj i w 3—4 dni zmienia, przytém pijawki i garnki oczyszczają się i obmywają, wrzucają też wiązkę chwoszczu (Equisetum palustre).

Po części oszczędność i skrzętne gospodarstwo, a po części chciwość i niesumienność przyczyniły się do powszechnego zwyczaju przystawiania kilkakrotnego pijawek od jednych chorych, drugim. Z pijawek przystawianych wyciskają krew i wkładają je do garnków. Za odpadnięciem pijawki napitéj, wkładają ją na minutę do wody i wyciskają krew z pijawki. Pomimo tych ostróżności często chorują pijawki, a cała operacja prowadzi do nadużyć po szpitalach szczególnie, gdzie niekiedy mogą się choroby zaraźliwe przez pijawki przenosić.

Większe zapasy pijawek, chowają w gliniastych jamach na 2—$2\frac{1}{2}$ arszyna głębokich, napełnionych miękką i czystą wodą, ani stojącą, ani zbyt silnie płynącą. Brzegi jamy okładają się torfem i osadzają roślinami bagnistemi (Calamus, Ranunculus, Sagittaria, Poa) nakoniec otaczają się płotem gęstym. Przytém potrzebna pilność, dozór sumienny i ochrona od szkodliwych zwierząt, jako żuków, szczurów i kaczek.

Śmiertelność pijawek w Warszawie latem dotyka prawie połowę całego zapasu, a zimą ćwierć, w innych miastach i zimą połowę. Ceny zatém bywają znaczne, po wojskowych szpitalach w przecięciu ostatnich 10 lat płacono po 9 rs. za sto, największa cena była 15, najmniejsza 6 rs.; u balwierzy i drobnych handlarzy latem 3—5 rub., zimą 10 rs. za sto, w innych miastach, w Łomży np. żydzi przedają 60 sztuk po 2—3 rub., a sztukami kupując u balwierzy trzeba płacić po 10—15 kopiejek latem, a po 20—30 zimą. W Warszawie też na ogół tylko 400,000 pijawek kupują, to jest po 2 na mieszkańca, a jeszcze z Warszawy wysyłają do innych miast, więc daleko mniejsza ilość przypadnie. W Łomży na 6000 mieszkańców wypada tyleż pijawek, przedaż zatem ogólna pijawek we wspomnionych gubernjach Królestwa wynosi 600—700 tysięcy sztuk.

Ze wszystkiego pokazuje się, że w czterech zachodnich gubernjach litewskich o trzech miljonach mieszkańców i 280,000 mieszczan, przedaje się 300,000 pijawek, a na miejscu łowi się tylko w każdéj gubernji połowa używanéj ilości. W Królestwie Polskiem przedaje się około dwóch miljonów pijawek, na 4,797,845 mieszkańców i na pół miljona mieszczan; w Warszawie na 156,000 mieszkańców 400,000 pijawek; sadzawki włodawskie dostarczają dwa miljony pijawek.

W ogóle z urzędowych obrachunków i badań pracowitych pana Woskresieńskiego, widzieć można, że w całém państwie Rossyjskiém na $66\frac{1}{2}$ miljonów mieszkańców, licząc w to do 10 miljonów mieszczan, połów pijawek wynosi około 61 miljonów sztuk, ale przedaje się tylko około $20\frac{1}{2}$ miljona. Reszta zaś $40\frac{1}{2}$ miljona pijawek w połowie się wywozi za granicę, w połowie ginie w drodze lub zapasach. Z tego pokazuje się, że Rossja dostarcza za 6,100,000 rs. pijawek, licząc każdą po 10 kop. sr., z téj summy wydaje się dwa miljony na chorych w Rossji, a tyleż ginie przez nieumiejętność lub niedozór handlarzy, zresztą i pijawki za dwa miljony rs. za granicę wysyłane uważać się mogą także dla Rossji za stracone. W ogóle zatém Rossja traci kapitał czterech miljonów rubli srebr. przytém zważywszy, że tylko 10 miljonów mieszkańców jest w możności użycia pijawek, licząc tylko po dwie pijawki na osobę, nie po 3 jak za granicą, wypadnie, że reszta 56 miljonów mieszkańców zupełnie bez pijawek obchodzić się musi. Nadto, lękać się trzeba, że zupełnie pijawki wyginą, bo okolice, które przed 15 laty miljony pijawek dostarczały, teraz wcale ich nie mają, zatem za lat 15 w całéj Rossji ich nie będzie, wyjąwszy może pustynie Bessarabji i Czarnomorszczyzny; a jeśli zważymy, że cena ich znacznie powiększyła się w przeciągu ostatnich lat dziesięciu, to na przyszłość jeszcze więcéj się podniesie. Pośpieszyć zatém trzeba z urządzeniem zakładów pijawczanych jak najliczniejszych; dotąd znajduje się ich tylko sześć w całéj Rossji, gdzie się po trzy miljony sztuk rocznie sprzedaje. Tymczasem dobrze byłoby, aby w każdéj gubernji choć jeden był porządny zakład, do czego zarząd lekarski i aptekarze przyczynić się powinni.

A. F. Adamowicz.

Okolice Nowo-Aleksandrowska.

(WYCIECZKA DO INFLANT *).

Śledząc badawczém okiem objawy nowéj społecznéj idei, wcielającéj się w życie różnych prowincij naszego kraju, niedawnemi czasy zajrzeliśmy z Litwy do sąsiednich Inflant, i cośmy w téj krótkiéj wędrówce uwagą i pamięcią pochwycić umieli, tém się z szanowną publicznością niezwłócznie dzielimy.

Wprzód jednak nim się coś powié o téj niezbyt bogatéj w fakta teraźniejszości, należy rzucić choć zagrobowe wspomnienie na świetną i przebrzmiałą bez echa teutońską przeszłość. Mało bardzo daje nam historja podobnych temu przykładów, gdzieby świetne rycerskie czyny, wielkie umysłowe zdolności mężów stanu, i niesłychana zamożność kraju, znikły bez śladu w architekturze i rękodziełach, bez wspomnienia w pieśniach i domowéj tradycji ludu. Upadła Grecja, — ale zostały po niéj; Iljada, portyki Peryklesa i rękami wędrujących spółziomków wyryte na Termopylskich skałach imiona poległych bohaterów; znikł Rzym i Wenecja, — ale żyje Kolizeum, grób Metelli, płótna Weroneza i pieśni gondoljerów; wygasł wreszcie wojowniczy ród mężów średniowiecznéj krucjaty, — ale stoją katedry kolońskie i ruańskie, chorągwie i proporce ś-go Ludwika butwieją gdzieś w skarbcach Francji, a wieśniak dolnéj Flandrji idąc za pługiem, pieśni o Godfrydzie Jerozolimskim nuci w starym flamandzkim dialekcie. Wszędzie po życiu realném, idealne życie, — tylko jedne Inflanty, dziedzina niegdyś krzyża i miecza, pełna świetnych i krwawych wspomnień, utopiła swą przeszłość we wsiąkłéj w ziemię krwi krzyżaków, w popiołach miast i zamków spalonych, w zbolałéj piersi ujarzmionego przez Niemców łotewskiego ludu! Od założenia w zamorskiéj Palestynie domu przytułku i klasztoru Panny Marji — téj kolebki krzyżackiego zakonu, aż do Wileńskiego sejmu, po którym ostatni Hermistrz Inflantski oddaje kardynałowi Radziwiłłowi, jako sprzęt niepotrzebny, płaszcz biały, złotą togę, krzyż i klucze od miasta Rygi, — jakaż to promienna droga czterowiekowéj sławy, jaki dramat najdziwniéj poplątanych politycznych wypadków, a jaka potém śmierć bez pogrzebu i nagrobku, jakie jutro bez wspomnienia!! Nie bądźmyż i my tego zastygłego dramatu niemymi sędziami, i przypomnijmy sobie choć w krótkich wyrazach ważniejsze fakta zamierzchłych Inflantskiego zakonu dziejów; przejrzawszy je, może nam łatwiéj będzie żywotną przyczynę tego zagadkowego zatarcia się śladów przeszłości, zgłębić i wyjaśnić!

Inflanty (po niemiecku Liefland, a po łacinie Livonja), ojczyzna Łotyszów, pobratymczego z Litwinami i Prusakami plemienia, przez długie wieki były siedliskiem patryarchalnego poganizmu, i nie różniły się wcale, tak co do politycznych rządów, jak co do religji i obyczajów od sąsiedniéj Żmudzi i Litwy. Już w r. 862 pokazały się tu ślady chrystjanizmu, przyniesionego przez apostołów skandynawskich; ale nie dały się one zaszczepić, aż ledwo we trzy wieki później, kiedy około 1160 r. kupcy bremeńscy zagnani burzą, wylądowali przy ujściu Dźwiny do Baltyku, zrobili handlowe układy z dobrodusznymi Inflantczykami, wybudowali dla składu towarów dom obrony, sprowadzili pobożnego kapłana *Mejnarda*, z zakonu Cystersów, i przy jego pomocy rozpowszechnili tu wiarę chrześcijańską. Rychło potém tenże zakonnik postawiwszy kilka kościołów na usługę Bożą i kilka kamiennych zamków na ludzką obronę, wyjednał sobie u arcy-biskupa bremeńskiego nominację na biskupstwo Inflantskie, sprowadził z Niemiec wielu księży oraz szukających losu błędnych rycerzy, i tym sposobem rzucił tu pierwsze zarodki przyszłego stanu rycerskiego. Założenie ostateczne teutońskiego zakonu nastąpiło w 5 lat potém, kiedy mieszkańcy kraju, widząc dźwigające się mury miasta *Rygi*, rozjątrzyli się tém stanowczém nieproszonych cudzoziemców rozgaszczaniem się w Inflantach, wyrznęli wielu Niemców, zabili biskupa *Bartolda* i fundamenta rozpoczętéj fortecy zrównali z ziemią.

W skutek tych to wypadków, papież Celestyn III oraz cesarz Henryk IV ustanowili w Inflantach zakon pod nazwaniem *rycerzów mieczowych* (Equites gladiferi), a ośmielony zbrojną pomocą nowy biskup *Albertus* w r. 1202 projektowaną Ryzką fortecę dźwignął i uzbroił.

Odtąd zarząd nowo-sformowanego państwa rozdziela się na *świecką* i *duchowną* władzę. W Rydze osiada biskup a w Wendzie, świeżo zbudowanéj fortecy — *Hermistrz*. Pierwszym tym świeckim wodzem jest *Winno de Rorbach*. — Znakomite zwycięztwa dokonane na Litwie i Rusi, pobudowanie wielu miast warownych i w końcu śmierć Hermistrza przedwczesna, z ręki mściwego dworaka, — są to najważniejsze fakta z piérwszego panowania. Następca Rorbacha *Wolkinus* — odbiera od Duńczyków zagarniętą nieprawnie Estonję, razem z dźwigniętym przez nich *Rewlem*, zwycięża Rusinów i pograniczne miasto *Jurjew* zamienia na *Dorpat*, fundując jak tam, tak i w *Parnawie* za zgodą biskupa ryzkiego dwa nowe biskupstwa; a przed śmiercią uśmierza bunt własnego ludu, kładąc kilkanaście jego tysięcy trupem. Dziesięć lat następnych, w dziejach zakonu nowemi się piętnują klęskami: Ruś ogniem i mieczem niszczy zawsze inflanckie dzierżawy, lud miejscowy zawsze się burzy przeciw rozwielmożnionym niemcom, a król duński zagarnia estońskie fortece i wspiera Litwę, która kwiat rycerstwa inflantskiego na polu bitwy kładzie.

W r. 1239 z woli Grzegorza IX zakon inflantski łączy się dla wspólnéj obrony z pruskim. Hermistrz *Herman de Balcken* ustępuje Danji Rewel i część Estonji. Następca jego *Henryk de Greningen III* podbija odpadającą ciągle Kurlandję i stawi tam miasto *Goldyngę*. Daléj *Hrabia de Staurland* zwycięża Litwę i Żmudź, podbija *Semigalję* i zdobytemi na wojnach łupami wzbogaca kościoły i klasztory. Tutaj to na widowni politycznéj zjawia się, z początku przyjaciel, a potém wróg zakonu niezwalczony — wielki książe litewski *Mendog*. Dla zyskania pomocy Hermistrza przeciw zbuntowanym synowcom, przyjmuje on chrzest, ustanawia biskupstwo wileńskie i za ustępstwem Inflantom księstwa żmudzkiego koronuje się *królem Litwy*; ale rychło potém — skruszony, zrywa układy, wraca do bałwochwalstwa, wypowiada wojnę, śród niéj — jednych rycerzów kładzie trupem, innych żywych męczy w okrutnéj niewoli, zabija Hermistrza, którego duszę widzą pobożni „jak lampę gorejącą, unoszącą się do nieba,“ — a w końcu skłania wystraszony nowym ludowym buntem zakon do *upakarzającego pokoju*. Po wojnie z Mendogiem, rycerzom mieczowym promień szczęścia błyska chwilowie; jeden Hermistrz uśmierza Kurlandję i zakłada Mitawę (1257), inny znów pięciotysięczny zastęp Rusinów rozbija do szczętu, i zajrzawszy w mury Pskowa, oraz najechawszy Litwę, z bogatemi łupami do Inflant wraca. Wszelako krótko trwa ten przelotny uśmiech losu. Epoka między 1273 — 1287 rokiem smutno się znów w dziejach zakonu odznacza. Boje z Litwą zabierają mu massę rycerstwa i aż czterech Hermistrzów pada na polach bitew; z tych jeden *Ernest de Ratzeburg*, fortecę Dyneburg (1278) dla odpierania Litwinów buduje, i gdy ci chcą ją zrujnować, wymyka się za Dźwinę, pustoszy górną Litwę i wraca z łupami; ale nagle przez zasadzkę nieprzyjacielską obskoczony, ginie z całém rycerstwem, śród którego los pada najprzód na *Henryka Tyzenhauzen*'a, trzymającego przedniejszą chorągiew z wizerunkiem Matki Boskiéj, Vexillum Ordinis zwaną.

Następują spory władzy świeckiéj z arcybiskupją **), i Hermistrza z mieszkańcami miasta Rygi, którzy na ziemi rycerskiéj pod *Dinaminde* wielkie robią spustoszenia i rzezie. Zatargi te domowe, w skutek których buduje się w Rydze zamek dla Hermistrzów, rychło dają się ułagodzić; lecz z jednéj strony Łokietek sprzymierzony z Giedyminem pod Płowcami (1331) straszną zakonowi zadaje klęskę, z drugiéj lud prosty, najohydniejszą przyciśnięty niewolą, tak w Estonji przeciw panom duńskim, jak w Inflantach przeciw niemieckim, rozpaczliwy bunt podnosi, i krwią szlachecką skrapia ziemię ojczystą! Wszakże siła zbrojna zwycięża; zrozpaczona pozostałych rokoszan garstka używa fortelu i posyła rycerstwu, jako daninę, wory ze zbożem, w których ukrywają się uzbrojeni ludzie; ale podstęp się wyświetla, i zakłóci Łotysze giną śmiercią męczeńską! Rok 1345 jest początkiem pamiętnéj w dziejach Polski, Litwy i Zakonu, ostatniéj między nimi wojny. Olgierd, Kiejstut, Witold, Jagiełło i Kazimierz Jagiellończyk z jednéj, Vittingoff, Hilsen i Konrad Wallenrod z drugiéj strony, w wojnie téj imiona swoje następnym przekazują wiekom. Wyprawa *Grunwaldska* i zwycięztwa Kazimierza Jagiellończyka rozwiązują ten wiekowy dramat i najprzód Wielkiego Mistrza robią lennikiem polskim, potém oddzielają od siebie dwa osłabione już zakony i wreszcie sprowadzają zupełne rozwiązanie rycerstwa pruskiego, przechodzącego, jako państwo świeckie, pod opiekę Polski.

Losy zakonu krzyżackiego, z kolei przysposabiają się w udziale i dla rycerzów mieczowych. Luteranizm ogarnia Rygę i całe Inflanty, a podkopując katolicyzm zbliża ostateczny kres i tego teutońskiego państwa. Po silnych wszakże zajściach między katolikami i rycerstwem, między hermistrzami i duchowieństwem, następuje chwila zgody i pokoju. Pokój ten demoralizuje obyczaje, roznamiętnia opływających w dostatek rycerzy, pozwala hermistrzom rozrzucać dochody państwa na podtrzymanie licznych „kolligacij“ uwalnia szlachtę i biskupów z całém duchowieństwem od należnéj daniny, a lud sam jeden skazuje na płacę i pracę, na życie ofiary, na wyzywanie z niebios Bożéj ręki, mającéj raz już roskosz tę i spodlenie skarcić! Palec téj wyższéj sprawiedliwości Bożéj spada na Niemców w osobie „Iwana groźnego, flagellum Livoniae zwanego w dziejach. Pierwszym powodem wojny Iwana z zakonem jest odmówienie carowi haraczu za Dorpacką ziemię, który raz już na tamtejszém biskupstwie wymógł, i daléj chce pobieranie onego praktykować. Czterdzieści więc tysięcy wojska pod dowództwem tatara Sirgalaja car do Inflant wysyła— ten niesłychanych dopuszcza się tam okrucieństw; potém siedmdziesiąt-tysięczną armją Iwan Groźny zalewa dorpacką ziemię, zdobywa zamek, a biskupa z niezmiernemi skarbami ściąga do Moskwy, i wreszcie 130 tysięczną siłę obraca na Rygę. Wojska te zdobywają fortecę Felsin, i rozpierzchają się po kraju. W Estonji—1358 roku u Duńczyków przez zakon odkupionéj—lud morduje szlachtę; rycerstwo tamtejsze, ratując życie, oddziela się od Inflant i wciela swe posiadłości do korony szwedzkiéj. Książe Wilhelm, arcybiskup ryzki i Hermistrz Ketler robią walną ze stanami naradę, w skutek któréj postanawiają rozwiązać zakon, i przyłączyć Inflanty do Królestwa Polskiego. Sejm Wileński rzecz tę doprowadza do końca. i w r. 1562 Inflanty dobrowolnie przyłączone do w. ks. litewskiego, wcielają się do korony, a Hermistrz zostaje lennym księciem Kurlandji i Semigalji.

Epoka dziejów Rzeczypospolitéj, zamknięta między rokiem 1562 i 1660, t. j. od sejmu Wileńskiego aż do Oliwskiego traktatu, zbyt jest naszemu światu znajomą, ażebyśmy ją mieli w szczególności przywodzić. Przypomnij-

---

*) Przypominamy tutaj czytelnikom, że gubernja Ryzka w potocznéj lokalnéj mowie znaną jest dotąd pod nazwą „Inflant Szwedzkich.

**) W r. jeszcze 1253, biskupi ryzcy zostali mianowani arcy-biskupami, z władzą rozciągającą się tak nad Inflantskiemi jak nad Pruskiemi biskupstwami. Przyp. aut.

my tylko fakt zakończenia dwóch wielkich Polski z Rossją i Szwecją wojen, oraz późniejszéj wojny między temiż dwóma państwami,—w skutek którego najprzód w r. 1660 większa połowa Inflant przechodzi pod panowanie Szwecji, a późniéj w r. 1710 razem z Estonją wciela się do Rossji. Kurlandja z Semigalją i pozostałe trzy powiaty: Dyneburgski, Rzeżycki i Lucyński—od traktatu Oliwskiego znane pod nazwą Inflant Polskich, w piérwszym rozbiorze kraju odchodzą także do Cesarstwa rossyjskiego, a z tą anneksją, kończą się stare dzieje Inflant i Estonji, Kurlandji i Semigalji.

Z łona takiéj to, świetnéj lecz martwéj, bo piętnem uzurpacji i samolubstwa nacechowanéj przeszłości, jakaż miała wylęgnąć się tradycja, jakież dumne lub rzewne tych heroicznych czasów wspomnienie?! Rycerstwo pruskie, zbliżone do cywilizowanéj Europy i do ojczystéj Germanji, mogło przynajmniéj z zachodu nagarnąć zasoby życia, zdolne w literaturze, kunsztach i podaniach sąsiedniéj niemieckiéj ludności przedłużyć zagrobowe zakonu swego istnienie. Ale rycerstwo inflantskie, z jednéj strony nienawidzone od prześladowanego łotewskiego ludu, z drugiéj oddalone do zachodu i od rodzimego germanizmu, a przeto niemogące tak jak tamci rozwinąć architektury i kunsztów, ani też przez usta zdegenerowanéj szlacheckiéj garstki przekazać wielkość i sławę teutońskich tradycij,—musiało razem ze śmiercią polityczną, postawić na swym grobie i emblemat przyszłego zapomienia!... To też dzisiaj, wyjąwszy kilkanaście zrujnowanych zamków, kilka w Rydze i Rewlu miernéj architektonicznéj wartości świątyń, i wielu bardzo hermistrzowskich herbów—wyraźniéj na wizytowéj karcie i na przyczołkach domów, niż w sercu pra-pra-wnuków wyciśniętych,—nic więcéj z tych świetnych rycerskich czasów nie zostało. O duchowych pamiątkach trzech oddzielnych powiatów inaczéj dałoby się powiedzieć; ale te już wątek swój czerpią z odmiennego źródła, te od dwóch wieków będąc w zupełném rozdwojeniu z niemieckim pierwiastkiem, gdzie indziéj szukają swoich wspomnień i swojéj historji!

Tyle o przeszłości całéj rycerzy mieczowych dzierżawy, a teraz powiedźmy cóś o teraźniejszości cząstki onéj, t. j. Inflant polskich, wcielonych do gubernji Witebskiéj.

Trzy inflantskie gubernji téj powiaty, znane za czasów Rzeczypospolitéj pod nazwą Województkich traktów,—zajmują wzdłuż 40-to, wszerz 30-to milową przestrzeń, i graniczą na północ z Pskowem, na wschód z Białą-Rusią, na południe i zachód z Kurlandją i Inflantami szwedzkiemi. Kraj równy jest i płaski, dosyć leśny, zapełniony prócz rzek,—jakiemi są: Dźwina, Indra, Rzeżyca, Małta, Fejmanka,—wielkiemi jeziorami. Znaczniejsze z nich: Łubań (mare Lubanicum), Rażna, Ruszon (z malowniczemi brzegami) i dwa jeziora Lucyńskie. Mała ta prowincja, położona na zetknięciu się dwóch głównych arterij cesarstwa,—traktu litewsko-petersburgskiego i litewsko-ryzkiego,—z dawnych już czasów stanowiła ważny punkt komunikacji pocztowéj i handlu; dziś zatém—od odkrycia tu dwóch żelaznych kolei, tem większego nabyła znaczenia, i pewnéj, że tak rzekę geograficznéj powagi, w obec innych okalających ją prowincij. To też Dyneburg, najznaczniejsze z tutejszych miast powiatowych, położone nad spławną Dźwiną i dwóma parą oskrzydlonemi ramionami pierające się o Bałtyk i odnogę Fińską, z każdym się odniem rozrasta. Od pamiętnych bezowocno-heroicznych wojen Polski ze Szwecją i od owego fatalnego Oliwskiego w r.1660 traktatu, aż do niedawnych jeszcze czasów, spustoszona twierdza dosyć podrzędne w kraju naszym zajmowała miejsce. Ani fundowanie tu w r. 1629 przez Gąsiewskiego kościoła i kollegjum jezuitów, ani wyniesienie miasta w r. 1660 na stolicę pozostałych przy koronie Inflant, ani wreszcie restauracja w r. 1670 warownego zamku, nie mogły mu wrócić dawnéj za Batorego i Zygmunta III czasów świetności. Tylko sam duch obecnego wieku i skład politycznych wypadków, dźwignęły wreszcie gród krzyżacki z długoletniego letargu i rozbudowały one szeroko ponad poważném łożyskiem starożytnego Rubona, każąc mu wszakże usunąć się zupełnie z pod opiekuńczych majestatycznéj pojezuickiéj świątyni cieniów, i kędyś daleko, poza smutną jak mogilna murawa łąką, tęsknić do dawnego zakątka, do staréj praojcowéj kolébki! Drugiém z kolei, ukazującém się w świeżéj przekształcenia szacie miasteczkiem,—jest Rzeżyca. Stary gród z ruinami zamku, z drewnianym kościołkiem i z mirjadą brudnych gniazd Izraela, usunął się gdzieś za wężykowato płynącą rzekę, ustępując z pokorą miejsca nowemu miastu, które z tak pretensjonalną wykwitnością, ogarnirowywa różnobarwnemi budynkami dwa przeciwległe boki petersburgskiéj szosy. Tutaj to, i pomalowany nadzieją a opięty w czuby z angielska ugrupowanych drzew, dom doktora, i od inaguracji żelaznéj kolei, pokryty kirem śmiecia i pajęczyny gotycki gmach stacji pocztowéj, i przeróżne subsele z jasnemi jak spokój czystego serca, nadpisami u przyczółków,—i owe z wazonami geranium, o rakowego koloru firankach, falanstery urzędnicze, i wreszcie zdaleka uśmiechający się ładną włoską architekturą woxhal kolei,—wszystko na raz wpada w oko przybysza i świadczy wyraźnie o pracowitém krzątaniu się ręki czasu, około tych postępowych przerodzin naddrożnéj powiatówki. Gdyby obok tego odświeżania się zewnętrznéj formy, wegetacyjne miasteczkowe życie zapłonęło i dzielną duchowego postępu myślą—nic zgoła nie pozostawałoby do żądania, ale że, niestety, brak owego wewnętrznego tentna widocznie dał się nam tutaj poczuć,—przeto zwracając obserwacyjne zwierciadełko nasze na trzecie i ostatnie powiatowe Inflant miasteczko—Lucyn, sąsiadkę jego żegnamy najszczerszém życzeniem zdobycia sobie szczęśliwszéj na téj drodze inicjatywy! Lucyn, od krzyżaków Ludsen zwany, niegdyś był zamkiem obronnym, należącym do rzeżyckiego wojtowstwa, a potém głównem miejscem traktu i starostwa lucyńskiego. Miasto rozciąga się nad dużém jeziorem znaném Łuża; ruiny zamku, bardzo jeszcze znaczące, stérczą na wysokiéj górze, otoczonéj ziemnemi wałami. Ich sędziwa postać, ich barwa ciemno-czerwonéj cegły i położenie wyniosłe, obok czystych wód jeziora: stanowią obraz niewysłowionego uroku. Lucyn aż do zaprowadzenia petersburgsko-warszawskiéj szosy, połączony ze stolicą cesarstwa traktem pocztowym, był jedném z najbardziéj handlowych miasteczek w Inflantach; ale potém nowa ta droga i obecnie koléj żelazna, tak źle wpłynęły na jego losy, że dziś obok Dyneburga i Rzeżycy podrzędniejsze zajmuje on miejsce. Wszakże na pociechę Lucyna wyznać i to należy, iż o ile pod względem materjalnego bytu i zewnętrznych architektonicznych upiększeń, zdaje się on stać dalenko niżéj, o tyle na drodze idei przodkuje przed tamtemi dwóma wyraźnie, i daje zupełną gwarancję coraz większego, pełniejszego postępu w moralno-umysłowym kierunku. Obok tych trzech á vol d'oiseau schwyconych powiatówek, na geograficznéj karcie Inflant grupuje się jeszcze kilka drobniejszego kalibru miasteczek. Krasław, Liksna i Kryżborg, na dłuższą tu od innych, historyczną zasługują wzmiankę. Krasław nad Dźwiną, miejsce prawie nieznane dawniéj, stało się dopiero w połowie XVIII wieku głośném i znakomitém nawet. Starożytne jego dzieje odnoszą się tylko do jednéj wzmianki w historji ruskiéj o Kresławlu w XVI wieku, gdzie mieli być dognani dwaj synowie Andrzeja ks. Suzdalskiego—Iwan i Dymitr trzymani w niewoli przez Cara Iwana Wasilewicza, z któréj uciekli. Czy to jest ten sam Kresław, z pewnością twierdzić nie można, bo wiadomo z niewątpliwych źródeł, że dobra te zwały się w XVI wieku Krasławką, a zakręt Dźwiny Krasnołuką. Wilhelm Fürstemberg mistrz Zakonu inflantskiego, nadał r. 1558 tę Krasławkę Engelbrechtowi Plumperowi, po którym dość często zmieniała ona swych właścicieli. Jerzy Wolf, jezuita, fundował tu r. 1680 misją swojego zakonu, któréj oddano kościoł farny. Krasławka była lichą wówczas osadą, nabytą w r. 1729 przez Ludwika Platera od Zamojskich; ale wnuk podobno jego Konstanty Plater, W-da mścisławski, powziął myśl wzniesienia na tém miejscu porządnego miasta. Zaczął najprzód r. 1752 od wymurowania obszernego ratusza z kramami; wystawił wiele domów murowanych i drewnianych, na pomieszczenie rzemieślników sprowadzonych z Niemiec i z Warszawy. Jakoż wyrabiano tu kobierce, aksamity, adamaszki, perkale, sukna, korty polskie, złoto malarskie, broń różną, powozy, wyroby złotnicze i jubilerskie. Wszystko to przedawano najprzód na 4 miejscowych jarmarkach, a późniéj nawet wywożono tutejsze wyroby do innych województw i do Rossji. Plater, chcąc być w całém znaczeniu założycielem miasta, postanowił utworzyć katedrę biskupią dla Inflant polskich. Na ten cel z żoną swą Augustą z Ogińskich, wzniósł roku 1755 wspaniały kościoł murowany w stylu włoskim i kamienicę dla seminarjum diecezjalnego. Fundacja ta, do któréj się przyłożyli: Antoni Ostrowski inflantski i Hilzen smoleński biskupi, zatwierdzona została ustawą sejmu 1768 r. Piérwszy opatrzył wszelkiemi potrzebami wnętrze kościoła, a Hilzen nadał dobra, warując, aby w seminarjum i klerycy diecezji smoleńskiéj nauki odbywać mogli. Jakoż sprowadzeni z Warszawy missjonarze, otworzyli r. 1757 to seminarjum. Stolica apostolska, chcąc się przyczynić do uposażenia tej instytucji, naznaczyła rocznie po 180 dukatów, na utrzymanie 5 alumnów z diecezji smoleńskiéj, a w ich niedostatku z Inflant i Kurlandji. Powodem do tego uposażenia był sposób uważania Inflant w Rzymie, jakoby były in partibus infidelium, i dla tego rektor seminarjum obowiązany był corocznie zdawać sprawę propagandzie rzymskiéj, ze swoich rządów. Pomimo takich uposażeń, nie ustaliła się jednak rezydencja biskupa, z powodu odpadnienia 1772 r. téj prowincji od Polski. Wymurował także Plater dwupiętrowy budynek, w którym do 20,000 tomów różnych dzieł umieścił i wystawił porządną synagogę. Uchwała sejmu roku 1764 zatwierdziła fundację téj synagogi dla kahału ks. inflantskiego. Po tém wszystkiem wymurował Plater okazały pałac nad Dźwiną. Wdowa po nim r. 1789 założyła tu szpital pod dozorem siostr miłosierdzia. W r. 1810 z powodu rozpoczętych robót około twierdzy dyneburgskiéj, sądownictwa powiatowe i szkoły jezuickie przeniesione tu zostały. Gdy zaś jezuici zakład swój naukowy w r. 1822 umieścili w majętności Użwałdzie, do nich należącéj, dziedzic wyjednał u rządu otwarcie powiatowéj szkoły pod przewodnictwem missjonarzy, która to ostatecznie zamieniona została na cywilną, a umieszczona w domu dawnéj bibljoteki. Ze wzrostem Dyneburga, znaczenie Krasławia upadło, seminarjum zaś w 1842 przeniesiono do Mohylewa. Liksna, wieś kościelna przy ujściu Liksianki do Dźwiny położona, w XIV wieku była rezydencją komturów dyneburgskich, czuwających nad działaniami Litwinów, i donoszących o takowych swym mistrzom. W r. 1628 wojewoda Gąsiewski pobił tu na głowę jenerała szwedzkiego Horna. W r. zaś 1770 dziedzic tych dóbr Józefat Zyberg, wojewoda inflantski, wymurował wspaniały pałac i kościoł parafjalny, w piękne potém przyozdobiony malowidła. Pałac ten, obecnie rezydencja szanownéj hr. Zybergów-Platerów rodziny, przed kilku miesiącami stał się pastwą płomieni, i nim się dźwignie ze swego upadku, bolesny tymczasem na przejeżdżających sprawia widok. Kryżborg (Kreuzburg), zamek starodawny okazały, przy wsi tego imienia nad Dźwiną położonéj, jest dziedzictwem baronów Korfów. We wsi znajduje się kościoł katolicki i zbór ewangielicki murowany, w pięknym gotyckim stylu. Zamek podczas wojny inflantskiéj r. 1577 opanowany był przez Iwana Wasilewicza. Pod Kreuzburgiem doścignął r. 1626 Aleksander Gąsiewski uchodzącego z pod Liksny jenerała Horna, który połączywszy się z królem Gustawem-Adolfem, stanął do bitwy; lecz i Gąsiewskiemu przybył na pomoc Lew Sapieha, hetman wielki litewski. Szwedzi usiłowali przeprawić się przez rzekę; ale gdy pod Gustawem-Adolfem konia zabito, cofnęli się oni do zamku Dahlen, który wkrótce nasi opanowali. Liksna i Kryżborg, dwóm stacjom przechodzącéj tamtędy ryzkiéj kolei — dały swe nazwiska.

Nakreśliwszy w rzutach pióra najkrótszych historyczno-topograficzny rys Inflant polskich, cóż teraz wyrzeczemy o samych prowincji téj mieszkańcach? Treść to zbyt bogata i zbyt uboga zarazem. Powiedzmy więc, co się da powiedzieć. Wyższa warstwa tutejszego wiejskiego społeczeństwa, złożona częścią z dawnych krzyżacko-niemieckich, częścią z czysto polsko-litewskich rodzin, tak jak i w innych rozległych prowincjach kraju, zdaje się nosić na sobie cechę wielu wad i przymiotów rodowych. Obok starych szlacheckich nawyknień, odbijających się jakimś konającym blaskiem, w ostentacyjném życiu, w nieoględności na jutro i w owem feodalném nadstawianiu się śród swoich, — postrzegamy tuż zaraz i tę tradycjonalną rycerskiego plemienia serdeczność, i tę gotowość służenia poczciwéj sprawie, i to szlachetne odczuwanie bratniego bólu, bratniéj troski! Na polach ulepszonego rolnictwa, przemysłowego rozwoju i umysłowego wykształcenia, postęp tu jeszcze bardzo mały; ale za to, jakie silne oddziaływanie opinji w daniu tym reformom dzielniejszego prądu, jakie ogólne zrozumienie potrzeby co najrychlejszego społeczeńskiego przeistoczenia!..

Przed kilku tygodniami, za bytności jeszcze naszéj w Inflantach, obywatelstwo rzeżyckiego powiatu, przewodniczone przez swego zacnego i uzdolnionego marszałka, pana Ignacego Bohomolca, na przed-elekcyjnym zjeździe dała najpiękniejsze dowody i téj bratniéj jedności, i téj wspólnéj dobréj woli w uznawaniu podawanych sobie wzajemnie rad i projektów. Jedni, bliżéj zaglądający w potrzeby kraju, wnosili tam myśl założenia w Inflantach „Domu zleceń“, drudzy „Bibljoteki publicznéj“ inni znów „składek na różne filantropijne cele“; przyjęto je wszystkie bez wyjątku, wszystkie, po głębszem onych rozważeniu, sankcjonowano rozgłośnym oklaskiem. Kiedy więc w wyższéj towarzyskiéj warstwie klassa obywatelska krząta się tak starannie około utorowania sobie prawych i opromienionych możebnym postępem dróg życia, na zakończenie naszéj zbyt już długiéj korespondencji, dorzućmy słów kilka i o odwrótnéj stronie medalu — łotewskim ludzie. Lud ten, obwity w pieluchy kilkowiekowéj politycznéj za krzyżackich czasów niewoli, a do dni niedawnych pod społecznym cierpiący uciskiem, usnął, ujęty letargicznym snem moralnego indyferentyzmu, i nie prędko się jeszcze z niego obudzi! Obecnie więc, zwątpiały i podejrzewający, w pomroku ducha kryje dla rządzącéj nim klassy bezwiedną jakąś niechęć; a nie pojmując wcale, że tylko chętną pracą nabywają się wygody życia i prawo obywatelstwa, z bezwładną apatją i oleniwiałością czeka na cud „lepszego jutra.“ Cud ten jednak nie spadnie z nieba bez jego dobréj woli; a dobra ta wola dopóty się nie objawi, aż materjalny interes w gruntowych dziedzica z włościanami rozrachunkach, nie da się ukończyć. Jedyną więc dziś myślą, jedyną usilnością obywatela, winno być co najrychlejsze zaprowadzenie czynszów, lub jeśli można odprzedaż im tych gruntów. Niech nam wolno będzie wierzyć, że myśl ta i ta usilność, przejąwszy obywateli inflantskich swym elektrycznym prądem, rychło w szatę czynu przyoblecze, i lada chwila, na ołtarzu ogólnego dobra, dojrzały owoc wspólnéj pracy i pojednania złoży!

Edward Chłopicki.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

Z Krakowa, w kwietniu 1862.

Nie przesadzę, jeśli powiem, że jednym a najwięcéj nas zajmującym przedmiotem, jest obecnie Wystawa obrazów przez Towarzystwo przyjaciół sztuk pięknych w Krakowie urządzona. W ostatnim moim liście doniosłem był wam o niéj pokrótce, wymieniając tylko niektóre nazwiska naszych ojczystych malarzy; teraz zaś poczytuję sobie za obowiązek zaznajomienia was poszczegółowo z naszemi utworami pędzla i dłuta. Owóż więc pierwszym, znakomitym i od wszystkich za arcydzieło poczytywanym naszéj wystawy obrazem, jest wychwalona już do syta, jeszcze w Warszawie, „Śmierć Barbary.“ Ponieważ zaś niezawodnie już wiele o téj pracy p. Simlera czytać musieliście, niebędę się nad nią rozpisywał, jedno powiem tyle, że takiego obrazu historycznego jeszcze nigdy na naszéj wystawie nie było, że malarstwo polskie znacznie przez ten obraz postąpiło naprzód, że skończoność w oddaniu kształtów, utrzymaniu harmonji, charakteru i światła, dają prawo panu Simlerowi do ubiegania się o lepsze z najznakomitszymi malarzami. „Śmierć Barbary“ jest tak uderzającym obrazem, że niepodobna nie wzruszyć się jego widokiem. Zygmunt August, ów Zygmunt August, co to męzkością duszy ustalał wzniosłość uczuć swego serca, jest tu tak prawdziwy, tak wierny swemu charakterowi w dziejach naszych, że tylko o nieznajomość naszéj przeszłości posądzić należy tych, którzy jego oczom i twarzy cóśkolwiek zarzucić się ważą. Nie wszyscy ludzie, a mianowicie nie wszyscy mężczyzni sentymentalną łzą wypisują na swém obliczu największą boleść serca swego; są tacy, jakim też właśnie był i Zygmunt August, którzy najkrwawszy ból ciszą i pozornym spokojem twarzy zdradzają. Ta kołysząca się łza w oku Zygmunta Augusta, Simlera, jest zdaniem naszem najlepszym wyrazem usposobienia tego dobrego króla, patrzącego w gasnące oblicze swej najdroższéj małżonki.

Lecz dosyc już o tém, o czém miałem tylko napomknąć. Przejrzyjmy inne obrazy. Nie są to już talentem Simlerowskim nacechowane rzeczy, ale i między niemi są niektóre o dobréj przyszłości ich twórców świadczące. Panowie: Matejko, Tepa, Grabowski, Szermentowski oraz Gryglewski, Kotsis i Cynk, to są malarze z prawdziwemi talentami, do których należy też zaliczyć i pana Leopolskiego, choć z niemałym podziwem żadnéj jego pracy na tegoroczn éj wystawie nie oglądaliśmy. Pan Matejko przeznaczył na naszę wystawę dwa historyczne obrazy. Pierwszym jest: Ucieczka Jana Kazimierza z Krakowa, w któréj zatrzymawszy się na Bielanach, przypatruje się pożarowi miasta, i „Śmierć Urszulki Kochanowskiego.“ Obie chwile są więc czysto nasze — polskie, a przytém obie bolesne — choć niestety! nie obie jednako wykonane. Urszulki wprawdzie niemasz jeszcze na wystawie, ale ważymy się i o niéj tu wspomnieć, bośmy mieli to szczęście oglądać ją w pracowni samego artysty. Owóż więc, o ile w wykonaniu obrazu Jana Kazimierza na Bielanach, zbywa na mocy dramatycznego wystawienia pochwyconego momentu, o ile niejasność jego kompozycji ujmuje wartości dobremu malowaniu wprawnéj ręki pana Matejki, o tyle w Urszulce widzimy coraz więcéj siły, twórczości artystycznéj, przemawiającéj do nas uczuciem, prawdą i pięknością. O Janie Kazimierzu czytałem w Tygodniku illustrowanym warszawskim zdanie jednego z mych kolegów, wyrażające niemożebność pojęcia i zrozumienia myśli w obrazie ujętéj, bez wyraźnego podpisu tegoż... i zgadzam się zupełnie z tém zdaniem... I dla tego wiadomo będzie każdemu, jak ocenię obraz ten pana Matejki, kto zechce sobie przypomnieć ile wartości ma poezja, nie mogąca być wcale zrozumianą bez dopisków, drugie tyle co ona zajmujących książki. O mistycyzmie tu mowy być nie może, przedmiot wzięty jest z rzeczywistego życia, bo z dziejów naszych. Sama postać Jana Kazimierza niema najmniejszego wyrazu, któryby boleść jego serca oddawał, a boleść niezawodnie historyczną, bo nie sposób, aby nią nie był przejęty król, opuszczający swój kraj i na łaskę Opatrzności zdający jego losy... Jan Kazimierz pana Matejki, to jakaś sceniczna figura, pozująca się w pretensji zrobienia wabnego zwycięztwa na widzach; na twarzy jego bladéj, więcéj fanfaronady i nicości, niżli uczucia i trwogi. A przecież tam o milę... która nawet na tym obrazie jest bardzo maleńką, pali się stara stolica Piastów... wróg zdobędzie ją za chwilę i tron może sam zasiędzie!.. O! bajka to jest, aby ów, zwykle słabym nazywany Jan Kazimierz, nie miał zrozumieć okropności swego położenia w téj chwili, albo też z jakąś niezwykłą rezygnacją przyjmował je, jako malum necessarium. P. Matejko nie pojął historycznéj chwili, którą w swoim obrazie chciał przedstawić, ale za to w Urszulce nagrodził sowicie tę niedokładność. Nad ubraną w giezłeczko trumienne i w trumience złożoną Urszulką, schyla się poważna głowa piewcy z Czarnolasu i na białem ciałku swéj ulubienicy składa pocałunek ojcowskiéj boleści i łzę... będącą mu natchnieniem do najpiérwszego arcydzieła w naszém piśmiennictwie, bo do Trenów żałobnych, na śmierć swojéj córki napisanych... Piękny obraz! wykonanie jego prześliczne, koloryt żywy i naturalny... ale... głowa Kochanowskiego przejdzie niezawodnie bardzo wielką i ostrą krytykę. Wstrzymuję się jednak sam od niéj, bo Urszulki jeszcze niema na wystawie.

Prócz pp. Simlera i Matejki nadesłali jeszcze na naszę wystawę historyczne obrazy panowie: Sypniewski, Eliasz i Cynk, z tych atoli ostatniego tylko praca zasługuje na wzmiankę. Przedstawia ona aniołów odwiedzających Piasta, i odznacza się prawdziwie religijném uczuciem i wielkim postępem rozwijającego się talentu młodego artysty. Z portretów odznaczają się roboty: Tepy, Löfflera, Grabowskiego i p-i Stejn, a między rodzajowemi obrazkami najpiérwsze miejsce należy się pracom p. Szermentowskiego, z których jedna przedstawia: pogrzeb ubogiego wieśniaka, grzeszący tylko trochę mdławo-sinym kolorytem, ale pełnym poezji i prawdy, a drugi przedstawia okrężne w Sandomierskiem. P. Kotsis dał także obrazek rodzajowy, przedstawiający Lirnika, a o nim powiedzieć możemy, że ma wiele zalet, gdyż w nim, a mianowicie też w charakterach twarzy wieśniaków zdziwionych i ciekawie pieśni słuchających, dużo widzimy naturalności. Pan Suchodolski dał niby: prezent z Mohorta, osnuty na wierszach Pola:

A w tém nadjechał królewski koniuszy
Prowadząc konia — koń był wielkiéj duszy:
Oczy jak gwiazdy, jako piekło chrapy,
Szyja jak łabędź, a piersi jak wrota,
Rzęd staropolski aż kapał od złota,
Choć przysłoniony tureckiemi kapy.

Nieszczęście jednak chciało, że obraz nic z tego nie przedstawia, o czém sam artysta musiał pewnie wiedzieć wypisując cały ten ustęp, jako przypisek co do słowa na obrazie. Konie p. Suchodolskiego są niezłe, ale obraz cały jest bez myśli, bez serca, bez ducha. Nie udały się także obrazki panu Jaroszyńskiemu, a o pracach dwóch młodych artystów: pp. Streita i Kozakiewicza, z których szczególniéj pierwszy zdradza wiele talentu, powiedzieć musimy, iż dużo im jeszcze brakuje i lepiéjby dla ich twórców było, aby były pozostały w tece. Pracować! oj dużo pracować należy, zanim wolno będzie z czystem sumieniem stawać w szeregi zasłużonych i skończonych artystów. Z rodzajowych obrazków zasługują na uwagę: Cygan grający, Thelena Fryderyka, i Osierocone Budkowskiego Gustawa z Paryża. Pierwszy uderza pięknym i poetycznym kolorytem, drugi wielką prawdą rzewnéj sceny z życia — bo sceny nędzy i sieroctwa. W drugim widać wielką artystyczną przyszłość. Nie należy też pomijać Piotrowskiego: Pacierza przed śniadaniem, oraz pani Ronnerowéj: Doskonałéj zgody. Piotrowski jako professor (w Królewcu), rysunek ma doskonały, koloryt stosowny, kompozycją żywą, ale obrazki jego na jednę modłę zmanierowane nie zachwycają tym koniecznym warunkiem dla sztuki i piękności, jakim jest rozmaitość i oryginalność. Widząc ciągle, choćby najlepiéj robioną, jednę i tęż samę głowę, to się nareszcie opatrzy. Tak też jest i z Pacierzem tegorocznym. P. Ronnerowa celuje wiernością naśladowania natury i bardzo szczęśliwą harmonją barw i światła. P. Gryglewskiego wnętrze kościoła ś-go Krzyża, celuje doskonałą perspektywą i zręczną harmonją światła.

To by było sumarycznym przeglądem rzeczy najważniejszych z naszéj wystawy; są wprawdzie jeszcze i widoki i obcych malarzy niezłe kompozycje, ale za zbyt wiele potrzebaby na to miejsca, aby o każdym poszczegółowo wspominać.

Rzeźb jeszcze niema. P. Brzostowskiego, snycerza, kopje robót Wita-Stwosza, za wiele mają połysku, aby przypominały wiernie owe oryginały, których są kopją. Zresztą dłuto pana B. ma pewną wprawę i świadczy o niezłym talencie. Szkoda, że tacy artyści jak Filippi, Gadomski i Kossowski nie dali nic na wystawę. Są to znakomici rzeźbiarze, a o ich talencie i robotach czytamy obecnie bardzo wiele pochwał w dziennikach.

Zajęci wystawą nie dostrzegliśmy za to w innych gałęziach wyraźniejszych objawów życia. Teatr, publicystyka i literatura nie dostarczyły nam na ten miesiąc zbyt wiele przedmiotów do sprawozdania, bo chociaż ujrzeliśmy wprawdzie na naszéj scenie Marję Stuart i Mazepę Słowackiego, to najprzód widzieliśmy to tak okropnie i strasznie, że o tém nie warto wspominać, a powtóre zaraz potém pokazywano nam takie hece, jak Gałganduch, Czapka czarodziejska i t. p. Najważniejszą tylko nowiną teatralną jest przybycie do Krakowa utalentowanego artysty Aleksandra Ładnowskiego wraz z całą rodziną, który już raz gościnnie występował. Jeżeli p. Ładnowski zostanie przy scenie krakowskiéj, o czém słychać, byłoby to wielką dla nas i dla sceny korzyścią. Z publicystyki prawie nic nowego. Gazeta narodowa Lwowska, która niby na coś większego zakrawała, zawiodła oczekiwania, bo pokazało się nareszcie, że jest to tylko czysta spekulacja, bez zasad i bez tendencji. Z innych pism zasługują na uwagę, jako w swoim rozwoju dźwigające się coraz wyżéj, i nabierające coraz więcéj wartości: Tygodnik poznański, nie wychodzący wprawdzie w Krakowie, ale obchodzący bardzo Kraków i rozpowszechniony w Krakowie wielce. Po pamiętnikach Stanisława Augusta (które Czas z francuzkiego wydania w całości w feljetonie umieszcza), ma Tygodnik Pozn. obecnie bardzo szacowne artykuły, między któremi „Rok jeden z życia Juljusza Słowackiego“ (rok 1833 — Słowacki miał lat 23) jest najlepszym i najbardziéj nas zajmującym. W ogóle Tygodnik Poznański jest wybornem pismem i prawdziwie służyć może za wzór innym literackim redakcjom.

Nijakie, jak dobrze zwie Dziennik literacki, pismo Wieniec, dostało szczęśliwą drogą ważny także dla literatury artykuł, bo listy Tomasza Zana, do żony jego pisane. Wydanie ich ma się wkrótce rozpocząć, z czego także niezmiernie się cieszymy. Wieniec jednakże, mimo tego nabytku, nie może się ni razu żywiéj poruszyć i więcéj nudnem niż literackiém może być nazwany pismem. Niewiasta prosperuje. Z monografij umieszcza teraz: Jadwigę królowę polską, a z ważniejszych artykułów podała nam ciekawy i dobry rozbiór dramatu Juljusza Słowackiego: Księdza Marka. Prace Michała Bałuckiego, zwracają uwagę czytelników na tego utalentowanego pisarza i obudzają wielką ku niemu sympatję. Jego miłe, dźwięczne i liryczne poezje jak np. Sen o róży — jego powieści, jak: Oczy Maryni, są wcale piękne i z siłą napisane. Sen o Róży (Niewiasta N. 13) ma taki początek:

Uschnięta róża na listek podarty
Schyliła główkę i listek i ona; —
Jak dwoje młodych, co z miłości skona
W ramiona sobie, jako w grób otwarty
Patrzy — leżały; a mnie smutno było
Pochylonemu nad kwiatów mogiłą.
I rozstroiła mi nerwy sielanka,
I żałowałem, że jednego ranka...
Zerwaniem... taką śmierć róży zadałem,
Że patrząc w różę... wilgoć w oczach miałem.

Michał Bałucki przetłómaczył teraz całą księgę pieśni (Buch der Lieder) Henryka Heinego, które to tłómaczenie wyjdzie wraz z drobnemi oryginalnemi jego poezjami niezadługo. Będzie to ładna książka, któréj piękności daje nam rękojmię niezaprzeczony talent poetyczny autora „Ziemowita.“ Z literackich nowin mamy nie wiele. Lucjan Siemieński odstąpił podobno swoje poezje wszystkie Brockhausowi, który je ma wydać w swéj Bibljotece. Toczy się też między panem Brockhausem a Dziennikiem literackim spór, o zamiar wydania pism Mickiewicza. Brockhaus zrobiłby wielką krzywdę spadkobiercom ś. p. Adama takiem wydaniem, gdyż do niego niema najmniejszego prawa.

Wilda nakładem mają ukazać się wkrótce poezje nie zbyt rozgłośnego autora z Ukrainy, z których ustępy były niegdyś w dodatku do Czasu drukowane. W. Pol za pośrednictwem przyjaciół, w Krakowie hr. Piotra Moszyńskiego, ogłosił prenumeratę na swój obszerny poemat: Hetmańskie Pacholę. Szujski wydał już trzeci zeszyt wysoko przez Kraszewskiego ocenionéj Historji Polskiéj, a bawiący obecnie wKrakowie p. E. czyli L. R. najżyzniejszy bibljograf lwowski, ma przygotowany do druku katalog bibljograficzny, obejmujący do 100 arkuszy ścisłego druku. O téj pracy naprzód orzec możemy, że będzie mrówczo-dokładną, znając mnóstwo prac pana L. R. subtelnością bibljograficzną odznaczających się.

U Wywiałkowskiego wyszła broszura Jana Radwańskiego p. n. Nieco o mytologji polskiéj i słowiańskiéj... Jest to odpowiedź na artykuł Józefa Łepkowskiego z Przeszłości (okolice Kielc, Pińczowa, Chmielnika) a w szczególności są to uwagi o „jednéj zabawie w Polsce Turoniem zwanéj.“ Wydanie bardzo staranne, praca gorliwa, ale bezowocna.

Z pttn Lidzkiego, w marcu 1862 r.

Dopóki Tygodnik Illustrowany nie wystąpił przeciw obywatelom powiatu Lidzkiego, oskarżając ich o obojętność w rozszerzaniu oświaty pomiędzy ludem wiejskim, dopóty szlachetne dążenia a nawet i ofiary, bez rozgłosu zostawały. Lecz dzisiaj gdy nas zaczęto smagać za to chyba, żeśmy skromne zachowywali milczenie, uważam za święty a konieczny obowiązek, podać do powszechnéj wiadomości, że w jednéj piątéj części powiatu lidzkiego, to jest w cyrkule moim, szkółek włościańskich odkrytych jeszcze w jesieni roku zeszłego, podług spisu urzędowie właściwéj władzy przezemnie zakommunikowanego jest 38, a uczących się w nich dzieci włościańskich płci obojéj 386; w innych zaś czterech uczątkach podobnyż stosunek o ile wiemy też być musi. Nie zasługuje przeto zdaniem naszém, powiat lidzki na pioruny i pociski, które nań ludzie złéj woli rzucają. Pisaliśmy w podobnéj myśli, przekonywającą protestację do tegoż Tygodnika, wyzywając pana korrespondenta kroniki tygodniowéj do dalszéj polemiki, jeśli ma co powiedzieć przeciw prawdzie i oczywistym faktom, lecz milczenie zda się dowodzić odwrótu; a uchylenie przez redakcję Tygodnika dosłownéj naszéj odezwy o którąśmy usilnie prosili, naprowadza na domysł, azali to nie była własna improwizacja pana kronikarza Tygodnika Illustrowanego nie zaś korrespondencja z powiatu. Wszak i to bywa, że naprawdę brakuje materjałów, a karty puste trzeba zapełnić czémkolwiek.

Gdy tak bez żadnych wyjątków ogólnie powiat lidzki jest obwiniony, niechże mi przebaczyć raczą szanowni ofiarodawcy czwartego cyrkułu, że kiedy nie wszystkich, to choć niektórych wspomnę imiona. Gminy Wielkolebiodzka, Wawiorska i Szejbakpolska, znalazły czasową wygodną lokatę bez najmniejszego wynagrodzenia we dwornych budowlach dziedziców pp. księcia Ogińskiego i R. Butkiewicza i T. Wilkańca, a na stałe zabudowane, zapewniona jest od nich potrzebna ilość ziemi i część budulcowego materjału, który i od wszystkich obywateli, w stosunku możności został ofiarowany. Pełnomocnik hr. Potockich p. Januszkiewicz, przeznaczył na wieczystą własność włościan obszerny plac pod budowle i kompletne materjały nietylko na kancellarją gminową, lecz razem także na szkółkę parafjalną i mieszkanie dla nauczyciela szkółki, chirurga i apteczki, co wszystko już zupełnie wykończone i do życzenia nic nie pozostawia. Pan Józef Szalewicz dla gminy Sobakińskiéj a p. J. Popławski dla gminy Wołczyńskiéj oświadczyli gotowość zrobić bezinteressowną ofiarę włościanom, także dając im pod budowle gminowe ziemię i część materjałów budulcowych. Co zaś do szkółek dla dzieci włościańskich, wszyscy prawie dziedzice chętnie i szczerze zajmują się niemi. Pp. Kostrowicki, Gierard Zórawski, Józef Szalewicz i wielu innych we własnych budowlach dali przytułek i opiekować się niemi nie przestają. A ileż to jeszcze projektów i zaczętych na ten cel budowli. Tak więc same fakta wymównie świadczą o prawdzie naszéj a dobréj woli obywateli.

Sądzę, że redakcja Kurjera nie odmówi miejsca w swojem piśmie tym kilku myślom, objaśniającym jak rzeczy stoją w lidzkiem. Przyznajemy z pokorą, że może jeszcze wiele do życzenia pozostaje, że więcéjby postąpić można było, gdyby wcześniéj o tém pomyślano, lecz prosimy o cierpliwość, wszak to po długim letargu pierwsze są chwile przebudzenia się, pierwsze stąpienie, lecz widocznie pewne, nie widać w niém chwiania się żeby się lękać trzeba było upadku znowu na łoże bezczynu. Kilka dobrych przykładów posłuży zapewne do ogólnego poczucia obowiązków swoich—miejmy nadzieję.

Jarosław Tabeński.

Królewiec, *29-go kwietnia 1862 r.*

Czas mamy suchy i pogodny; w południe do 20 stopni ciepła, noce zaś jeszcze zimne.

W Anglji interes zbożowy utrzymał się na tym samym stopniu co w minionym tygodniu. Jak w Liwerpoolu, tak we wschodnich portach wyborowe pszeniczne ziarno zyskiwało pełne ceny z przedtygodnia, a pośledniejsze zostało bez odmiany. Mąka otrzymywała również te same ceny, wszelakoż obrót jéj był więcéj ograniczonym. Ostatnich dni były dowozy krajowéj i zagranicznéj pszenicy szczupłemi a i transakcje trudniéj przychodziły do skutku, tak że ceny zostały po części nominalnemi.

Francuzkie targi mniéj objawiały życia, a wartość mąki o całego franka znów się uchyliła.

W Hollandji wpływ powietrza nie wywołał żadnéj w targach różnicy. Ta sama cisza i dziś panuje, lubo usposobienie troszeczkę mocniejsze.

Nasz plac od Piątku coraz słabsze ma targi. Jakkolwiek ceny u nas się uchylają, to mnóstwo okrętów, frachtu wyczekujące, gwałtowne obniżenie podtrzymuje. Ochota do kupna zwolniała, a interessa li z ustępstwem się uskuteczniają. Do tego wysoki kurant Rubla, który obecnie po 29½ sbr. się zamienia, nie przyczynia się bynajmniéj do świetnego rezultatu sprzedaży.

Płacono na giełdzie naszéj:

	za szefel pruski		beczkę litewską z doliczeniem 14% agio.			
	funt. holl.	sbr.	rub.	kp.	rub.	kp.
pszenicy jasnéj z wagą	128—129	90—95½ p.	24	27	25	79
czerwonéj „	126—129	87½95	24	15	26	77
żyta . . . . . „	113—120	49—57½	13	65	15	78
„ . . . . . „	121—126	57½ 61	15	78	16	65
owsa . . . . . „	71—76	28½ 32	7	67	11	50
grochu białego . „	— — —	—— 57	—	—	15	22
„ burego . „	— — —	67—82	17	37	26	74
siemienia lnianego „	103—104	—— 67	17	37	—	—
bobu	— — —	—— 43	—	—	11	53
wyki	— — —	—— 46	—	—	12	60

spirytusu 8,000 % Tralles. Tal. 17½.
Rubel zamienia się po sbr. 29½.
Kursa zamian: Londyn 3 m. 200½: Amsterdam 71 dni $10\frac{1}{12}$: Hamburg 9 tyg $44\frac{11}{12}$; Berlin 2 m. 99½: 3 m. 99.
Agencja Domu Nadniemeńskiego. J. GOŚCICKI.

(Udzielono).

— Artyści dramatyczni teatru wileńskiego, opuszczając, jedni na zawsze, drudzy na czas długi nasze miasto, zamierzyli, na pożegnanie z publicznością, dać kilka widowisk, składających się z jéj sztuk ulubionych. Zawdzięczając temu, w przyszły czwartek spotkamy się z naszym dawnym znajomym, a zawsze serdecznym i miłym dla nas panem a bratem, Cześnikiem Raptusiewiczem. Obaczym, jak też wygląda dziarski starowina? czy zawsze dzielnie włada demeszką i gotów zapisać gdzieś nad uchem pro memoria lejącemu mu za skórę rejentowi, a mając go już w swym ręku, znowu wyrzec uroczyste słowa:

> Nie wódź mnie na pokuszenie
> Ojców moich wielki Boże!
> Wszak, gdy wstąpił w progi moje,
> Włos mu z głowy spaść nie może!

Jak człowiek, hojnie uposażony przymiotami umysłu i serca, jak wiecznie młoda i pełna czerstwości i zdrowia natura—nigdy nie stają się nam natrętnemi, a coraz nówszemi nęcą nas ku sobie wdzięki; tak również się dzieje z utworami sztuki, noszącemi wznioślejszego talentu znamiona. Któż z nas nie zna Zemsty Fredra, kto nie widział tych typowych postaci: Cześnika, Rejenta, Papkina, odtworzonych na scenie przez naszych artystów (Surewicza, Dąmbrowskiego, Malewskiego)? kto nie umie na pamięć całych ustępów tego jędrnego i dziarskiego rytmu pradziadowskiéj mowy;—mimo to jednak, ile razy Zemsta dawaną jest w naszym teatrze, tyle razy ci sami widzowie oglądają ją zawsze jakby raz piérwszy pełną świeżości i zajęcia. Dla tego to: „Zemsta (jak powiedział przed 27 jeszcze laty autor artykułu: Teatr i Aleks. Fredro) pozostanie po wszystkie czasy wiernym obrazem uczciwego obyczaju, szczęścia i cnoty domowéj. Z całą godnością, z całą otuchą rodzinnego uczucia, staje przed nami obraz Cześnika; trzeba go szanować, kochać, choć się i uśmiać z nim można. Istotnie, tak lekko na sercu się robi, bawiąc z nim przez chwilę, jak gdybyśmy się wyspowiadali jemu z wszystkich grzechów, a w sobie byli pewni przebaczenia i poprawy.“

Jeżeli więc to jest prawdą, jeżeli takie utwory przynoszą chlubę ojczystéj literaturze, jeżeli słusznie nasz filozof-estetyk, Libelt, określając stanowisko sztuki dramatycznéj, nazwał ją koroną sztuk pięknych, powszedniego życia idealizowaniem, jeżeli nie potrafimy zadać fałszu słowom nieśmiertelnego twórcy Don Karlosa, który nazywa teatr najszlachetniejszą rozrywką, bo z wytchnieniem i nauką połączoną;—jeżeli wszystko to powtarzamy, jest prawdą; to o ile więcéj nabierają widowiska sceniczne wartości, kiedy, prócz wyżéj oznaczonych pobudek, mają na celu szlachetne podanie ręki biednym pracownikom i wyznawcom sztuki, pozbawionym, w skutek zbiegu nieprzyjaznych okoliczności, najniezbędniejszych potrzeb do życia.

Fundując się na pobudkach naszéj odezwy, tuszymy, że głos nasz do publiczności nie obije się o szlachetne serca Wilnianów głosem wołającego na puszczy.

ROZMAITOŚCI.

— Dzisiejszy prezydent rzeczypospolitéj Meksykańskiéj, don Benito Juares, urodził się w piérwszych latach wieku bieżącego, w chwili gdy ludność Meksyku zaczynała już stawić czoło uciążliwemu panowaniu Hiszpanów. Juarez pochodzi z plemienia podbitego, poniżonego i odtrąconego przez arcy szlachetnych Hiszpanów: jest Indjaninem. Przypadek urodzenia rzucił go na progu cywilizacji europejskiéj; odwaga wprowadziła do jéj środka, wytrwałość dała moc utrzymania się na zdobytém stanowisku. Oddany całkiem księgom, których mu dostarczono, pożerał je z chciwością niepohamowaną, aż mało praktykowanym wówczas wypadkiem Indjanin ujrzał się doktorem prawa. Wytrwałe usiłowania wkrótce wprowadziły go na posadę adwokata; przymioty jego umysłu zjednały mu poważanie współbywateli, a to utorowało drogę do wyboru na gubernatora rodzinnego jego stanu Oaxaca. Mianowany przedstawicielem swéj prowincji na najwyższym kongresie narodowym konstytucyjnym, Juarez niezaniedbał odpowiedzieć godnie złożonemu w sobie zaufaniu współobywateli. W rok potém, 1857, głos ludu powołał go na prezydenturę najwyższego trybunału sprawiedliwości: dziecię odrzuconego plemienia ujrzało się na świetném stanowisku, z którego krok tylko jeden pozostawał do wstąpienia na szczebel najwyższy w kraju. Okoliczności wkrótce postawiły go w możności zrobienia tego kroku. Prezydent Comonfort, w skutek nieudania się zamachu stanu, d. 17 grudnia 1857, zmuszony został wyrzec się przewodniczenia narodowi. Ponieważ posada Juareza stała najbliżéj prezydentury, gdyż z urzędu swego był tém, czém wice-prezydent w Stanach Zjednoczonych, na niego więc po Comonforcie spłynęła chluba przewodniczenia krajowi. Lecz nieprzyjaciele porządku zaprzeczyli mu prawa do tego zaszczytu: powstała stąd wojna równie zacięta jak opłakana, która toczyła się do początku roku przeszłego i zakończoną została utrzymaniem się Juareza przy władzy. D. 11 stycznia 1861, Juarez pokonawszy ostatecznie przeciwników, odbył wjazd uroczysty do Meksyku, a tryumfująca chorągiew konstytucyjna powiewać zaczęła z murów tego miasta. Czy nowa wojna, do któréj zmusza Juareza wyprawa europejska, równie szczęśliwie dla niego i jego chorągwi się powiedzie? któż to zgadnie? To jedno jest pewném, że w bajce Ezopa o wilku i baranie wybór ról dla stron wojujących nietrudny.

— Dziennik „Once a Week“ podaje następujące ciekawe cyfry: Całéj ludności na kuli ziemskiéj liczy się obecnie około 1,000,000,000. Wszystkich znanych języków, któremi mówi ta tysiąco-miljonowa rzesza jest 3,061. Rozmaitych religij i ich odcieni, które wyznawane są na całym naszym świecie ziemskim, jest górą 1,100. Średnia cyfra długowieczności jest 33½ lat wieku. Czwarta część rodzących się umiera przed dojściem lat 7, a połowa przed dojściem 17-tu. Na sto osób tylko sześć dochodzi lat 60 i więcéj, a tylko jeden z tysiąca lat 100 dożyć może.

— W Wielkiéj Brytanji i Irlandji kopalnie i zakłady przerabiające metale używają do swych prac machin o sile zbiorowéj 450,000 parowych koni; fabryki rozmaitych wyrobów rękodzielniczych 1,350,000; żegluga par. 850,000; koleje żelazne 1,000,000: razem 3,500,000 sił koni parowych. Mając na uwadze, że wszystkie te machiny działają zwykle potrójną ilością siły w stosunku do liczby nominalnéj, można rzeczywistą ich pracę przez przybliżenie oznaczyć na 11,000,000 koni parowych. Tak więc machiny w saméj Anglji zastępują obecnie pracę prawie 77,000,000 dorosłych i silnych ludzi, a taką liczbę robotników może wystawiać jedynie kraj dobrze uorganizowany, posiadający ludności najmniéj 250,000,000 osób. Jeżeli do téj liczby dodamy działanie machin w innych krajach, to łatwo będziemy mogli przyjść do przeświadczenia, że genjusz człowieka, jeśli nie potroił, to niezawodnie podwoił działalność produkcyjną całéj ludności kuli ziemskiéj.

— P. Juljusz Gerard sławny pogromca lwów w Algerji, jak zapewnia „Revue orientale,“ otrzymał od namiestnika Algierji upoważnienie do zbadania pustyni obok udzielenia opieki wyprawom w tym celu przedsiębranym i zaprowadzenie stałéj komunikacji lądowéj pomiędzy Algierją i Senegambją, albo wprost przez Adrar, albo przez Timbuktu. Projekta p. Gérard w tym względzie są bardzo proste i praktyczne, a zarazem obiecujące doprowadzić do szybkiego załatwienia zadanie, o którem dawno myślano, a które może się znacznie przyczynić do podniesienia pomyślności osad francuzkich w Afryce. Nikt nie posiada więcéj od p. Gerarda, znanego z energji będącéj rękojmią pomyślnego skutku, przymiotów, do wykonania téj myśli.

— Piszą z Krakowa d. 12 kwietnia: Od dni kilku przyjeżdżają tu z Wiednia członkowie rady państwa, wracający do kraju. Niektórzy zatrzymali się chwilowo, większa jednak część wprost jedzie daléj. Dziś przyszły poczty lwowskie, wczorajsza zaległa i dzisiejsza; zapewne więc kommunikacja pod Grodkiem na kolei żelaznéj przywrócona. Otrzymaliśmy ze Lwowa wiadomość prostującą nasze doniesienie z d. 9 b. m., że Nr 5 Gazety Narodowéj został uwolniony z pod konfiskaty i następnie rozesłany. Rzeczywiście numer ten nie został zwrócony, lecz owszem Redakcja Gazety Narodowéj pociągniętą została z powodu jego treści do odpowiedzialności sądowéj.

— Współka Żeglugi Parowéj na Dniestrze pod kierunkiem księcia Leona Sapiehy zawiązana, powierzyła budowę statków parowych i gabar zakładom Andrzeja hrabi Zamojskiego i Współki na Solcu. Korpusy żelazne i machiny parowe 50cio-konne z kotłami, zbudowane zostaną w Warszawie i w tym jeszcze roku przewiezione Wisłą i Sanem do Jarosławia a następnie wozami do Dniestru, gdzie po ukończeniu wiązań drzewnych i połączeniu ich z korpusami, spuszczone zostaną na wodę.

— U Gebethnera i Wolffa w Warszawie wyszedł Podarek dla ludu wiejskiego, czyli wieczorne opowiadania starego Bartłomieja,“ przez ks. Osieckiego. Jest to powtórne już wydanie bardzo dobréj i użytecznéj książeczki, praktyczną, przykładową naukę moralną dla ludu dającéj, w różnych życia przygodach. Wspomnimy obok tego przedruk użyteczny też dla wiejskich szkółek, zrobiony staraniem Gazety Rolniczéj, „Nauki Obyczajowéj dla ludu wiejskiego“, przez ks. Grzegorza Piramowicza. Do maluczkiéj téj książeczki 20 gr. kosztującéj, dodano katechizm i kilka modlitw.

— Znany artysta dramatyczny i poeta p. Jan Chęciński, pisze obecnie wierszem nową pracę dramatyczną 1 aktową (proverbe dramatique) p. n. Przed obiadem i po obiedzie.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Biegają tutaj wieści, iż niektórzy kapitaliści zamierzyli zbudować kolej żelazną od Kowna do Libawy. Chodzi tu zapewnie o skierowanie handlu wywozowego od obcych portów Królewca i Kłajpedy do portu kurlandskiego, coby niezawodnie przyczyniło się do podniesienia i saméj Libawy i nawet całéj Kurlandji. Lecz zachodzi ważne pytanie: czy nasze zboże idące Niemnem, zechce odbywać przeładowywanie w Kownie, a potém drożéj płacić za transport koleją, która z drogą wodną w cenie współzawodniczyć nie może? Ruch na kolei ryzko-dynaburskiéj odpowiada na to pytanie przecząco, i prawdopodobnie inaczéj być nie może wszędzie, gdzie droga wodna idzie prawie równolegle z żelazną, a towary są zbyt wielkiéj objętości i ciężaru w stosunku do swéj wartości pieniężnéj. Jeżeli zaś tak, to jakie może mieć znaczenie kolej kowieńsko-libawska? Ruch wewnętrzny nie wystarczy na jéj utrzymanie, a handel przywozowy ma już w téj stronie dwie linje: królewiecką i ryzką i bodáj rywalizacja z niemi wyjść na dobre nie potrafi. Czemuby raczéj nie pomyśleć o urzeczywistnieniu projektu istotnie krajowi potrzebnéj drogi z Wołynia do naszych okolic, projektu od dawna już będącego na porządku dziennym? Jeżeli zwrócimy uwagę na tę jedną okoliczność, że np. w Lipowcu dziś cena pszenicy jest rub. 8, żyta 4, jęczmienia 3 rub. kop. 20, a u nas prawie o cztery razy wszystko drożéj kosztuje; to już dostatecznie zrozumiemy potrzebę téj linji.

— W Grodnie staraniem p. Zabłockiego, b. nauczyciela gimnazjum tamecznego, ma być wkrótce urządzoną ze składek czytelnia dla młodzieży. Donoszą nam, iż nawet znaczny zasób książek już został na ten cel sprowadzonym.

— W Kijowie, od dnia 11 do 18 przyszłego czerwca ma się odbyć na wzór przeszłorocznego, drugi zjazd badaczów przyrodzenia. Wezwani nań zostali nauczyciele gimnazjalni okręgu kijowskiego i innych, tudzież badacze i w ogólności miłośnicy nauk przyrodniczych.

— W Witebsku przeniósł się do wieczności ś. p. Stanisław Mohuczy, który i w życiu prywatném i na urzędzie od wyborów, najprzód jako sędzia izby cywilnéj, a ostatniemi czasy jako sędzia pokoju, umiał zjednać poważanie i na wdzięczną pamięć zasłużył.

— P. A. Rodziewicz donosi nam z Wiatki, iż w czasie upłynionego wielkiego postu, tameczny zarządzający kantorem dóbr cesarskich, p. Piotr Alabin miewał publiczne odczyty o Mickiewiczu. W piérwszym z nich opisał szczegółowo a sympatycznie cały żywot autora „Grażyny,“ oraz wystawił swym słuchaczom wielkość jego wpływu na literaturę polską. W następnych trzech odczytach dał przekłady „Grażyny“ i „Konrada Wallenroda“ w języku rossyjskim. Grażynę pan Alabin sam przełożył prozą, Wallenroda zaś czytał w tłómaczeniach Puszkina, Benedyktowa i Müllera. Licznie zgromadzająca się publiczność z różnorodnych klas mieszkańców, z serdecznym udziałem i współczuciem przyjmowała te wystąpienia, w których p. Alabin złożył niezaprzeczone dowody talentu i zacności swego poglądu na wzniosły przedmiot.

— Trudno uwierzyć, jak dziwnego losu doświadczają niekiedy owoce mozołów ludzkich. Dowiadujemy się w téj chwili z ubocza, iż wydane przed dziesięcią laty „Grobowe pomniki królów polskich w Krakowie,“ dzieło długoletniéj pracy artysty, zaczyna powoli iść na makulaturę! Wprawdzie Dietrich, obok dowodów znakomitego talentu w odwzorowaniu np. wnętrza katedry krakowskiéj, na niektórych tu blachach, przedstawiających sarkofagi, zbyt się niewolniczym okazał, gdy zamiast wyobrażać je jako całkowite utwory sztuki, rysował każdy kawałek po osobno. Wprawdzie i cena téj jedynéj znanéj dziś edycji petersburskiéj „Pomników,“ 15 rub. za 24 wielkie ryciny, może się komu wydawać zbyt wysoką, chociaż jéj za taką nie poczytujemy, bacząc na kosztowność wydania. Ale gdybyśmy i na to przystali, czyż można już z tego wywinąć podobny los dla dzieła, pomimo usterków tak znakomitego, jak „Monumenta regum Poloniae cracoviensia“? Lelewelowskiego „Album rytownika polskiego,“ wydanego przed ośmią laty, sprzedano także w Wilnie dotąd jeden tylko egzemplarz. Widać, że już tak potrzeba... choć zagraniczne dzieła illustrowane co rok dziesiątkami i secinami w tém samém Wilnie się rozchodzą.

— Dla miłośników melodyj narodowych, wyszły temi dniami nakładem księgarni p. f. Józefa Zawadzkiego dwa tego rodzaju piękne utwory: „Melodie inédite de Chopin“ (Lecą liście), i „Adieux à la patrie“ (Pożeganie ojczyzny), polonez Ogińskiego, transerite przez St. Moniuszkę. Piérwszy z tych utworów był dotąd nieznanym; drugi jest przedrukiem ze zbioru sześciu polonezów, wydanych przed kilku laty.

— Na Podolu w m. Staréj Sieniawice, od roku bawi skrzypek znakomitéj zasługi Feliks Lipiński, rodzony brat Karola. Zatrzymują go tutaj studja nad ukraińską muzyką ludową. Zamierza on wkrótce wydać piękniejsze śpiewy z zachowaniem ich typu miejscowego, o co nie każdy z wydawców troszczył się dotąd. Zważając, że nieobojętną jest rzeczą gromadzenie w pamięci narodowéj skromniejszych i większych zasług w jakiemkolwiekbądź polu, podajemy tu krótką wiadomość o zawodzie pomienionego artysty. Rozpoczyna się on zaszczytnie w piętnastym roku życia dyrekcją orkiestry Józefa Steckiego w m. Międzyrzeczu. Następnie artystyczne widoki prowadzą pana Feliksa Lipińskiego do Wiednia a ztamtąd do Lwowa, gdzie wspólnie z Lisztem grał koncert kompozycji swojéj, wydany w Paryżu u Schonenbergera z dedykacją temuż Lisztowi. W 1847—48 roku bawił p. Lipiński w Paryżu, gdzie zaprzyjaźnił się z Szopenem i grywał z nim razem w wyższych towarzystwach miejscowych. Kompozycje jego, po większéj części nie wydane, zalecają się nieporównaną śpiewnością i głębokim a rzewnym liryzmem. Nikt znowu tak umiejętnie nie zbadał muzyki wielkiego Karola jak młódszy brat jego. Niezwalczone prawie trudności owego olbrzyma tonu zniechęcają effektowych bohaterów smyczka, tak, że już nigdzie prawie nie można posłyszeć koncertów, co zachwycały ojców naszych przed trzydziestą i więcéj laty. Feliks Lipiński może być wiernym tłómaczem owéj potęgi umarłéj.

Z ważniejszych dzieł jego wymieniamy:
Allegro de concert pour le violon, dédié a m-r Fr. List.
Nocturno ku pamięci Szopena.
Mohort, utwór w stylu dramatycznym.
Elegia na śmierć Mickiewicza (wyd. w Lipsku).
Dytyramb ku pamięci Zyg. Krasińskiego.
Cztery polonezy na całą orkiestrę.
Fantazja z Normy.
Fantazja z Purytanów.

Oorócz tego wiele fantazij na temat pieśni ukraińskich i polskich.

W bież. roku p. Lipiński wyjeżdża za granicę i zamyśla wydać w Monachium zbiór pieśni ukraińskich i śpiewnik Antoniego Szaszkiewicza, znanego na Ukrainie z pełnéj burz i piosenek przeszłości. Obecnie p. Lipiński pracuje nad wielką kompozycją dramatyczną na temat poematu Sowińskiego Z życia.

NEKROLOG.

(Udzielono).

30 marca tego roku obywatelka Mińskiego powiatu Róża z Bogdaszewskich Świdowa przeniosła się do wieczności. W wiośnie jeszcze życia bo w 24 roku jak kwiatek z pączków rozwity jaśniejąca całym blaskiem powabów i krasy padła ofiarą nieubłaganéj śmierci. Wychowana w domu pod troskliwą i czułą opieką zacnych i powszechnie szanowanych rodziców, rozwinęła na głównéj religijnéj podstawie wszystkie piękne zarody przymiotów umysłu, serca i duszy. Budująca pobożność, anielska dobroć, łagodność, skromność i szlachetność każdą jéj cechowały czynność. Zawsze swobodna, wesoła uprzejma, była ozdobą każdego towarzystwa i wszystkich zniewalała serca. Cierpienia tylko ogółu i niedola bratnia niekiedy zasępiały jéj jasne i pogodne lica chmurką czarnéj troski, wywoływały łzę boleści i współczucia. Słowem przy bliższem poznaniu trzeba było koniecznie kochać ją i szanować. W tak krótkiéj wędrówce życia ileż to pięknych zostawiła śladów szlachetności i poświęcenia się dla dobra ludzi. Biedne sieroty i stroskane wdowy zawsze skutecznie garnęły się pod skrzydła jéj opieki. Wieśniacy i wieśniaczki biegli do niéj jak dzieci do przywiązanéj matki i nigdy się nie zawiedli. Połączona małżeńskim związkiem pojęła całą ważność nowych obowiązków i spełniała je z taką gorliwością i poświęceniem się, że prawdziwą stała się koroną męża. Gdy tymczasem nieprzewidzianém zrządzeniem Boga uśmiechająca się przyszłość i nadzieje rokujące tyle błogich pięknego życia owoców, zamknęły się w zimnym grobie. Został tylko głęboki i nieutulony żal rodziców, braci, siostry, męża i przyjaciół i pozostały nieszczęśliwe, o stokroć nieszczęśliwe, tracąc taką matkę, trzy sierotki. Lecz niech ta jedyna wszystkim przybywa pociecha, że jéj cnotliwe i zacne życie otworzyło już bez wątpienia dla wiecznego i niezmiennego jéj szczęścia niebieskie podwoje.

Przeczytałem w Kurjerze, że jakiś włościanin ma sekret od wścieklizny, który za wynagrodzenie obiecuje odkryć.

Chcę tę przysługę ludziom zrobić bez żadnego wynagrodzenia. Roślina ta niemoże być inna, jak trędownik główkowaty, czyli scrophularia nodosa.—Rośnie w lasach tuż przy pniach olchowych, łodyżek niedługich ma kilka, na końcu których są liście prawie okrągłe, tępo ząbkowane. Łodyżki prawie na ziemi są rozesłane.—Korzenie téj rośliny są czarne, kosmate, to jest drobnemi korzonkami opatrzone, cieńkie i długie.

We wrześniu tę roślinę z korzeniem wykopawszy, uważając ażeby się korzeń nieurwał, w cieniu pod strychiem cieńko rozpostarłszy korzenie i liście osóbno wysuszyć potrzeba.

Ukąszonemu przez psa wściekłego dawać potrzeba proszku z korzenia trędownika 2—3 razy na dzień na koniec noża stołowego, na chlebie z masłem, w łyżce mleka albo wody.

Liście zaś jak herbatę zalać i można pić na dzień po szklance. Większych doz trędownika w proszku brać niemożna, bo można spać godzin 24.

Czwarty rok jak tego sposobu używam dla ludzi i dla bydląt i to często, ani jednego przypadku nie było wścieklizny. Jedna tylko kobieta, która 8 dnia po ukąszeniu przyszła i któréj trędownik już pomódz niemógł, dnia 9 dostała 2 pryszcze podłużne białe pod językiem. Kazałem te pryszcze zniszczyć piekielnym kamieniem i wraz płakać usta słoną wodą bardzo mocno przyrządzoną, z warunkiem ażeby nic niepołknęła—Kobieta zdrowa jest dotychczas.

Czynię uwagę, że nieszkodzi świeże rany i zadraśnienia z lekka pociągnąć piórkiem umoczoném w witriolu.

Mikołaj Milaczewski.

TEATR. We czwartek 26 kwietnia: Zemsta, Bakałarz.

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 19-го по 23-ое апрѣля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКИ. Пом. Родзевичъ.—Донатъ Романовски.—Игн. Чеховичъ.—Мих. Костровицки.—Мих. Верещиньски.—Іос. Ширвиньски.—Раф. Стецевичъ.—Пав. Булгаринъ.—Янъ Янушкевичъ.—Влад. Піоттухъ.— Г-жа Іозефа Щитова.— Токаржевски.—Ст. сов. Алекс. Тумановъ.—Губ. Секр. Андр Ятовтъ.—Ст. Сов. Саковичъ.—Кол. асс. Макаровъ.—Инж. кап. Клачковски.—Шт. Кап. Голдубинъ.— Янъ Деспанъ.—Фремо.— Купецъ Анд. Эйхенвальдъ.—Юліушъ Хотомски.

Пом. Александръ Андржейковичъ.—Г-жи: Анна Неклюдовъ.—Адэля Чеховичева.—Вилейск. Исправн. Черегинн.—Баронъ фонъ Гейкингъ.—Бригида Яновска.

Выѣхавшіе изъ Вильна, съ 19-го по 23 ое апрѣля.

Князья Антонъ и Фердинандъ Радзивиллы. — Учмѣевъ.—Клачковски,—Родзевичъ.— Энге.—Деревиньски.— Шеткевичъ—Г-жа Щитова.—Романовски.—Рущицъ.—Мирски.—Юшкевичъ.—Токаржевски.—Помарнацки.—Дэгай.—Пржигоцки.—Чернѣевъ—Гелингъ. Сташевичъ.— Графъ Александ. О·Рурка.— Полк. Фишеръ.—Маіоръ баронъ де Лихтфусъ—Вахштейнскій.—Пом Андржейковичъ.—Мир. Поср. Смоловски.

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna od 19-go do 23-go kwietnia.

HOTEL NISZKOWSKI. Ob. Rodziewicz.—Donat Romanowski.—Ign. Czechowicz.—Mich. Kostrowicki.—Mich. Wereszczyński.—Józ. Szyrwiński.—Raf. Stecewicz.—Paw. Bułharyn.—Jan Januszkiewicz.—Włodz. Piotuch.—Pani Józefa Szczytowa.—Tokarzewski.—Rad. st. Aleksand. Tumanow.—Sekr. gub. And. Jatowt.— Radca St. Sakowicz.—Ass. kol. Makarow.—Kap. inż. Kłaczkowski.—Sztabs-kapitan Gołdubin.— Jan Despan.— Fremaux.— Kupiec And. Ejchenwald.—Juljusz Chotomski.

Ob. Aleksand. Andrzejkowicz.—Panie: Anna Niekludow.—Adela Czechowiczowa.—Sprawnik Wilejski, Czeregini.— Baron von Hejking.—Brygida Janowska.

Wyjechali z Wilna, od 19-go do 23-go kwietnia.

Antoni i Ferdyn. Książęta Radziwiłłowie.— Uczmiejew.— Kłaczkowski.— Rodziewicz.— Enge.— Derewiński.— Szetkiewicz.—Pani Szczytowa.— Romanowski.— Ruszczyc —Mirski.— Juszkiewicz.—Tokarzewski.—Pomarnacki.—Degay.—Przygocki.— Czerniejew.-Gohling.-Staszewicz.—Aleksand. hr. O'Rurk.—Półkown. Fiszer.—Major Baron de Lichtfus—Wachsztejnski.— Ob. Andrzejkowicz.— Sędzia pojedn. Smołowski.

Печатать позволяется. Вильно, 23 Апрѣля 1862 г. — Цензоръ статскій совѣтникъ и кавалеръ А. Мухинъ.

W drukarni A. H. Kirkora.